

แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของ
ภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจ
พิเศษภาคตะวันออก

โดย

นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส สายงานธุรกิจภาครัฐ
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 61
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2561 – 2562

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ ของ นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 61 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2561 – 2562

พลโท

(ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม

หลักสูตร

วปอ.

รุ่นที่ 61

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย 4.0” เพื่อนำพาประเทศสู่การเป็นประเทศรายได้สูง ที่มาถูกทาง โดยพยายามแก้ไขจุดอ่อนของนโยบายก่อนหน้า เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษใน 10 จังหวัดชายแดน และการส่งเสริม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curve industries) รัฐบาลมุ่งหวังให้โครงการ EEC ดึงดูดการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศในพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมของโครงการพัฒนาอีสเทิร์นซีบอร์ดที่เกิดขึ้นในอดีต แม้ว่าการดึงดูดการลงทุนมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้น เป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนา EEC ไม่ควรวัดจากเพียงยอดลงทุนที่ได้รับหรือจำนวนบริษัทชั้นนำระดับโลกที่มาลงทุน แต่ควรวัดจากความสามารถเทคโนโลยีของประเทศและทักษะของแรงงานไทยที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการปฏิรูปกฎระเบียบและการบริการภาครัฐที่จะตามมา และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว ในการดำเนินโครงการ EEC รัฐบาลได้ประกาศเสาหลักที่สำคัญ 3 ประการคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การให้แรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุน และการอำนวยความสะดวกในการลงทุน ประการแรก คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีทั้งการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม เช่น สนามบินอู่ตะเภา ท่าเรือมาบตาพุด ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือสัตหีบ รถไฟรางคู่ และมอเตอร์เวย์ และการเริ่มโครงการใหม่ เช่น รถไฟความเร็วสูง และเมืองอัจฉริยะ ประการที่สอง คือ การให้แรงจูงใจทางภาษีและไม่ใช่ภาษี โดยนักลงทุนในเขตส่งเสริมจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากเป็นประวัติการณ์ เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด 15 ปี ซึ่งทำให้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จะจัดเก็บจริงของไทยต่ำที่สุดในอาเซียน และการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงสุดเหลือเพียงร้อยละ 17 สำหรับบุคคลที่มีทักษะสูงในระดับโลก ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลไทยมีมาตรการในลักษณะดังกล่าว นอกจากแรงจูงใจทางภาษีแล้ว นักลงทุนยังจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี เช่น การเช่าที่ดินได้สูงสุด 99 ปี การได้รับอนุญาตให้ทำธุรกรรมทางการเงินด้วยเงินตราต่างประเทศ และการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ให้เสร็จภายใน 1 ปี ประการที่สาม คือ การอำนวยความสะดวกในการลงทุน ซึ่งจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ในสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเลขาธิการของสำนักงานฯ สามารถอนุมัติหรือออกใบอนุญาตต่างๆ ได้ ทั้งที่เกี่ยวกับการควบคุมอาคาร การจดทะเบียนพาณิชย์ และการจัดสรรที่ดิน ซึ่งจะช่วยปลดล็อกปัญหาด้าน

กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และการให้บริการของรัฐที่ขาดความเป็นเอกภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การมุ่งมั่นดำเนินการตามมาตรการใน 3 เสาหลักดังกล่าวทำให้ EEC กลายเป็นโครงการที่น่าสนใจมากต่อนักลงทุน เมื่อเทียบกับการดึงดูดการลงทุนทั้งหลายของรัฐบาลไทยที่เคยมีมา ด้านรัฐบาลเองก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การลงทุนที่จะเกิดขึ้นใน EEC จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้การขยายตัวภาคอุตสาหกรรมของเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC เติบโตเป็นลักษณะก้าวกระโดดและรวดเร็วโดยการมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมายจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดการขาดแคลนด้านพลังงานไปถึงการขยายตัวของโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่ฐานที่จะมารองรับและสนับสนุนอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ และการวางแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนที่จะมาลงทุนในการสร้างฐานและขยายพื้นที่ในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จากสาเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่จะมาส่งเสริมให้ศักยภาพในการผลิตอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก นั้นเริ่มจะเข้าขั้นวิกฤติ เนื่องจากสภาพในปัจจุบันมีความการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในการผลิตเป็นอย่างสูง ประกอบกับการแข่งขันในด้านการผลิตในด้านอุตสาหกรรมที่ต้องแข่งขันกันในการส่งออกไปขายต่างประเทศ จึงเป็นเหตุต้องขยายพื้นที่ในการขยายโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากการที่ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ นั้นก็จะส่งผลในการผลิตให้มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่างๆ มาป้อนให้กับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมอยู่เสมอ ซึ่งจากการที่ต้องใช้พลังงานตลอดเวลาจึงทำให้มีผลกระทบต่อด้านสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดมลพิษและมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าในอนาคตธุรกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานจะมีความสำคัญมากต่อไป ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่ใช้และสามารถทำส่วนขยายให้เกิดประโยชน์ให้กับนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เป็นอยู่ ตลอดจนศึกษาด้านผลกระทบต่อการใช้หรือผลิตทรัพยากรต่างๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยและข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการปฏิบัติต่อไป

Abstract

Title Guidelines for the Development of Infrastructure and Public Utility Systems for the Development of the Eastern Economic Corridor

Field Economics

Name Mr. Kittipat Peantham **Course.** NDC **Class** 61

Eastern Economic Corridor (EEC) is an important strategy of the government to drive the vision of "Thailand 4.0" in order to bring the country to be a high-income country that is in the right direction by trying to fix the weaknesses of the previous policy such as special economic zones in 10 border provinces And promoting 10 S-curve industries. The government aims for the EEC project to attract investment from both domestic and international in 3 provinces in the eastern region which is the original area of the Eastern Seaboard Development Project that occurred in the past. Although attracting investment is important for short-term economic growth, the true goal of the EEC development should not be measured by only the amount of investment received or the number of world-class companies investing, but the country's technological capability and the skills of Thai workers increasing as well as regulatory reform and government services that will come after, and strengthen the community in the long term. As for implementing the EEC project, the government announced three important pillars: infrastructure development. Providing motivation to attract investment and facilitating investment.

The first one is the development of infrastructure, which has both improved existing infrastructure such as U-Tapao Airport, Map Ta Phut Pier, Laemchabang Port, Sattahip Pier, Double Track Railway and Motorway and the launch of new projects such as high-speed trains, and the smart city.

The second is to provide tax incentives and non-taxes. The investors in the promotion zone will receive a record high tax incentives, such as the exemption of corporate income tax of up to 15 years, which makes the Thai corporate income tax rate to be the lowest in ASEAN, and the maximum personal income tax deduction is only 17 percent for highly skilled individuals at the world level. This is the first time that the Thai

government has implemented such the measures. In addition to tax incentives, Investors will also receive non-tax benefits such as land lease for a maximum of 99 years, receiving permission to do financial transactions with foreign currency, and review of the Environmental Impact Assessment (EIA) report within 1 year

The third one is to facilitate investment which will establish a complete service center in the Office of the Eastern Region Special Development Zone Policy Office where the Secretary-General of the Office can approve or issue licenses both relating to building control, commercial registration, and land allocation which will help unlock the regulatory problems that are the obstacles and the service of the state that currently lacks the unity.

Committed to implementing the three measures of the three pillars, EEC has become a very interesting project for investors when compared to attracting all the investments of the Thai government that had previously been. The government entirely hope that Investment that will occur in the EEC will help stimulate the country's economy. For this reason, the industrial expansion of the Special Economic Corridor in the east region will grow in fast progress with focusing on industry causing various industrial estates established.

This is causing a lack of competitive power, including the expansion of the base area structure that will support different industries and businesses, and the guidelines for the development of the private sector infrastructure that will be invested in building the base and expanding the area in the eastern special economic corridor.

With the issue above, the researcher wanted to study this matter as it was seen that the development of infrastructure and utilities that will enhance the potential of various industrial production In the corridor of the eastern region that began to enter the crisis due to the current condition. There is a high expansion of the manufacturing industry. It is combined with the competition in the production in the industry that has to compete in exports to foreign countries. Therefore, it is a need to expand the area due to the need for infrastructure and public utility in industrial estates in the area. This will result in the production to be effective in various forms to feed to the factories in the industrial estate always.

Since the need to use energy all the time, the environment is affected. And this causes pollution and affects natural resources in the area. For this reason, the researcher foresaw that in the future the infrastructure businesses will continually be very important.

The researcher is going to study in different fields related to the guidelines for the development of basic structures used and it can make extensions to benefit industrial estates as well as studying the effect on the use or production of various resources which may have impact on the environment. The comparative study of researches and various information will be conducted to maximize the benefits of using this research in further operations.

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก” นี้ เป็นการศึกษาในด้านการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจมีการแข่งขันกับต่างประเทศค่อนข้างสูง ประกอบกับภาคเศรษฐกิจของประเทศได้มีการขยายตัวทำให้ต้องเพิ่มเขตการตั้งอุตสาหกรรมเพื่อรองรับและให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการคลังการลงทุนของประเทศ จึงทำให้มีการขยายและครอบคลุมในการพัฒนาด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานต่างๆ ซึ่งจะเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการดึงดูดนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มาลงทุนเพื่อการพัฒนาประเทศในเกิดเศรษฐกิจมั่นคงต่อไป

(นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่น 61

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณสุขภาคของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก” เล่มนี้สำเร็จได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาการที่ได้ให้ความรู้ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่งตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาป้องกันประเทศ ทุกคน ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมสำหรับนักศึกษาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษาของผู้วิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่นและสามารถนำเสนอเอกสารวิจัยฉบับนี้ได้สมบูรณ์ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยและ ขออภัยมา ณ ที่นี้

(นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่น 61

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
นโยบายต่างๆ ของภาครัฐต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
สรุป	45
บทที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคต่อแนวทางการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	46
การเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก	46
ความร่วมมือในเอเชียและอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	51
ภาพรวมเศรษฐกิจประเทศ	54
แผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุป	60
บทที่ 4	
การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน	
ของภาคเอกชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก	61
การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม	61
การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis	66
บทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง	73
สรุป	74
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	75
สรุป	75
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ประวัติย่อผู้วิจัย	79

ญ

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3 - 1 ตารางอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	56
4 - 1 ตารางมาตรการเชิงรุก	68
4 - 2 ตารางมาตรการเชิงปรับปรุงและพัฒนา	69
4 - 3 มาตรการเชิงป้องกัน	70
4 - 4 มาตรการเชิงหลีกเลี่ยง	71

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
3 - 1	อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	47
3 - 2	ราคาสินค้า	48
3 - 3	สัดส่วน GDP ของเอเชียในตลาดโลก	50

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคตะวันออกของประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดียที่มีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง โดยสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ของภูมิภาคเอเชียและประเทศแถบแปซิฟิก คิดเป็น 1 ใน 3 ของมูลค่า GDP ของโลก นอกจากนี้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก (จังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง) ยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และมีความพร้อมของโครงสร้าง พื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวง พิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) รถไฟทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก รวมทั้งยังมีพื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวของ ภาคอุตสาหกรรม จึงสามารถพัฒนาต่อยอดสู่การเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)” เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย ที่จะสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย 4.0” เพื่อนำพาประเทศสู่การเป็นประเทศรายได้สูง ที่มาถูกทาง โดยพยายามแก้ไขจุดอ่อนของนโยบายก่อนหน้า เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษใน 10 จังหวัดชายแดน และการส่งเสริม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curve industries) รัฐบาลมุ่งหวังให้โครงการ EEC ดึงดูดการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศในพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมของโครงการพัฒนาอีสเทิร์นซีบอร์ดที่เกิดขึ้นในอดีต แม้ว่าการดึงดูดการลงทุนมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้น เป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนา EEC ไม่ควรวัดจากเพียงยอดลงทุนที่ได้รับหรือจำนวนบริษัทชั้นนำระดับโลกที่มาลงทุน แต่ควรวัดจากความสามารถเทคโนโลยีของประเทศ และทักษะของแรงงานไทยที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการปฏิรูปกฎระเบียบและการบริการภาครัฐที่จะตามมา และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว ในการดำเนินโครงการ EEC รัฐบาลได้ประกาศเสาหลักที่สำคัญ 3 ประการคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การให้แรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุน และการอำนวยความสะดวกในการลงทุน ประการแรก คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีทั้งการ

ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม เช่น สนามบินอู่ตะเภา ท่าเรือมาบตาพุด ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือสัตหีบ รถไฟรางคู่ และมอเตอร์เวย์ และการเริ่มโครงการใหม่ เช่น รถไฟความเร็วสูง และเมืองอัจฉริยะ ประการที่สอง คือ การให้แรงจูงใจทางภาษีและไม่ใช่ภาษี โดยนักลงทุนในเขตส่งเสริมจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากเป็นประวัติการณ์ เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด 15 ปี ซึ่งทำให้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จะจัดเก็บจริงของไทยต่ำที่สุดในอาเซียน และการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงสุดเหลือเพียงร้อยละ 17 สำหรับบุคคลที่มีทักษะสูงในระดับโลก ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลไทยมีมาตรการในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้แรงจูงใจทางภาษีแล้ว นักลงทุนยังจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี เช่น การเช่าที่ดินได้สูงสุด 99 ปี การได้รับอนุญาตให้ทำธุรกรรมทางการเงินด้วยเงินตราต่างประเทศ และการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ให้เสร็จภายใน 1 ปี ประการที่สาม คือ การอำนวยความสะดวกในการลงทุน ซึ่งจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ในสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเลขาธิการของสำนักงานฯ สามารถอนุมัติหรือออกใบอนุญาตต่างๆ ได้ ทั้งที่เกี่ยวกับการควบคุมอาคาร การจดทะเบียนพาณิชย์ และการจัดสรรที่ดิน ซึ่งจะช่วยลดล็อกปัญหาด้านกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และการให้บริการของรัฐที่ขาดความเป็นเอกภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การมุ่งมั่นดำเนินการตามมาตรการใน 3 เสาหลักดังกล่าวทำให้ EEC กลายเป็นโครงการที่น่าสนใจมากที่สุดต่อนักลงทุน เมื่อเทียบกับการดึงดูดการลงทุนทั้งหลายของรัฐบาลไทยที่เคยมีมา ด้านรัฐบาลเองก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การลงทุนที่จะเกิดขึ้นใน EEC จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้การขยายตัวภาคอุตสาหกรรมของเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC เติบโตเป็นลักษณะก้าวกระโดดและรวดเร็วโดยการมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมายจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดการขาดแคลนด้านพลังงาน รวมถึงการขยายตัวของโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่จะมารองรับและสนับสนุนอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ และการวางแผนพัฒนาโครงการสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนที่จะมาลงทุนในการสร้างฐานและขยายพื้นที่ในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จากสาเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่จะมาส่งเสริมให้ศักยภาพในการผลิตอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก นั้นเริ่มจะเข้าขั้นวิกฤติ เนื่องจากสภาพในปัจจุบันมีความการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในการผลิตเป็นอย่างสูง ประกอบกับการแข่งขันในด้านการผลิตในด้านอุตสาหกรรมที่ต้องแข่งขันกันในการส่งออกไปขายต่างประเทศ จึงเป็นเหตุต้องขยายพื้นที่ในการขยายโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากการที่ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ นั้นก็จะส่งผลในการผลิตให้มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่างๆ มาป้อนให้กับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมอยู่เสมอ ซึ่งจากการที่ต้องใช้พลังงานตลอดเวลาจึงทำให้มีผลกระทบต่อด้านสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดมลพิษและมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าในอนาคตธุรกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานจะมีความสำคัญมากต่อไป ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่ใช้และสามารถทำส่วนขยายให้เกิดประโยชน์ให้กับนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เป็นอยู่ ตลอดจนศึกษาด้านผลกระทบต่อการใช้หรือผลิตทรัพยากรต่างๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบงานวิจัยและข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ที่อยู่เดิมและที่จะเกิดขึ้นใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และรูปแบบการประยุกต์ในการพัฒนารูปแบบด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค รวมไปถึงพลังงานด้านต่างๆ ที่จะใช้ภาคอุตสาหกรรมกับโครงการเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและส่งออกไปขายในต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางและวิธีการประยุกต์ใช้เพื่อต่อยอดการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค ในสอดคล้องควบคู่กับการพัฒนาโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยจะใช้ข้อมูลภายในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางออกมา ซึ่งจะทำให้ได้การกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ในด้านการวางโครงสร้างพื้นฐานและโครงการขยายส่วนนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานตามที่รัฐบาลได้ตั้งนโยบายไว้ ซึ่งรวมถึงการศึกษาวิจัยทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากข้อมูลทุติยภูมิ หนังสือ และเอกสารทางวิชาการ รายงาน เอกสารคู่มือ แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเศรษฐกิจ สถิติเศรษฐกิจ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เอกสารโครงการ/แผนงานการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงอุปสรรคและปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณสุขป้อมอกของเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ
2. ทำให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาอุปสรรคและรูปแบบการประยุกต์ใช้และวิธีการในการจัดการบริหารโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดในการทำธุรกิจด้านระบบสาธารณสุขป้อมอกเพื่อสนับสนุนจากของเดิมให้ทันสมัยและปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
3. เพื่อเสนอแนวทางและสามารถนำข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณสุขป้อมอกในเขตนิคมอุตสาหกรรมและส่วนขยายอื่นๆ ต่อไป

คำจำกัดความ

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก EEC	หมายถึง	เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมติ คณะรัฐมนตรีในพ.ศ. 2558 ตั้งอยู่บริเวณในชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทยซึ่งถือ เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัดได้แก่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในระเบียงเศรษฐกิจนี้ มีมูลค่าราว 14% ของทั้งประเทศไทย
โครงสร้างพื้นฐาน	หมายถึง	เป็นโครงสร้างทางกายภาพและโครงสร้างหลักของหน่วยงานสำหรับใช้งานภายในชุมชน หรือใช้บริการตามความจำเป็นเพื่อรูปแบบทางเศรษฐศาสตร์ มักถูกใช้ในความหมายที่รองรับการใช้งานของประชาชน เช่น ถนน ระบบประปา ระบบน้ำทิ้ง ระบบไฟฟ้า และระบบสื่อสาร โดยในหลายครั้งโครงสร้างพื้นฐานถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ นอกจากนี้ คำว่าโครงสร้างพื้นฐานบางครั้งยังกล่าวถึงระบบพื้นฐานที่ตอบสนองประชาชนเช่น โรงพยาบาล หรือโรงเรียน ในทางการทหาร คำว่าโครงสร้างพื้นฐาน

สาธารณูปโภค	หมายถึง	กล่าวถึงอาคารหรือการส่วนที่เตรียมใช้ในการสูบน้ำ และปฏิบัติการทางการทหาร บริการสาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น การไฟฟ้า การประปา การเดินทาง ประจําทาง โทรศัพท์
-------------	---------	--

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. นโยบายต่างๆ ของภาครัฐต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ EEC ในปัจจุบัน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. สรุป

แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ

ความหมายและทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการ คือการทำให้งานต่างๆ ลุล่วงหรือสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ทำ (Drucker, 1997 อ้างถึงใน พิรสิทธิ์ คำนวนศิลา และศุภวัฒน์ยากร วงศ์ธนาวิสุ, 2548 : 5-8) กล่าวคือ ผู้ที่เป็นผู้บริหารจะมีบทบาทเป็นเพียงหัวหน้าหรือผู้นำของกลุ่มคน ที่ จะดำเนินการจัดระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้าที่จะทำงานให้งานสำเร็จลุล่วงได้นั้น จะต้องเป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานของบุคคลในหลายๆ ฝ่ายหรือหลายๆ คนการที่จะทำให้งานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ที่ดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหาร ในอันที่จะจัดกลุ่มคนให้ทำงานอย่างมีความสุข สบายใจ ในการนี้ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่สามารถรวบรวมพลังสมาชิกต่างๆ ในองค์กร ผู้บริหารต้องรู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของบุคลากรที่ตนนำอยู่ พร้อมทั้งสามารถกระตุ้นชี้แนะให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงาน เพื่อผลสำเร็จขององค์การหรือกลุ่มคณะได้โดยส่วนรวม มิใช่ผลสำเร็จของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียวการจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ Science : เป็นความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจในหลักวิชาการบริหาร Art : เป็นทักษะ ที่เกิดจากความเชี่ยวชาญ/ชำนาญในการปฏิบัติงานโดยการจัดการ ผู้จัดการจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ คือเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถนำความรู้ ไปปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานได้ผล(ประสิทธิผล) ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

กลุ่มทฤษฎีการจัดการแบบคลาสสิก (Classical Perspective)

1. การจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management)
2. การจัดการแบบระบบราชการ (Bureaucratic Management)
3. การจัดการตามหลักการบริหาร (Administrative Management)

กลุ่มการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Taylor, 1881 อ้างถึงใน ทฤษฎีการบริหารจัดการ, 2555)

หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ งานเกิดประสิทธิภาพ ใช้หลักเหตุผล สามารถพิสูจน์หาข้อเท็จจริงได้แนวคิดวิทยาศาสตร์ หาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปฏิบัติงานใช้ความรู้ ความสามารถมากที่สุด ลดต้นทุนและเพิ่มกำไรเพิ่มค่าจ้างให้คนงานที่สามารถเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ การจัดการแบบวิทยาศาสตร์

1. พัฒนาความรู้ในวิธีการทำงานโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์
2. ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยใช้หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมกับงาน ทำให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ที่

3. มีการร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานจากทุกฝ่าย
4. มีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสม

การจัดการแบบวิทยาศาสตร์ของ แกรนท์ (Gantt, 1917 อ้างถึงใน ทฤษฎีการบริหารจัดการ, 2555) พัฒนาแผนภูมิ บันทึกความก้าวหน้าของงานเทียบเวลา เกตต์ ชาร์ต (Gantt Chart) หรือ บาร์ชาร์ต (Bar Chart) ต่อมาเรียก เพิร์ต (PERT = Program Evaluation and Review Technique) มีระบบการจูงใจโดยการให้ โบนัส (Bonus) โดย เกตต์ เชื่อว่าคนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของปัญหาด้านการจัดการทั้งหมด

การจัดการในระบบราชการของ เวเบอร์ (Weber, 1974 อ้างถึงใน ทฤษฎีการบริหารจัดการ, 2554) จัดชั้นตำแหน่งและสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน การแบ่งงานทำตามความชำนาญ เฉพาะอย่างงานมีขอบเขต มีระเบียบกฎเกณฑ์ ในการปฏิบัติงาน มีระบบของการทำงานและมีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องในงานทุกคนทำงานโดยยึดหลักเหตุและผล การเลือกคนเข้าทำงานและการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

การจัดการตามหลักการบริหาร ฟาโยล (Fayol, 1925 อ้างถึงใน ทฤษฎีการบริหารจัดการ, 2555) ฟาโยล แบ่งงานด้านอุตสาหกรรมออกเป็น 6 กลุ่ม (เทคนิค การค้า การคลัง ความมั่นคง การบัญชี การจัดการ) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบังคับบัญชา (Command) การประสานงาน (Co-ordination) การควบคุม (Control)

การจัดการตามหลักการบริหาร (POSDCORB) ของ กูลิคและอูวิก (Gulick & Urwick, 1937 อ้างถึงใน ทฤษฎีการบริหารจัดการ, 2555)

P (Planning) วางแผน: สิ่งที่ต้องการและวิธีการบรรลุผลตามต้องการ

O (Organizing) จัดองค์การ : โครงสร้าง บทบาท/หน้าที่ และอำนาจ

S (Staffing) บุคคล : การคัดเลือก การพัฒนาและรักษาบุคลากร

D (Directing) การสั่งการ : การใช้อำนาจสั่งการตามสายการบังคับบัญชา

CO (Co-ordinating) : การประสานงาน

R (Reporting) การรายงาน : การประเมินผลเพื่อจัดทำรายงาน

B (Budgeting) งบประมาณ : วางแผนรายรับ-รายจ่ายและการควบคุม

กลุ่มทฤษฎีการจัดการเน้นมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ของ เมโย (Mayo, 1930

อ้างถึงใน ทฤษฎีการบริหารจัดการ, 2555)

1. ประสิทธิภาพการทำงาน ไม่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ดีเท่านั้น แต่ยังขึ้นกับการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กรด้วย
2. กลุ่มทำงานจะเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะของสมาชิก แบบวิธีการของกลุ่มตลอดจนความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การในสัดส่วนที่กลุ่มยอมรับได้ โดยอาศัยความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่ม
3. เมื่อพนักงานในระดับสูงสามารถจูงใจด้านจิตใจ จะมีความสำคัญมากกว่าการจูงใจด้วยเงิน

ฟาโยล (Fayol, 1949 อ้างถึงใน พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์นายากร วงศ์นาวาสู, 2548) ได้แบ่งแยกบทบาทของฝ่ายบริหารกับบทบาทของฝ่ายเทคนิคให้เห็นเด่นชัด เขาได้ใช้หลักการเชิงทฤษฎีที่จะอธิบายบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในองค์การว่า ถึงแม้บางครั้งงานทางด้านบริหารจะคาบเกี่ยวกับงานทางด้านเทคนิค แต่ในภาพรวมแล้วถือว่าบทบาททางการบริหารจะเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้นถ้าบุคคลนั้นอยู่ในตำแหน่งที่สูงขึ้นไป ในทางตรงกันข้ามความสำคัญของบุคคลในองค์การจะอยู่ที่บทบาทหรือความสามารถทางด้านเทคนิคมากกว่าทางการบริหาร นอกจากนี้ ฟาโยลเห็นว่าความรู้ทางด้านบริหารนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และน่าจะจัดให้มีการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นของการศึกษา เขามีความคิดว่าทฤษฎีทางการบริหารที่เขาเขียนขึ้นนั้น สามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานภาครัฐบาล โดยได้กำหนดบทบาทหลักของผู้บริหารไว้ 5 ประการ

1. บทบาทหน้าที่ในการวางแผน (Planning) ซึ่งหมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องมองไปข้างหน้า เพื่อคาดการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจหรือองค์กร ผู้บริหารจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแนวทางที่จะปฏิบัติในอนาคตเพื่อให้สมาชิกในองค์กรที่รับผิดชอบได้ใช้เป็นหลักและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

2. บทบาทหน้าที่ในการจัดองค์กร (Organizing) ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารจะต้องจัดโครงสร้างขององค์การให้เหมาะสมกับการทำงานของสมาชิกในองค์กร ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องจัดหาสิ่งของวัสดุหรือเครื่องจักรและบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่ทำ เพื่อช่วยให้งานความรับผิดชอบสามารถบรรลุสำเร็จได้

3. บทบาทหน้าที่ในการบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) ซึ่งหมายถึง หน้าที่ในการสั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และโครงสร้างที่กำหนดไว้ การที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อถือ ผู้บริหารจะต้องไม่ประพฤติตนเสียชื่อเสียง ต้องกระทำตามเป็นตัวอย่างที่ดี เข้าใจสมาชิกในองค์กรและเข้าใจถึงข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ในองค์กรที่แต่ละคนจะต้องยึดถือรวมทั้งจะต้องเป็นฝ่ายรับกับเป็นฝ่ายที่ติดต่อย้อนหลังลงไประดับล่างนอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องประเมินการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพก็ต้องว่ากล่าวตักเตือนหรือไล่ออกถ้ามีความผิดร้ายแรง ทั้งนี้ต้องรักษาขวัญและกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชาคนอื่นๆ ที่อยู่ด้วย

4. บทบาทหน้าที่ในการประสานงาน (Coordinating) ผู้บริหารจะต้องเชื่อมโยงผสมผสานงานของทุกคนในองค์การให้ ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อความสำเร็จของหมู่คณะหรือองค์กร

5. บทบาทหน้าที่ในการควบคุม (Controlling) ผู้บริหารจะต้องทำการควบคุมการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่คนในองค์กรทำ ให้อยู่ในกรอบและแผนที่วางไว้ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

บทบาทหน้าที่ ทั้ง 5 ที่ กล่าวแล้วนี้ ถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนต้องทราบเพื่อให้สามารถบริหารงานของตนให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย

บาร์นาต(Barnard, 1938 อ้างถึงใน พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์นายกร วงศ์ธนาวิสุ, 2548) เป็นนักคิดทฤษฎีทางด้านบริหารจัดการที่ผลงานเด่นและมีชื่อเสียงท่านหนึ่งในยุคเดียวกับฟายอล แนวคิดของบาร์นาตแตกต่างจากฟายอล ตรงที่บาร์นาตให้ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนมากกว่าโครงสร้างองค์กร ฟายอล คิดว่าการบริหารจัดการนั้นเราควรออกแบบและกำหนดโครงสร้างขององค์กรก่อน แล้วจึงหาคนที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่การงานใส่ลงไปทีหลัง แต่บาร์นาตมองว่าการจัดการนั้นต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและสิ่งที่สมาชิกในองค์กรสนใจองค์การในความคิ ดของบาร์นาตเป็นเพียงระบบความร่วมมือและประสานกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากความต้องการของบุคคลที่จะร่วมกันทำงานหรือร่วมกันทำกิจกรรมที่บุคคลเพียงบุคคลเดียวไม่สามารถทำให้ลุล่วงได้ บุคคลต่างๆ ที่ มาร่วมทำกิจกรรมนั้นต่างก็ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากความสำเร็จของกิจกรรม บาร์นาตตระหนักว่าองค์กรต่างๆ มีโครงการของตนเองที่เป็นทางการ อย่างไรก็ตามในแต่ละองค์กรก็มีโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการเช่นกันและควบคู่กันไปกับโครงสร้างที่เป็นทางการ โครงสร้างที่ไม่เป็นทางการนี้เกิดจากความต้องการของสมาชิกในองค์กร กล่าวคือสมาชิกขององค์กรมีความต้องการที่เป็นทางการไม่อาจสนองความต้องการของสมาชิกได้ สมาชิกจึงอาจรวมกันเป็นกลุ่มย่อยหลายๆ กลุ่มในองค์กร กลุ่มย่อยหลายกลุ่มที่เกิดขึ้น มักมีบทบาทและ

หน้าที่เด่นชัด และมีการปะทะสังสรรค์กัน (Interaction) อย่างเป็นระบบ บาร์นาต ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารไว้อย่างเด่นชัด 3 ข้อคือ

1. ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบดูแลในเรื่องของการติดต่อสื่อสารกันของสมาชิกในองค์กรให้อยู่ในลักษณะที่สนับสนุนหรือเอื้ออำนวยให้บรรลุวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายขององค์กรนอกจากนี้ผู้บริหารเองยังจะต้องเป็นผู้มีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ

2. ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบและมีความสามารถในการคัดเลือกหรือเชิญชวนบุคคลที่เหมาะสมกับงาน หรือมีความสามารถที่จะทำงานให้เข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร และเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นสมาชิกขององค์กรแล้ว ผู้บริหารก็ต้องดูแลควบคุมบุคคลที่คัดเลือก

3. ผู้บริหารระดับสูงจะต้องรับผิดชอบในการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กรเมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วจะต้องสามารถดำเนินการจัดแบ่งหรือแยกย่อยออกมาเป็นกลยุทธ์ต่างๆ ให้ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบระดับล่างได้ปฏิบัติตาม

อุทัย เลหาวิเชียร (2548 : 10-25) ได้อธิบายขบวนการบริหาร โดยสอดแทรกเรื่องพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ในการ“อำนวยการ” ซึ่งอดีตถ้าพูดถึงการอำนวยการไม่ได้มีการใส่สาระของพฤติกรรมศาสตร์ ขบวนการทั้ง 4 คือ POLE หรือ PODC คำว่า POLE มาจาก การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การเป็นผู้นำหรือการบริหารคน (Leading) การประเมินผล (Evaluating) กระบวนการจัดการเป็นแนวความคิดที่กล่าวถึงขั้นตอนของการบริหารงานและภาระหน้าที่ของนักบริหาร เริ่มต้นจากแนวคิดของฟายอล แล้วดัดแปลงมาเป็น POSDCORB และเปลี่ยนแปลงมาเป็น POLE หรือ PODC ในปัจจุบัน สรุปแนวคิดของกลุ่มนักทฤษฎีทางการบริหาร เมื่อนำเอาแนวคิดของนักทฤษฎีทางการบริหารเพื่อหาความเหมือนหรือหลักเกณฑ์ร่วมกันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. อำนาจและควมรับผิดชอบเป็นของคู่กัน ทั้งฝ่ายผู้บริหารหรือนายจ้างกับฝ่ายผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกจ้างจะต้องให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน อำนาจนั้นเกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนควมรับผิดชอบนั้นเกี่ยวข้องกับหน้าที่ ผู้บริหารมีอำนาจที่จะจัดสรรงบประมาณหรือค่าจ้างให้เหมาะสม ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกจ้างมีหน้าที่ จะต้องปฏิบัติงานไปตามบทบาทที่กำหนดหรือตามที่ ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร และเมื่อได้รับการมอบหมายแล้ว ผู้ปฏิบัติหรือผู้ได้รับมอบหมายก็ต้องมีอำนาจที่อยู่ในขอบเขตที่จะทำงานให้สำเร็จ บุคคลทุกคนไม่ควรรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนไม่มีอำนาจและหน้าที่แต่อย่างใด

2. การบริหารจัดการจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน ถ้าวางจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนและกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้ประสานกันอย่างเป็นระบบและมีเหตุผลอันสมควร มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ถ้าผู้บริหารไม่กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ผู้บริหารจะไม่มีโอกาสทราบทางเลือกหรือเหตุผลที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของงานหรือขององค์กรที่กำหนดไว้

3. โครงสร้างของหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ เพราะโครงสร้างจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นงานหรือตำแหน่งนั้น จะต้องกำหนดงานที่สัมพันธ์กัน มีผลเสริมซึ่งกันและกันและคล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน การจัดเช่นนี้จะให้เกิดประสิทธิภาพของงานสูงสุด การจัดกลุ่มตำแหน่งงานที่ดีจะมีผลทำให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายขึ้น

4. การเน้นการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว การจัดตำแหน่งหน้าที่และงานให้เป็นหมวดหมู่ จะช่วยให้เกิดการจัดโครงสร้างขององค์กรและการบริหารได้ดีขึ้น อีกทั้งยังลดความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ได้ดี เพราะผู้บริหารแต่ละหน่วยย่อยในองค์กรหรือแต่ละงาน จะมีบทบาทที่แน่ชัดไม่คาบเกี่ยวหรือก้าวล่วงงานซึ่งกันและกัน ในขณะที่เดียวกันผู้ใต้บังคับบัญชาก็สามารถลดความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเช่นกัน เพราะไม่ต้องเอาใจผู้บังคับบัญชาหรือฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาพร้อมๆ กันหลายคน จนทำให้ไม่ทราบว่าจะเชื่อใครดี ถ้าหากผู้บังคับบัญชาแต่ละคนสั่งการพร้อมกันหรือมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน

5. องค์ประกอบของการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา สั่งการ การประสานงาน และการติดตามควบคุมการทำงาน ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจะศึกษาทำความเข้าใจกับการบริหาร ให้อิทธิพลจากกิจกรรมที่ผู้บริหารทำว่าครอบคลุมองค์ประกอบของการบริหารหรือไม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบงานและระบบการบริหารงาน

ในการบริหารจัดการจะต้องดำเนินงานภายใต้ความสัมพันธ์ขององค์กรกับสภาพแวดล้อมต่างๆ รวมถึงมีการสร้างระบบงานและระบบการบริหารขององค์กรด้วย

ระบบงาน คือ ระบบของทรัพยากรต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ภายในองค์กรเพื่อสำหรับการปฏิบัติงานตามแผนงานต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ ระบบงานนี้จะประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ อันเป็นทรัพยากรที่นำมาใช้เพื่อการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องทำ เพื่อให้สามารถรักษาหรือทรงไว้ซึ่งทรัพยากรที่จะถูกใช้ไปโดยไม่สูญเปล่า ทรัพยากรเหล่านั้นจะต้องถูกนำมาจัดเตรียมไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยมีการแย่งสรรเพื่อสำหรับการทำงานด้านต่างๆ ให้สอดคล้องตรงกับความจำเป็นของงานแต่ละด้านที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังหมายรวมไปถึงการต้องดำเนินการจัดเตรียมทรัพยากรที่มีการแปลงออกมาเป็น “ระบบ” โดยเฉพาะวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถได้มาซึ่งเครื่องจักรที่ทันสมัย มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม และมีวิธีการทำงานที่ สะดวก ประหยัด รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงในตัวด้วย

ระบบงานจึงมีความหมายครอบคลุมกว้างตั้งแต่ “โครงสร้างองค์กร” และลึกลงไปถึง “วิธีการทำงาน” ที่กำหนดเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่างๆ เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและได้ผลสูงตลอดเวลา ซึ่งภาระการบริหารด้านนี้ของผู้บริหารระดับสูง นับว่าเป็นภาระงานที่สำคัญด้านหนึ่งภายในองค์กร ผู้บริหารจะสามารถสร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กรได้ขั้นหนึ่งก่อน นั่นคือ การทำให้องค์กรมีโอกาสใช้ทรัพยากรไปอย่างรอกออย มีประสิทธิภาพและประหยัด ตรงกับความจำเป็นของสภาวะงานที่

กำลังผูกพันซึ่งต้องทำตามแผน ภาระงานบริหารของผู้บริหารอาจเรียกว่าเป็น “การบริหารงาน” หรือ “การบริหารระบบงาน” (Task or work system management) ซึ่งขอบเขตของงานทุกอย่างต่างจะเป็นทรัพยากรสิ่งของที่ซึ่งผู้บริหารสามารถควบคุมหรือกำกับ โดยสามารถบริหารหรือจัดการให้เป็นไปในทางหนึ่งทางใดได้เสมอ การมีการจัดเตรียมงานด้านระบบงานอย่างรอบคอบ รัดกุม และมีประสิทธิภาพดีย่อมสามารถสร้างสรรค์ประสิทธิภาพงานให้สำเร็จไปได้แล้วส่วนหนึ่งก็ว่าได้

ระบบการบริหารงาน คือ ระบบการทำงานของผู้บริหารในการบริหารระบบต่างๆ ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมากที่สุด จากระบบ งานที่มีทรัพยากรที่มีคุณค่าในตัว ผู้บริหารต้องรู้จักแบ่งสรร และจัดการใช้ให้ตรงกับความต้องการตลอดเวลา ภาระหน้าที่งานและกิจกรรม่างการบริหารที่มีผู้บริหารทำอยู่ก็คือ การจัดองค์กรหรือการบริหารงาน ซึ่งขอบเขตจะคลุมตั้งแต่การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดระบบงานและกระแสการไหลของงาน รวมทั้งขั้นตอนวิธีทำงานต่างๆ ทั้งนี้ หากมีการจัดความพร้อมทุกด้านก็ย่อมจะช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรหรือสิ่งของทุกสิ่งต่างจะถูกจัดเตรียมไว้ใช้ปฏิบัติงานอย่างดีที่สุดแล้ว ผลงานที่ได้ออกมาจากงานที่ได้ดำเนินไปจะดีมากหรือน้อยอย่างไรนั้น ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคคลเป็นสำคัญ กระบวนการทำงานอันเป็นผลจากการเกี่ยวข้องระหว่างกันและความเข้าใจกันของผู้ทำงานทุกฝ่าย ทั้งหัวหน้าหรือผู้นำ ผู้ร่วมงานและผู้ปฏิบัติงานในทุกจุดนั้น จะเป็นไปในทางใดอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ “คน” ผู้ปฏิบัติที่มีชีวิตจิตใจและความรู้สึกและต้องการซักจูงใจ โน้มน้ำมและเสริมสร้างให้เกิดพลังร่วมและพลังทุ่มเทต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้จะได้มาโดยภาระหน้าที่งานและกิจกรรมทางการบริหารที่เกี่ยวกับคน ที่มีตั้งแต่การคัดเลือกคน การรู้จักศิลปะการสั่งการ และรวมถึงการรู้จักวิธีควบคุมคนให้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและตั้งใจที่จะให้ผลผลิตสูงและได้คุณภาพงานที่ดีพร้อมกันทั้งสองอย่าง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ถือเป็นหัวข้อหนึ่งที่ประสบปัญหาในการได้ รับความสนใจในการศึกษา แม้ว่าจะมีนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้เคยให้ความหมายของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไว้ หลายท่าน เช่น แม็กมานเนียนและสเบยเทอร์(Mazmanian and Sabatier, 1989 : 36) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและนโยบายสาธารณะ โดยชี้ให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึง หมายถึง การนำการตัดสินใจนโยบายที่ได้กระทำไว้ ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จและเป็นการร่วมกันทำงานภายใต้กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ คำสั่งของฝ่ายบริหารหรือคำพิพากษาของศาลสูงสุดหรือศาลฎีกา ซึ่งตามอุดมคติแล้วการตัดสินใจนโยบาย คือการบ่งชี้ปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดโครงสร้างกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทั้งนี้ เหตุผลสำคัญที่ทำให้การศึกษาเรื่องการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติถูกละเลยมาเป็นเวลานาน มาจากฐานคติที่ว่าขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มี

เนื้อหาสาระและไม่มีคุณค่าควรแก่การสนใจของนักวิชาการมากนัก เพราะเป็นการขยายผลของขั้นตอนการกำหนดนโยบายเท่านั้น แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับสาเหตุและเงื่อนไขต่างๆ มากมาย อีกทั้งมันเกี่ยวกับวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัตินั้น ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนและมีความซับซ้อน อันทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการศึกษา ดังนั้นการอธิบายและการจำแนกสาระสำคัญของขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ ทำให้นักวิชาการไม่สนใจเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่กลับไปสนใจขั้นตอนการกำหนดนโยบายมากกว่า ที่สำคัญ การศึกษาขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมาก ตลอดจนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย การศึกษาเรื่องดังกล่าวจึงมิใช่เรื่องง่ายนัก จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีกรอบการศึกษาเพียงใด ใช้ตัวแปรอะไรมาศึกษา และจะวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี ความเป็นจริงหรือโลกแห่งการปฏิบัติ มีประเด็นปัญหาสาธารณะ (Public Issue) จำนวนมากที่รัฐบาลให้ความสนใจถึงขั้นที่นำประเด็นเข้าสู่วาระทางนโยบาย (Agenda-setting) หรือกระทั่งมีการตัดสินใจทางนโยบาย (Policy Decision-making) ออกมาเป็นรูปธรรม เช่น กฎหมาย นโยบายสาธารณะ บริการสาธารณะ เป็นต้น แต่จะพบได้ ว่าสิ่งเหล่านี้จำนวนมากยังคงเป็นเพียงรูปธรรมหรือเป็นเพียงตัวหนังสือในกระดาษ การนำไปปฏิบัติหรือปรับใช้ จริงยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะหรือดำเนินนโยบายไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีหรือตามที่คาดหวังไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยอันถือได้ว่ามีระบอบราชการที่ซับซ้อนมากที่สุดที่หนึ่งในโลกซึ่งมาจากหลายปัจจัย อาทิ การจัดโครงสร้างการบริหารงานส่วนต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่นที่เชื่อมโยงถึงการทับซ้อนกันของอำนาจหน้าที่แต่ละหน่วยงานภายใต้ พื้นที่เดียวกันและฐานคิดหรือประเพณีแบบไทยๆ ประกอบกับภายใต้สภาพการณ์ที่บริบทและเงื่อนไขทางการบริหารปกครองมีการปรับเปลี่ยนไปสู่สภาพการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากประเด็นปัญหาในเชิงโครงสร้างอันสะท้อนบริบทรอบตัวทางการเมืองและการบริหารของไทยอันมีตัวแสดงหน้าใหม่ นอกเหนือจากภาครัฐมาปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่หรือกระบวนการนโยบายหนึ่งๆ อีกเป็นจำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดสภาพของการกระจายกระจายทางการบริหารหรือที่อเนกเหล่าธรรมเนียมทัศน์ เรียกว่า “การรวมศูนย์ อำนาจแบบกระจายกระจาย” (Fragmented Centralization)

ในการทำความเข้าใจสภาพการณ์หรือปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของไทย อาจมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจขั้นตอนและโครงสร้างเหล่านี้ย่อ ่างถ่องแท้ เนื่องจากมันส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ผ่านมาในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเรื่องการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติมุ่งเน้นสนใจเฉพาะบางเรื่องหรือบางประเด็นมากกว่า การสร้างทฤษฎี/ตัวแบบในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จจึงทำให้ไม่มีกรอบทฤษฎีที่

เด่นหรือตัวแบบที่มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะอธิบายถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ต่อมาเมื่อมีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแบบที่ใช้ อธิบายความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางมากขึ้นก็ประสบกับปัญหาของการเหมารวมและไม่สามารถอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้ อย่างไรก็ตามก็จึงมีการประยุกต์แนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติโดยวิเคราะห์ผ่านอุปสรรค 5 ประการ สำคัญอันหวังว่าจะฉายภาพปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติได้ ไม่มากก็น้อย ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านสมรรถภาพขององค์กรความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความสามารถในการดำเนินการให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นได้ มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ปัญหาทางด้านสมรรถนะจึงเป็น ปัญหาหลักของการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งอาจโยงถึงปัจจัยที่ต้องคำนึง ได้แก่ บุคลากร เงินทุนรวมถึง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของประเทศไทย ในด้านสมรรถภาพของหน่วยงานภาครัฐมีประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ การขาดการประสานงานและการประสานความคิดของหน่วยงานนอกที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพราะหน่วยงานราชการมักวางแผนนโยบายหรือโครงการในส่วนที่ตน รับผิดชอบไม่ยอมให้หน่วยราชการอื่นมาช่วงชิง อีกทั้งพยายามขยายขอบเขตแห่งภารกิจหรืออาณาจักร ของตนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตามโอกาสและสถานการณ์ที่อำนวยให้ ระบบราชการมีแนวโน้มที่จะ เลื่อนนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเฉพาะนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง อีกทั้งข้าราชการฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะผู้ที่มาจากพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาล กำหนดกรอบความสำเร็จของนโยบายรัฐบาลให้ ข้าราชการฝ่ายประจำดำเนินงานโดยเร่งด่วน ดังนั้น นโยบายใดที่ได้ รับความเห็นชอบดูแลเอาใจใส่จาก ฝ่ายการเมือง หน่วยราชการต่างๆ จะให้ความสนใจ เอาใจใส่เป็นพิเศษ ในทางตรงข้ามหากนโยบายใด ไม่ได้ รับความสนใจจากฝ่ายการเมืองก็จะทำให้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ในการกำกับดูแลจากหน่วยงาน ราชการเท่าที่ควร

2. ปัญหาทางการควบคุมความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการควบคุม ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการวัดความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติของ นโยบายแผนงานหรือโครงการในการนี้ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเพิ่มมากขึ้นหาก ผู้รับผิดชอบในนโยบาย ขาดความสามารถที่ทำการวัดผลหรือควบคุมผลงานของหน่วยปฏิบัติ ปัญหา ทางด้านการควบคุมมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการสร้าง ความสามารถในการควบคุมหรือการวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานที่จะสามารถสนองต่อความ ต้องการของนโยบายได้ และในขณะเดียวกันก็มีผลโดยตรงต่อปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย อาทิ ความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายว่าจะสามารถแปลงนโยบายออกมา เป็นแนวทางปฏิบัติ แผนงานหรือโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของนโยบาย กิจกรรมของ

นโยบาย แผนงานหรือโครงการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพียงใด และการกำหนดภารกิจตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติงาน แผนงานหรือโครงการนั้นๆ ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมดูแลการปฏิบัติ ตามนโยบายของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501-2540 ประสบปัญหาในการกำกับติดตาม นโยบายหรือโครงการภาครัฐอย่างจริงจัง การกำกับนโยบายสาธารณะในอดีตส่วนใหญ่จัดทำในรูปแบบการตรวจราชการของข้าราชการจากส่วนกลาง ที่เดินทางมาตรวจเยี่ยมโครงการหรือติดตามความคืบหน้าของนโยบายที่มอบหมาย หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติก็จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย โดยที่เนื้อหาของสาระของการปฏิบัติตามนโยบายมิได้ นำเสนอให้เห็นการดำเนินงานโดยละเอียดชัดเจนมากเท่าที่ควร ประกอบกับสภาพการณ์ทางการเมืองไทยที่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการเข้าสู่อำนาจจากคณะทหารหรือจากรัฐบาลพลเรือนที่สลับเปลี่ยนกันตลอดเวลา จากช่วงปี พ.ศ. 2475 - 2540 ส่งผลให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขาดความความต่อเนื่อง ขาดการกำกับควบคุมการติดตามนโยบายของรัฐ บทบาทการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง จึงเป็นภาระของข้าราชการประจำที่ต้องแบกรับในการควบคุม กำกับนโยบายสาธารณะของประเทศมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดีภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และ 2550 โครงสร้างของการกำกับดูแลและการตรวจสอบได้เพิ่มระดับความเข้มข้นขึ้นผ่านกลไกขององค์กรอิสระ แต่กระนั้นปัญหาการตรวจยังคงปรากฏผ่านความพยายามในการควบคุมหรือแทรกแซงหน่วยงานเหล่านี้เป็นระยะๆ

3. ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการให้ความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญที่เป็นปัญหาตกทอดมาจนถึงปัจจุบันคือการขาดความร่วมมือจากประชาชน ในบางครั้งประชาชนก็รวมกลุ่ม รวมพลังกันต่อต้าน ดังเช่นในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 การรวมกลุ่มคัดค้านต่อต้านการวางท่อก๊าซจากมาเลเซีย ซึ่งรัฐบาลมีแนวนโยบายที่จัดซื้อจากประเทศมาเลเซียซึ่งทำให้รัฐบาลต้องทบทวนเส้นทางการวางท่อใหม่หรือการรวมกลุ่มพลังประชาชนคัดค้านการปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล ประชาชนที่ได้รับผลกระทบความเดือดร้อนได้ เรียกร้องให้เปิดประตูระบายน้ำ จนในที่สุดรัฐบาลต้องปรับนโยบายอนุญาตให้เปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลตามข้อเรียกร้องของประชาชน นอกจากนี้ กรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน อีกประเด็นหนึ่งและจะเป็นประเด็นที่สำคัญในอนาคต คือ การรวมกลุ่มพลังประชาชนของจังหวัดและอำเภอขนาดใหญ่ ที่มีกำลังซื้อจำนวนมากได้คัดค้านนโยบายเปิดการค้าเสรีที่รัฐอนุญาตให้ห้างสรรพสินค้าข้ามชาติ ขนาดใหญ่เข้ามาตั้งในเขตพื้นที่ดังกล่าวที่จะส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลดำเนินการโดยที่ประชาชนมิได้ มีส่วนร่วมริเริ่มโครงการย่อมได้รับการต่อต้านและขาดความร่วมมือ จนกระทั่ง รัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2550 ต้องมีบทบัญญัติให้หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรอื่นใดที่จะดำเนินการ

โครงการในท้องถิ่นของประเทศไทย หากเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดโทษหรือมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงการนั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนในพื้นที่ก่อนเสมอ

4. ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเกิดจากเรื่องอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น การติดต่อและความสัมพันธ์ที่หน่วยปฏิบัติมีกับหน่วยงานที่ควบคุมนโยบายดังกล่าว ความจำเป็นที่หน่วยปฏิบัติต้องแสวงหาความร่วมมือ หรือทำความตกลงกับหน่วยงานอื่น ความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานจะสามารถทำงานร่วมกันได้ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติที่เกิดจากการขาดการประสานงาน ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์ การภาคเอกชน ในประเทศไทยเป็นประเด็นปัญหาการบูรณาการในการปฏิบัติ เพราะหน่วยราชการมักจะวางแผนภารกิจ ตีกรอบ ไม่อยากให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจของตนเอง ในบางครั้งจะพบว่าหน่วยงานงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องจัดทำภารกิจด้วยตนเองจนแล้วเสร็จ ไม่ยอมพึ่งพาอาศัยเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ข้ามหน่วยงาน ทั้งที่มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความผาสุกให้กับประชาชนเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในอดีตนโยบายหรือโครงการจัดหาน้ำดื่มมาใช้ ให้ประชาชนในชนบทพอเพียงต่อการอุปโภคบริโภค มีหน่วยงานที่รับผิดชอบกล่าวอ้างภารกิจด้านนี้หลายหน่วยงาน เช่น กรมพัฒนาชุมชน ศูนย์เร่งรัดพัฒนาชนบท กรมทรัพยากรธรณี องค์การบริหารส่วนจังหวัด ล้วนแล้วแต่เป็นหน่วยงานที่ขาดเจตนาบาดาลให้ประชาชนทั้งสิ้น แทนที่จะรวมกลุ่มภารกิจดำเนินการในกิจกรรมชุดเจตนาเป็นหน่วยงานเดียวในปัจจุบันรัฐบาลไทยจึงได้กำหนดให้ มีการบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจซ้ำซ้อนเข้าไว้ด้วยกัน และพยายามวางระบบการบูรณาการโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มีลักษณะเป็นการประสานงานการปฏิบัติจากหลายหน่วยงานเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ในการแก้ไขปัญหาให้ เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5. ปัญหาทางการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ปัญหาทางด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กร หรือบุคคลที่สำคัญเป็นปัญหาหลักอีกด้านหนึ่งของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวอาจลุกลามส่งผลไปถึงความล้มเหลวของนโยบาย นั้น โดยตรงก็ได้ ถ้าองค์กรหรือบุคคลสำคัญซึ่งได้แก่ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูงตลอดจนสื่อมวลชนเป็น อาทิจ ไม่ให้ความสนับสนุนทั้งแง่ของทางการเมือง เงินทุนงบประมาณตลอดจนสร้างอุปสรรคในแง่ของการต่อต้าน เตะถ่วงหรือคัดค้านนโยบายนั้นๆ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แสดงออกถึงความผูกพันขององค์กรที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์และหน่วยงานท้องถิ่น ที่ปรากฏชัดเจนคือในช่วงปี พ.ศ. 2550 กรณีตัวอย่าง การขยายตัวของธุรกิจข้ามชาติที่ขยายสาขามาจัดตั้งที่เขตอำเภอท่าปอ จังหวัดหนองคาย ของห้างเทสโก้ โลตัส

ปรากฏว่าด้วยการสนับสนุนของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและกลุ่มผลประโยชน์ของเขตอำเภอท่าบ่อ และในจังหวัดหนองคายรวมตัวคัดค้านมิให้มีการก่อสร้างอาคารห้างสรรพสินค้า ในเขตการร่วมแรงร่วมใจคัดค้านครั้งนี้ แสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และกลุ่มพ่อค้ารายย่อยในเขตอำเภอท่าบ่อที่ผนึกกำลังกันคัดค้านอย่างเข้มแข็ง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา คือ การที่ภาครัฐต้องหันกลับมาทบทวนนโยบายการเปิดการค้าเสรีที่มีเหตุผลในการปรับปรุงรายละเอียดบางประการเพื่อมิให้ท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกที่ว่าตนเองสูญเสียผลประโยชน์ และลูกหลานของพวกเขาต้องหมดทางทำมาหากิน ไร้อาชีพในอนาคต การคัดค้านโครงการลักษณะเดียวกันนี้ นับวันจะขยายตัวออกไปในทุกท้องถิ่นของประเทศไทย จึงเป็นนโยบายที่รัฐควรที่จะปรับปรุงรายละเอียดของนโยบาย หรือทบทวนผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบายต่อไปควรปรับปรุงวิธีการเข้าถึง และประชาสัมพันธ์ชี้แจงผลประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะพึงได้รับในอนาคต ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงว่ากลุ่มผลประโยชน์ที่แท้จริงของชุมชนคือกลุ่มใด และจะเข้าชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ได้ ผลต้องใช้วิธีการใดและในช่วงเวลาใดจึงจะมีความเหมาะสม

โดยสรุปปัญหาเกี่ยวกับ การนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ อย่างแยกไม่ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย การจะบอกว่านโยบายหนึ่งๆ มีปัญหาตอนนำไปปฏิบัติหรือไม่ ถ้ามีนั้น มีอย่างไร ไม่สามารถอธิบายได้ ในลักษณะเดียวแต่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีประกอบกับ ความเข้าใจในแนวคิดและกระบวนการนโยบายตลอดจน โครงสร้างการบริหารงานรัฐไทยเป็นอย่างดี ตลอดจนบริบทที่เปลี่ยนไปอันร่ายล้อมการบริหารงานภาครัฐที่ไม่ได้มีเพียงรัฐอีกต่อไป ที่มีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นเพียงภาพสะท้อนบางส่วนที่ผู้เขียนพยายามนำเสนอถึงประเด็นปัญหาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติผ่านมุมมองของคนที่ศึกษานโยบายสาธารณะเป็นที่แน่นอนว่ารัฐไทยต้องปรับตัวให้ทันกับปัญหาต่างๆ เพื่อรับมือและจัดทำบริการสาธารณะที่ดียิ่งขึ้น มิฉะนั้น การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของประเทศไทยก็ยังคงย่ำวนอยู่กับที่ปัญหาอันไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง

นโยบายต่างๆ ของภาครัฐต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ EEC ในปัจจุบัน

1. แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

โดยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”หรือเป็นคติพจน์ประจำ ชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ดังกล่าวจะต้องสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความ

เจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหารความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยที่ความมั่นคงเป็นรากฐานของทั้ง 3 ประการที่จะทำให้เกิดความมั่งคั่งและยั่งยืนได้

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็งครอบครัวมีความอบอุ่นประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต ความมั่นคงของอาหารพลังงานและน้ำ มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน มีการออมสำหรับวัยเกษียณ

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน (Inclusive Growth) มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ใต้เส้นความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็งขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่างๆทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่งการผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศน์ การผลิตและการบริโภค

เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคมมีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาในระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

ทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคม ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุนิยามทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วคนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 ปีต่อจากนี้ไปจะประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6. ยุทธศาสตร์ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

1. ยุทธศาสตร์ด้านความ มั่นคง การกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน และความมั่นคงของมนุษย์จากภัยคุกคามทั้งที่เป็นภัยคุกคามแบบ ดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ให้เกิดความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติความมั่นคงทางการทหารการมั่นคงแนวชายแดนและเกิดความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามและภัยพิบัติในรูปแบบใหม่ๆ อาทิ ภัยคุกคามจากการโจมตีทางไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย และ โรคอุบัติใหม่ต่างๆรวมทั้งการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร น้ำ และพลังงาน ภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและแนวโน้มด้านความมั่นคงทั้ง 3 ระดับ คือ ความมั่นคงระดับโลก ได้แก่ การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ ในภูมิภาคต่างๆ ของโลกเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ การกำหนดระเบียบ/กติการะหว่างประเทศ เพื่อรักษาสันติภาพ สิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนให้ต้องปฏิบัติปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงผันผวนของสภาพภูมิอากาศ ต่อความมั่นคง ด้านอาหาร แหล่งน้ำ และพลังงาน ความมั่นคงในภูมิภาค ประกอบด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงร่วมกัน ความขัดแย้งทางดินแดน เนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขต ทางทะเลระหว่างกันและปัญหาภัยถิ่นฐานของประชากรระหว่างกันและจากประเทศอื่นๆ เข้าสู่ประเทศไทย และความมั่นคงภายในประเทศมีแนวโน้มที่ยังดำรงอยู่ ได้แก่ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นความขัดแย้งของคนในชาติ

ปัญหาเสถียรภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า ดังนั้น ยุทธศาสตร์นี้ จึงให้มุ่งเน้นทั้งการรักษาความสงบภายในประเทศ โดยการเสริมสร้างความมั่นคง ของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการเสริมสร้างสันติสุขและพัฒนา ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน โดยยึดหลักแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” รวมทั้งการบริหารจัดการและการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและกลไกพื้นฐานด้านความมั่นคง รวมถึงพัฒนา กลไกการพัฒนาความมั่นคง ขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ ในทุกมิติ กระจายอำนาจและสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพในการป้องกันประเทศพร้อมรับมือกับภัยคุกคาม ทั้งทางทหาร และภัยคุกคามอื่นๆ ทั้งจากการสร้างขีดความสามารถภายในและการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ นอกจากนี้ การบูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศที่เอื้อให้เกิดความมั่นคงในทุกด้านและป้องกันภัยคุกคามจากอาชญากรรมข้ามชาติในทุกรูปแบบก็เป็นแนวทาง ที่มีความสำคัญมากขึ้นภายใต้ภูมิทัศน์โลกไร้พรมแดนและการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นเครือข่ายซับซ้อนขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวางระบบบริหารจัดการความเสี่ยงจากการโจมตีทางไซเบอร์ และการบริหารจัดการภัยพิบัติและภัยในรูปแบบใหม่ๆ ที่ต้องบูรณาการความร่วมมือให้เกิดผล ขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและทางทะเล ทั้งนี้ การบริหารจัดการความมั่นคงในทุกด้านทุกระดับจะต้องให้สอดคล้องกันแผนงานพัฒนา อื่นๆ และการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร น้ำ และพลังงาน

2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน หัวใจสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คือ เพิ่มผลิตภาพการผลิต (Productivity) โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และพัฒนาและนวัตกรรมในทุกสาขา ของภาคการผลิตและบริการที่เป็นฐานรายได้เดิมและที่ต่อยอดเป็นฐานรายได้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจะเกิดขึ้นทั้งในด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการจากความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Value creation) ผู้ประกอบการไทยจะต้อง “ผลิตได้ขายเป็น” และมีความสามารถที่จะ “รู้จักและเข้าใจแนวโน้มตลาด” เพื่อสร้างคุณค่าของสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และก้าวเข้าสู่การเป็นผู้นำในตลาดสินค้าและบริการที่สำคัญของภูมิภาคของโลกได้ ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจึงประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ ซึ่งมุ่งเน้นที่การพัฒนาเพิ่มผลิตภาพการผลิตตลอดห่วงโซ่มูลค่า เพื่อก้าวกระโดดไปสู่การเป็นฐานการผลิตและบริการที่โดดเด่นในด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพ โดยยกระดับสู่เกษตรสมัยใหม่ที่เป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตร อาหาร พลังงานและวัสดุชีวภาพด้วยนวัตกรรม ยกระดับศักยภาพ ภาคอุตสาหกรรม ให้แข่งขันได้บนฐานเทคโนโลยีขั้น

ก้าวหน้า พัฒนาความหลากหลาย คุณภาพ และสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยวไทย และพัฒนาธุรกิจบริการ ที่มีศักยภาพใหม่ๆ ที่สร้างรายได้สูงในขณะเดียวกันการพัฒนาสังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Society) เพื่อสร้าง ผู้ประกอบการทางธุรกิจที่พิจารณาโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ขับเคลื่อนให้ธุรกิจ (From Entrepreneur to Technopreneur) สู่การเป็น “ผู้ผลิตได้ ขายเป็น” ก็มีความสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของภาค การผลิตและบริการไทยตลอดห่วงโซ่มูลค่า โดยต้องมุ่งพัฒนาทั้งด้านศักยภาพของผู้ประกอบการ และปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ การพัฒนาในแนวทางสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะสัมฤทธิ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันรองรับอย่างเหมาะสม ทั้งการลงทุน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์และการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ตลอดห่วงโซ่มูลค่า เพื่อก้าวข้ามกับดักจากผู้ซื้อเทคโนโลยี ไปสู่การเป็นผู้ผลิต และขายเทคโนโลยีโดยเน้นการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความคิด และเทคโนโลยีต้นน้ำ สู่การพัฒนาเทคโนโลยีต้นแบบ และเพื่อวางรากฐานความเข้มข้นในการต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคม และชุมชน รวมถึงการพัฒนาและวิจัย แบบวิศวกรรมย้อนกลับเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรมอนาคตที่ยังต้องอาศัยเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ต้องการวางรากฐานที่แข็งแกร่งเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านเสถียรภาพและสมรรถนะทางเศรษฐกิจ มหาภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงกลไกภาครัฐ ในการบริหารเศรษฐกิจ การคลัง และงบประมาณของประเทศ ให้สามารถสนับสนุนการนำยุทธศาสตร์ การพัฒนาไปสู่การจัดสรรงบประมาณและการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องประสานและเกิดบูรณาการควบคู่ไปกับการ ดำเนินยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา การดำเนินยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาภายใต้กรอบ CLMVT และส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย รวมทั้ง การพัฒนาพื้นที่ พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ภาคและเมือง เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้จุดแข็งจุดเด่น ของแต่ละพื้นที่ และชุมชนเพื่อเสริมหนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมได้ อีกทั้งเป็นการสนับสนุน การกระจายความ มั่งคั่งไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่การเป็น ประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นเป้าหมายในอีก 20 ปีข้างหน้า โดย คนไทยในอนาคต ต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ ได้ตลอดชีวิต มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด และ

ผู้ประกอบการ บนฐานของการรู้คุณค่า ความเป็นไทย มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วง ชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมี การปฏิรูปการเรียนรู้แบบ พลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถก้าวกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงพัฒนาส่งเสริมและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของประเทศให้มีจำนวนเพียงพอ ที่จะผลักดันการเติบโตบนฐานเทคโนโลยีและนวัตกรรมและการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ สร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง

4. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคมการที่ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยจะต้องเป็นประเทศที่ทุกคน มีโอกาสและความเสมอภาคในทุกด้าน หรือการเป็น “สังคมแห่งโอกาส” ทั้งในมิติของการเข้าถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทรัพยากร กระบวนการยุติธรรม และบริการสาธารณะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็น หลักประกันทางสังคมที่ลดความเสี่ยงของบุคคลที่จะตกลงสู่ภาวะความยากจน โดยเฉพาะกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำที่สุดและผู้ด้อยโอกาสที่ต้องได้รับ การพัฒนาศักยภาพและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการดังกล่าว อันจะส่งผลให้ทุกคน สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศภายใต้ศักยภาพสูงสุดที่ตนเองมี รวมถึงการสร้างสังคมที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนสถานะของผู้คนในสังคมผ่านการสร้างสังคมแห่ง โอกาสควบคู่ไปกับการสร้างสมรรถนะทางสังคม สิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดสังคมแห่งโอกาสจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างทางสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพสังคมในทุกๆ ด้านไปพร้อมกันโดยไม่ทอดทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ประกอบด้วย การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนทุกกลุ่มในสังคมซึ่งเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคลให้ได้รับการตอบสนอง โดยการมีหลักประกันทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง กลุ่มผู้มียาได้น้อยและผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้ง การเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มผู้พิการและมีการ กระจายทรัพยากรให้ทุกคนสามารถ เข้าถึงอย่างเป็นธรรมควบคู่กับการ สร้างโอกาสที่เป็นธรรมโดยไม่แบ่งแยก และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะการส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรม ใน

ฐานะของสมาชิกในสังคมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน และความสัมพันธ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างทั่วถึง และมีการบังคับใช้กฎหมายกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังต้องมีการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่เป็น การเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และเปิดช่องทางให้มีการใช้และพัฒนาศักยภาพดังกล่าวอย่างเต็มประสิทธิภาพ ขณะที่ โครงสร้างเชิงสถาบันของรัฐต้องเปิดกว้างและสนับสนุนการมีบทบาทของประชาชนและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและการมีบทบาทที่สำคัญในสังคม รวมถึงส่งเสริมความเสมอภาคทางสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เสริมสร้างให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบทางสังคม รวมถึงการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ที่สังคมยอมรับความแตกต่างและเคารพซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจกัน มีค่านิยมร่วมกัน และสามารถก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายสังคม โดยการสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การส่งเสริมค่านิยม ความเสมอภาค ระหว่างกลุ่มคนในสังคม

5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ประเทศไทยต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกใช้ไป อย่างขาดประสิทธิภาพจึงอยู่สภาพที่ร่อยหรอเสื่อมโทรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมมีคุณภาพต่ำสูง ทั้งปัญหาคุณภาพน้ำ อากาศ และขยะของเสียเหลือทิ้งที่กำจัดไม่ทัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลทั้งต่อต้นทุนการผลิตสินค้าบริการและสร้างผลเสียต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความเสี่ยงจากความขัดแย้งจากการแย่งชิงทรัพยากรที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกที่มีความผันผวนและฤดูกาลผิดเพี้ยนไปได้ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้กันมากขึ้นในการที่ผู้คนจะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเสี่ยงและความท้าทายจากสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติ ได้นำไปสู่ข้อตกลงในระดับโลกที่สำคัญ ทั้งในเรื่องการบรรลุซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก และการใช้ มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นข้อกำหนดที่ส่งผลต่อการแข่งขันทางการค้าในตลาดโลก ดังนั้น ยุทธศาสตร์การสร้างความเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การบริโภคที่ยั่งยืน และการผลิตที่ยั่งยืน การดำเนินการที่สำคัญคือต้องเร่งวางระบบการอนุรักษ์ พื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ บริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพโดยการวางระบบบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้มีประสิทธิภาพใน 25 กลุ่มน้ำ ทั้งด้าน อุปสงค์และอุปทาน เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ รวมทั้งยกระดับ ความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ ธรรมชาติและปรับตัวไปสู่รูปแบบของการผลิตและการบริโภคที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิง นิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยการจัดการขยะสารพิษและ

ของเสียอันตราย อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมุ่งเน้นการลดสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนในภาคการผลิตไฟฟ้าเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานสะอาด ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ต้องบรรลุคือ ลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 20- 25 ภายในปี 2573 ทั้งนี้เพื่อวางรากฐานและสนับสนุนให้ประเทศ มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ (128 ล้านไร่) และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเศรษฐกิจ

6. ยุทธศาสตร์ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ การที่ประเทศไทยจะบรรลุเป้าหมายอนาคตในระยะยาวที่กำหนดไว้นั้น การบริหารราชการแผ่นดินจะต้องปรับเปลี่ยนขนานใหญ่ให้สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา อย่างมีบูรณาการและมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองโจทย์การแก้ปัญหาหลักๆ ของประเทศและสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ภาครัฐจะต้องจัดระบบองค์กรให้ลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและกระทัดรัด (Open and connected government) โดยใช้ดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ (Zero face to face) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ การให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนและสามารถดำเนินงานร่วมกับภาคการเมืองบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ สามารถตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในการให้บริการสาธารณะ รวมทั้งจะต้องเป็นระบบที่สามารถจูงใจและดึงดูดให้คนดี คนเก่ง เข้ามาร่วมพลังการทำงานที่มีความมุ่งมั่นและแรงบันดาลใจใน การที่จะร่วมกันพลิกโฉมประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ การปรับสมดุลภาครัฐมีแนวยุทธศาสตร์ที่สำคัญประกอบด้วย การวางระบบ บริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงกันตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ ลงไปจนถึงระดับพื้นที่การจัดสรรงบประมาณให้มีลักษณะยึดโยงกับยุทธศาสตร์ ในทุกระดับและมีเป้าหมายร่วมเป็นหลัก รวมทั้งมีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ตามภารกิจ และพื้นที่การยกระดับงานบริการประชาชนสู่ความเป็นเลิศโดยใช้ดิจิทัลเต็มรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการทั้งประชาชนและนักธุรกิจเอกชน โดยมีการเชื่อมโยงผ่านระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการเชื่อมโยง ทุกส่วนราชการในการให้บริการประชาชน การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้าง ของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม ทันสมัย มีขีดสมรรถนะสูง และสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่าและเทียบได้กับมาตรฐานสากล สามารถรองรับกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้นและทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การปฏิรูประบบการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากรภาครัฐสู่ความเป็นมืออาชีพ รวมทั้งการต่อต้านและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบควบคู่ไปกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรมและสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่าง

ประเทศ โดยปรับปรุง แก้ไข และยกเลิกกฎหมายต่างๆ ให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การพัฒนาประเทศ การให้บริการประชาชน การประกอบธุรกิจ การแข่งขันระหว่างประเทศ สอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การออกกฎหมายใหม่ควรต้องมีการพิจารณาตรวจสอบความจำเป็นรับฟังความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นก่อนการออกกฎหมายฯ ดังกล่าวโดยมีระบบการประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) ที่สมบูรณ์ตามมาตรฐานสากล

2. หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

(พ.ศ.2560 - 2564)

ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะเป็นแผนแรกที่ถูกใช้ให้เป็นกลไกเชื่อมโยงสู่การขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่จะต้องบรรลุผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาในรายละเอียดที่ต้องเชื่อมต่อการปฏิบัติที่ต้องดำเนินการในช่วง 5 ปี โดยได้กำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญ (Flagship Program) และประเด็นพัฒนาเชิงบูรณาการที่สำคัญ ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ จะทำให้ระบบการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณแผ่นดิน แผนสำหรับบริหารราชการแผ่นดิน กฎ ระเบียบวินัยทางการเงินและการคลังภาครัฐ และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาตลอดจนระบบการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีแนวทางการพัฒนาจังหวัด ภาค และเมือง ที่กำหนดพื้นที่เป้าหมาย สาขาการผลิตและบริการเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและกำกับให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัด ภาค และเมือง เกิดผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับเป้าหมายรวมของประเทศ รวมทั้งได้กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปประเทศที่สภาปฏิรูปแห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปได้เสนอและต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประเทศไทยแม้ว่าได้ดำเนินการมาตรการเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีมีการขยายการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นระบบโครงข่ายมากขึ้น และมีการเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา แต่อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยยังปรับตัวช้าเมื่อเทียบกับหลายประเทศ เนื่องจากคุณภาพคนต่ำ การลงทุนในการวิจัยและพัฒนายังมีน้อย คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ดี และปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐและกฎ ระเบียบต่างๆ ล้าสมัยและขาดประสิทธิผลในการบังคับใช้ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจโลกและภัยพิบัติธรรมชาติ ทำให้เศรษฐกิจไทยผันผวนได้ง่าย และเศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าศักยภาพมาต่อเนื่องหลายปีนอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นมากขึ้นเป็นโลกไร้พรมแดน โดยมีการเคลื่อนย้ายคน เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยีข่าวสาร สินค้าและบริการอย่างเสรี ทำให้การแข่งขันใน

ตลาดโลกรุนแรงขึ้น ส่งผลให้มีการรวมตัวด้านเศรษฐกิจของกลุ่มต่างๆ ในโลกมีความเข้มข้นขึ้น ประเทศเศรษฐกิจใหม่มีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เช่น จีน อินเดีย ละตินอเมริกา และเวียดนาม ซึ่งมีแรงงานราคาถูกและมีมาตรการอื่นๆ ประกอบในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการสื่อสาร ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้สังคมโลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ทำให้เกิดภัยคุกคามและความเสี่ยง อาทิ การก่อการร้าย โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยมากขึ้น จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ปัญหาความยากจนยังกระจุกตัวหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวมทั้งความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดและกลุ่มคนจนที่สุดสูงถึง 34.9 เท่า ในปี 2556 เนื่องจากการกระจายโอกาสการพัฒนาไม่ทั่วถึง ยิ่งไปกว่านั้นทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม มีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนในกลุ่มต่างๆ เนื่องจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีลักษณะรวมศูนย์ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ในขณะที่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ประกอบกับสภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงผันผวนมากขึ้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยมากกว่าในอดีต ภายใต้อิทธิพลของภาวะโลกร้อนด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศดังกล่าว จะเป็นแรงกดดันให้ประเทศไทยต้องปรับตัวและมีการบริหารความเสี่ยงอย่างชาญฉลาดมากขึ้น ต่อจากนี้ไป ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาฐานสำคัญที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่สั่งสมมานาน ในขณะที่เดียวกันดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้อง ให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีลักษณะการบูรณาการ และใช้ประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริง ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่อง กระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ โดยการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการวิจัยและพัฒนา กับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม
2. การส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยสนับสนุนการวิจัยพัฒนา การดัดแปลงและต่อยอดการพัฒนาเทคโนโลยีไปสู่ความเป็นอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการผสมผสานเทคโนโลยี การพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทาง

เทคโนโลยี (Technopreneur) รวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตที่เป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศ ได้แก่ เกษตรกรรายย่อย วิชาหกิจชุมชนและวิชาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับสถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษา รวมทั้งพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี แบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะเร่งสร้างและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขา STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) และ สนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันวิจัยสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ชุมชน รวมทั้งการปรับกลไกระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศทั้งระบบ

3. การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุข ภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ

4. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ให้ความสำคัญกับการจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกล การจัดสรรที่ดินทำกิน สนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และสนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพ ผู้ด้อยโอกาสสตรี และผู้สูงอายุ รวมทั้งกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจน สร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนา และพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกินและการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน โดยมุ่งบรรลุเป้าหมายสำคัญในการยกระดับรายได้ประชากรกลุ่มร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด

5. การปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงของห่วงโซ่มูลค่า เน้นสร้างความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐาน ทุนทางเศรษฐกิจให้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้เดิม และยกระดับห่วงโซ่มูลค่าด้วยการใช้เทคโนโลยีวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งสร้างสังคมผู้ประกอบการให้มีทักษะการทำธุรกิจที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนา

พื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในอนาคต

6. การปรับระบบการผลิตการเกษตรให้สอดคล้องกับพันธกรณีในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและศักยภาพของพื้นที่ เน้นการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการเกษตรวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรชีวภาพ (Bio Based) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรมีความปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อมของประเทศ การพัฒนาระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและการขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกรรวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเกษตรจากกิจการเจ้าของคนเดียว เป็นการประกอบการในลักษณะสหกรณ์ ห้างหุ้นส่วน และบริษัท เพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด

7. การเพิ่มศักยภาพฐานการผลิตและบริการเดิม ที่มีศักยภาพในปัจจุบันให้ต่อยอดไปสู่ฐานการผลิตและบริการ ที่ใช้เทคโนโลยีที่เข้มข้นและมีนวัตกรรมมากขึ้น ควบคู่กับการวางรากฐานเพื่อสร้างและพัฒนาภาคการผลิตและบริการสำหรับอนาคต ทั้งในด้านการเตรียมศักยภาพคนและโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนสร้างกลไกและเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจในลักษณะคลัสเตอร์ (Cluster)

8. การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจกระแสใหม่ อาทิ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจฐานชีวภาพ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการพัฒนาวิสาหกิจตั้งใหม่ (StartUp) และวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการเพื่อต่อยอดฐานการผลิตและบริการ

9. การ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิต เน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมกีฬาให้ครอบคลุมทุกมิติและครบวงจรทั้งการผลิตและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

10. การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจขยายฐานเศรษฐกิจให้กว้างขึ้นและต่อยอดห่วงโซ่การผลิตให้เข้มแข็งขึ้น โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและนำผลการวิจัยและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ในการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์และโทรคมนาคม ในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคภายใต้แผนงานของกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง กรอบความร่วมมือลุ่มแม่น้ำอิระวดี เจ้าพระยา แม่น้ำโขง กรอบความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย -มาเลเซีย -ไทย กรอบความร่วมมือ ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ กรอบความร่วมมือเพื่อพัฒนาชายแดนไทย-มาเลเซีย และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์

11. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อย ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น

12. การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม เน้นการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤติสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค พัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เร่งเตรียมความพร้อมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ

13. การฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและการเตรียมการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า

14. การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมทั้งด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร มีการบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

15. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศเพื่อขยายขีดความสามารถและพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจหลัก และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกกลุ่มในสังคม เน้นให้เกิดความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและในอาเซียนอย่างเป็นระบบ โดยมีโครงข่ายเชื่อมโยงภายในประเทศ ที่สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการและการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและการคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้พัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสทาง เศรษฐกิจให้กับประเทศและการพัฒนาผู้ประกอบการในสาขาโลจิสติกส์และหน่วยงานที่มีศักยภาพไปทำธุรกิจในต่างประเทศ

16. การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ เร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิม และขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ที่สร้าง

รายได้สำหรับประชาชนในแต่ละภาค การพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคตอย่างมีสมดุล และการบริหารจัดการพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

17. การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศให้เข้มข้นและส่งผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มที่ มุ่งเน้นผลักดันให้ความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบและในเชิงสถาบันให้มีความคืบหน้าและชัดเจนในระดับปฏิบัติการและในแต่ละจุดพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ ผลักดันการลดการใช้มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในกรอบความร่วมมือต่างๆ ในเวทีโลก และสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

18. การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการ ให้สามารถพัฒนา ธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม พัฒนาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และการสนับสนุนการดำเนินงานของสภาธุรกิจภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนแหล่งเงินทุนและแหล่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับฐานการผลิตในต่างประเทศ

19. การปรับปรุงภาคการเงินของไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและให้สามารถแข่งขันได้ เร่งปรับปรุงกฎระเบียบในการกำกับดูแลภาคการเงินเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันและการให้บริการต่อผู้บริโภคและภาคธุรกิจเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการกำกับดูแลที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากความเชื่อมโยงทางการเงินและกระแสการเคลื่อนย้ายของเงินทุนที่จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป และมีปริมาณธุรกรรมที่มากขึ้น ในขณะเดียวกันสนับสนุนการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้อย่างเข้มข้น พัฒนาเครื่องมือทางการเงินเพื่อระดมทุนมาใช้สนับสนุนการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ตลอดจนขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างทั่วถึงในต้นทุนที่เหมาะสม

20. การปฏิรูปด้านการคลังและงบประมาณ ประกอบด้วยการขยายฐานภาษี การปรับระบบการจัดทำคำของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การจัดทำงบประมาณบูรณาการ ทั้งเชิงประเด็นพัฒนาและเชิงพื้นที่ การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ และกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียม และลดความซ้ำซ้อนของสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคม รวมทั้งสร้างความยั่งยืนทางการคลังของระบบการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ การปรับปรุงระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ และการปรับปรุงระบบประกันสุขภาพ เพื่อลดภาระการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล

3. แผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์พ.ศ. 2555-2564

วิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจการค้าของประเทศมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคง เป็นธรรม ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อความอยู่ดี มีสุขของคนทั้งประเทศ” พันธกิจ 1 การเสริมสร้างขีดความสามารถให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจ บนฐานขององค์ความรู้ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และทุนวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคม พันธกิจ 2 การสร้างความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในภูมิภาคเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนและเป็นฐานไปสู่เวทีโลก พันธกิจ 3 การยกระดับประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่า โดยการใช้นวัตกรรม ความคิด สร้างสรรค์ การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสร้างคุณค่าร่วมกับสังคม พันธกิจ 4 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในประเทศที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจได้อย่างเป็น ธรรม พันธกิจ 5 การส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าให้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพและสร้างสรรค์มูลค่าให้กับผู้ประกอบการ เป้าหมายหลัก 1. ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข (Wellbeing) 2. ผู้ประกอบการมีความสามารถในการแข่งขันสูงและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง 3. เศรษฐกิจการค้ามีความก้าวหน้าบนพื้นฐานของความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม 4. ประเทศยกระดับจากประเทศรายได้ปานกลางเข้าสู่ประเทศที่มีศักยภาพสูง (High Performance Country)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การสร้างขีดความสามารถให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจ (Smart Enterprise) สู่การเป็น Trading Nation แกนหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการค้าของประเทศคือภาคเอกชน การมุ่งสู่สังคม ผู้ประกอบการ ภาครัฐจำเป็นต้องส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ให้กับบุคลากรในประเทศทั้งนักศึกษาและประชาชน โดยทั่วไปให้มีความต้องการประกอบธุรกิจ นอกจากนั้น ในส่วนของภาคธุรกิจที่ประกอบกิจการอยู่แล้ว กระทรวงพาณิชย์จะต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันในทุกมิติให้กับผู้ประกอบการและวิสาหกิจ โดยเฉพาะการยกระดับศักยภาพให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ผ่านการสร้างความเข้มแข็งให้ SMEs นับตั้งแต่ผู้ประกอบการ เริ่มต้นประกอบกิจกรรมเพิ่มช่องทางการประกอบธุรกิจ (Mode of Entry) เช่น franchising การร่วมทุน (ventures) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และการเติมเต็มศักยภาพให้กับธุรกิจที่มีความพร้อมผ่านการส่งเสริมผู้ประกอบการให้เชื่อมต่อกับห่วงโซ่คุณค่าโลกและภูมิภาค (Global/Regional Values Chain) และส่งเสริมภาคธุรกิจให้สามารถได้ประโยชน์สูงสุดจากการเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นขึ้นกับอาเซียนและเอเชียที่มีแนวโน้มเติบโตในทศวรรษหน้า โดยมุ่งการพัฒนาประเทศสู่การเป็น Trading Nation

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การใช้อาเซียนเป็นฐานไปสู่เวทีโลก (ASEAN One) ประเทศกลุ่มพัฒนาแล้ว เช่น กลุ่ม G3 ยังคงเป็นกลุ่มประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สุดในโลก อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเศรษฐกิจและการค้ากำลังปรับตำแหน่งจากตะวันตกสู่ตะวันออกมากขึ้น ในทศวรรษหน้า ภูมิภาคเอเชียจะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นนำโดยประเทศจีนและอินเดีย โดยปัจจุบันประเทศ

ไทยและอาเซียนมีความสัมพันธ์กับภูมิภาคเอเชียผ่านความตกลงทางการค้าหลายฉบับ ในการใช้ประโยชน์จากตลาดของอาเซียน ทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Mindset) ในการมองว่าตลาดอาเซียนทั้งหมดคือตลาดภายในของประเทศไทย (Domestic Market) เพื่อขยายมุมมองให้กับ ผู้ประกอบการว่าขนาดตลาดไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เฉพาะประเทศไทยโดยใช้ประโยชน์จากอาเซียนที่มี ประชากรเกือบ 600 ล้านคน มีมูลค่าการค้าระหว่างกันสูงกว่าไทย 6 เท่าและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ถึง 65 ล้านคน ประเทศไทยจะต้องมีบทบาทนำในอาเซียนในการเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนที่แน่นแฟ้นมากขึ้น (Deep Integration) กับเอเชีย ผู้ประกอบการไทยที่มีความพร้อมจะต้องก้าวออกไปมีบทบาท ในการทำธุรกิจในอาเซียนและเอเชียมากขึ้นทั้งผ่านการค้าขายแดน การส่งออกและการเข้าไปลงทุน (Internationalization) และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของอาเซียน ตลอดจนการรับการลงทุน (Internalization) อย่างบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์สูงสุดจากพื้นที่มีศักยภาพที่กำลังเติบโต นอกจากนี้ ในทศวรรษหน้ามีแนวโน้มการเติบโตของตลาดใหม่ที่มีศักยภาพในภูมิภาคอื่นๆ เช่น ตะวันออกกลาง ยุโรป กลางและตะวันออก และแอฟริกาใต้ซึ่งเป็นกลุ่มภูมิภาคที่มีอัตราการเติบโตสูงสุดในทศวรรษที่แล้วรองจากเอเชีย ประเทศไทยจะต้องศึกษาถึงโอกาสในภูมิภาคเหล่านี้และใช้ประโยชน์จากการเข้าไปเป็นผู้เล่นก่อนในภูมิภาคดังกล่าว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การยกระดับประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่า (Value Creation Economy) การก้าวข้ามกับดักของประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) เป็นความท้าทายหลัก ประการสำคัญของประเทศไทย โดยในช่วงแรกของการพัฒนา ประเทศสามารถใช้ทรัพยากรราคาถูกผลิตและขายสินค้าในตลาดโลก แต่เมื่อประเทศพัฒนามากขึ้น ค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้นประเทศจำเป็นต้องก้าวขึ้นไปผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (Value Creation) เพื่อรักษาและเพิ่มระดับมาตรฐานการดำรงชีพของคนในประเทศ โดยสินค้าจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้โดยผ่าน 2 ช่องทางหลัก คือ การยกระดับการผลิตและการค้าสินค้าในห่วงโซ่มูลค่าที่มีมูลค่าสูงขึ้นเช่นในด้านต้นน้ำที่เกี่ยวกับ การออกแบบ การวิจัยและการ พัฒนานวัตกรรม การใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือในด้านปลายน้ำในด้านการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นต้น ร่วมกับการยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการในประเทศอย่างต่อเนื่อง อีกช่องทางคือการยกระดับผลิตภาพการผลิต(Productivity) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดระดับรายได้ของประเทศใน ระยะยาว การยกระดับผลิตภาพการผลิตทำได้โดยการยกระดับเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักร การยกระดับ ทักษะของแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเป็นบริบทที่สำคัญในอนาคตที่ส่งกระทบต่อทุกประเทศในโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ประชาคมโลกตระหนักสูงขึ้นในการให้ความสำคัญกับประเด็น ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคทั่วโลกต่างตื่นตัวในการให้ความสำคัญกับสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ผลิตต้องปรับตัวตลอดกระบวนการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน ในขณะเดียวกัน ภาครัฐมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าทั้งในลักษณะมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานสมัครใจให้สินค้าและ

บริการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หรือแม้แต่ภาคเอกชนในหลายประเทศเช่นสหภาพยุโรปก็ได้กำหนดมาตรฐานสินค้าของตนเองเพื่อบังคับกับซัพพลายเออร์เพื่อคัดให้เหลือเฉพาะซัพพลายเออร์ที่ได้มาตรฐานของตนเท่านั้นผนวกกับกระแสการค้าอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้มาตรฐานต่างๆ ได้รวมประเด็นด้านสังคม เช่น แรงงาน สิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรม เข้าไปในสินค้าและบริการด้วย ดังนั้น แนวโน้มการเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม (Going Green) และแนวโน้มการค้าที่เป็นธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ กำหนดบริบทการค้าโลกในทศวรรษหน้า ดังนั้น สินค้าจำพวกเกษตรหรือผักอินทรีย์การท่องเที่ยวที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Tourism) สินค้าอุตสาหกรรมที่ปล่อยของเสียต่ำ (Near Zero Waste) สินค้าที่ ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ต่ำ (Low Carbon Emission) ยานยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงสะอาด สินค้าที่รับผิดชอบต่อสังคมและแรงงาน เป็นต้น จึงกลายเป็นอนาคตของสินค้าที่น่าจะได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างสภาพแวดล้อมภายในประเทศที่เอื้อต่อการแข่งขันและเป็นธรรม (Pro Competitive Environment) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ จะต้องทำควบคู่ไปกับการสร้าง สภาพแวดล้อมภายในประเทศที่เอื้อต่อการค้าที่เป็นธรรม (Level Playing Field) เพื่อให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ SMEs แข่งขันบนพื้นฐานของการไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมทั้ง ภายในประเทศและจากผู้ประกอบการต่างประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยกำลังมีการเปิดตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการต่างประเทศ สามารถเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้สะดวกมากขึ้น ดังนั้น นโยบายพาณิชย์จะต้องให้ความสำคัญ กับการสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมกับทุกฝ่ายเพื่อป้องกันการผูกขาดและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ทั้งเพื่อ คุ้มครองผู้ประกอบการและผู้บริโภคในประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้า (New Trade Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานทางการค้า (Trade Infrastructure) ประกอบด้วยบริการขนส่ง บริการสื่อสารและ เทคโนโลยีสารสนเทศ บริการการเงินและบริการประกันภัย การวิจัยและพัฒนา และทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยอำนวยความสะดวกให้กับการค้า ลดต้นทุน ให้กับผู้ประกอบการ ป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนต่างๆ เพิ่มช่องทางนวัตกรรมและเครื่องมือการ ส่งผ่านสินค้าใหม่ๆ เช่น การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การพาณิชย์ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคม (Social Media) เป็นต้น กระทรวงพาณิชย์จึงควรมีบทบาทสำคัญในการเป็นเจ้าภาพร่วมใน การดูแลและบูรณาการนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมี นโยบายสอดคล้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ พัฒนาธุรกิจบริการที่เป็น โครงสร้างพื้นฐานทางการค้าต่างๆ เช่น Logistic Service, E-Commerce พร้อมทั้งผลักดันให้ ผู้ประกอบการและผู้บริโภค

ให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญา การยกระดับการอำนวยความสะดวกใน ด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ทางการค้าให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4. แผนแม่บทกระทรวงอุตสาหกรรม การเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564

การเพิ่มผลิตภาพภาคอุตสาหกรรมจะเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมั่นคง จึงได้มีแผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564 ขึ้น เพื่อต่อยอดการพัฒนาผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหาร จัดการสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของปัจจัยแวดล้อม เช่น กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ เป็นต้น เข้ามาช่วยในการยกระดับประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรมตั้งแต่ระดับสถานประกอบการและเชื่อมโยงไปยังหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมให้รองรับกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ พร้อมให้ความสำคัญและสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (%GDP Contribution) และมีแนวโน้มการเติบโตในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านผลิตภาพภาคอุตสาหกรรมของไทย ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทรัพยากรมนุษย์และปัจจัยสนับสนุน ซึ่งมีเป้าหมาย ดังนี้

1. ผลิตภาพการผลิตรวม ของภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 3
2. ผลิตภาพแรงงาน ของภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 5
3. ระดับความสำเร็จของการรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ
4. อัตราความพึงพอใจเฉลี่ยต่อบริการภาครัฐไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

ซึ่งได้จัดทำยุทธศาสตร์ในการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564 ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับผลิตภาพภาคอุตสาหกรรมไทยโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และระบบบริหารจัดการสมัยใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับผลิตภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะรอบด้าน สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของภาคอุตสาหกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพของปัจจัยแวดล้อมเพื่อสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพที่นำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

5. แนวคิดหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) คือ การกำหนดพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กำหนด เพื่อกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่ต่างๆ ไม่ให้เกิดการกระจุกตัวของเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็น SEZs จะได้รับการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ทั้งในด้านสิทธิพิเศษทางด้านภาษี หรือการส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดให้เกิดการลงทุนจากภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เป้าหมายหลักของ SEZs เพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในการสร้างรายได้ รวมถึงการสร้างงานและการยกระดับแรงงานให้มีทักษะผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุน การพัฒนา SEZs เริ่มต้นในช่วงทศวรรษที่ 70 ในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกและลาตินอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ในภาคการผลิตแบบดั้งเดิม (Traditional Industry) ที่ใช้แรงงานเข้มข้น ผลจากการพัฒนา SEZs ในภูมิภาคดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายในด้านการค้าและการลงทุนในประเทศเหล่านั้น ก่อให้เกิดแนวโน้มการส่งออกที่สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) พบว่า SEZs ขยายตัวจาก 176 แห่งใน 47 ประเทศจาก พ.ศ. 2529 เป็นกว่า 3,500 แห่ง ใน 130 ประเทศในปีพ.ศ. 25491 โดยลักษณะของ SEZs ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ซึ่งในหลักการแล้วเป้าหมายการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แบ่งออกเป็น 3 ประการหลัก คือ 1. เพื่อดึงดูดให้เกิดการสร้างงานในเขตเศรษฐกิจ 2. สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ อันก่อให้เกิดรูปแบบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจ โดยการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปฏิรูปเศรษฐกิจ เป็นต้น 3. สร้างความมั่นใจทางเศรษฐกิจ อันเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตามไม่มีทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือการคำนวณการลงทุนที่ตายตัวเกี่ยวกับเรื่องเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ จะเห็นได้ว่าแนวคิดของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศหนึ่งอาจไม่สามารถใช้ได้กับอีกประเทศ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศต่างๆ มีแกน (Core) ที่สำคัญร่วมกันในทุกประเทศคือ “Public Sector-Led Models” หรือแนวคิดที่รัฐเป็นแกนนำหลักในการพัฒนา แม้ทุกประเทศจะใช้แนวคิดนี้ แต่การที่แต่ละประเทศจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน การกำหนดพื้นที่ SEZs เช่นเดียวกันทั้งที่เป็นรูปแบบจำกัดอยู่ในประเทศ หรือชายแดนระหว่างประเทศ ภายใต้คำจำกัดความนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ 1. เป็นพื้นที่ที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI) โดย SEZs นี้ ซึ่งจะเห็นตัวอย่างชัดเจนในประเทศจีนที่จัดพื้นที่สำหรับ FDI โดยเฉพาะ 2. เป็นพื้นที่ในการสร้างงาน เพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงาน ตัวอย่างของพื้นที่ SEZs นี้ ได้แก่ ประเทศตุนิเซีย และโดมินิกัน เป็นต้น 3. เป็นพื้นที่สนับสนุนยุทธศาสตร์การปฏิรูปเศรษฐกิจที่อนุญาตให้มีการพัฒนาและการส่งออกอย่างไม่จำกัดรูปแบบ โดยตัวอย่างของพื้นที่ SEZs นี้ ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ หมู่เกาะมอริเชียส และไต้หวัน เป็นต้น 4. เป็นพื้นที่ที่ทดลองนโยบายและแนวทาง

สำหรับการพัฒนาประเทศแบบใหม่ ตัวอย่างของพื้นที่ SEZs นี้ ได้แก่ ประเทศจีน ที่ใช้พื้นที่ SEZs ทำการทดลองนโยบายต่างๆ อาทิ FDI กฎหมาย ผังเมือง แรงงาน เพื่อปรับ ใช้กับเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ประเทศไทยมีการจัดตั้งรูปแบบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมาเป็นเวลานานแล้ว เพียงแต่รูปแบบ SEZs อยู่ในลักษณะของพื้นที่อุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรม ยกตัวอย่างเช่น นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบังที่เป็นรูปแบบของเขตอุตสาหกรรมส่งออก (Export Processing Zone : EPZ3) เป็นต้น หากพิจารณารูปแบบ SEZs ของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ให้ความสำคัญต่อการส่งออก อยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมที่สะดวกทั้งทางถนน ทางอากาศ หรือทางน้ำ อยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ สำหรับการจัดตั้งพื้นที่ SEZs บริเวณชายแดน มีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยมีการกำหนดจัดตั้ง พื้นที่ SEZs เริ่มต้นขึ้นจากการผลักดันของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกลยุทธ์ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงการระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) โดย ADB ได้บรรจุแผนการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไว้เป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อการเปลี่ยนระเบียบการขนส่ง (Transport Corridors) ให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจเข้าไว้ด้วยกัน

ในแต่ละประเทศแต่ละพื้นที่มีคำเรียกเขตเศรษฐกิจพิเศษแตกต่างกันออกไป เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าความสำคัญกับการประกอบกิจกรรมประเภทใด และที่สำคัญเศรษฐกิจพิเศษไม่ได้ จำกัดเฉพาะประเภทของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่จะครอบคลุมถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทางการค้าบริการการท่องเที่ยวหรือการเกษตร วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนภายในประเทศ โดยมีรูปแบบการบริหารและให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีกฎเกณฑ์แตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับปกติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งสิทธิประโยชน์ จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop-serviec) การผ่อนปรนใช้แรงงานต่างด้าวและการทำธุรกรรมเงินต่างประเทศ การลงทุน การผลิต โดยเฉพาะการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าสู่ตลาดระดับภาคและประเทศ นำไปสู่การจ้างงานลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มรายได้และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ จะช่วยทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้ดังนี้

เขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง พื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้กฎหมายและการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ ซึ่งภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนั้นจะมีการปรับปรุงลักษณะ ทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการและบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ตั้งแต่ระบบขนส่ง ระบบไฟฟ้า ระบบประปา นอกจากนี้ ยังจัดให้มีกิจการสนับสนุนและ

กิจการต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดให้มีระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้ ถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น

เขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึงเขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ ในการส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการ ดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการหรือกิจการอื่นใดที่เป็น ประโยชน์ แก่การเศรษฐกิจของประเทศสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการพาณิชย์กรรม หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศได้รับอยู่แล้วตามกฎหมายที่ใช้บังคับ ใน ปัจจุบัน ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 การนิคม อุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 และเขตปลอดอากร ตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2496 โดยมีสาระสำคัญการให้สิทธิประโยชน์ ดังนี้

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษควรออกเป็นพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 และพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2496 เพิ่มบทบัญญัติในหมวด 10 ตรี “เขต เศรษฐกิจพิเศษ” การจัดตั้งให้ออกเป็นประกาศกระทรวงการคลัง โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และผู้ที่ประกอบการในเขตดังกล่าวได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 ผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติการ นิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 และผู้ประกอบการในเขตปลอดอากรตามพระราชบัญญัติ ศุลกากร พุทธศักราช 2469

“เขตเศรษฐกิจพิเศษ” เป็นที่รู้จักของคนไทยมานานพอสมควร แต่หากถามว่าลักษณะใด จึงเรียกว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษ จะได้รับคำตอบที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไปสิ่งที่เรียกว่าพิเศษใน ที่นี้ หมายถึง การได้รับสิทธิพิเศษทางด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิพิเศษทางภาษีอากร การส่งเสริมการลงทุน ความร่วมมือของปัจจัยการผลิต การอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกรรมและ บริการพื้นฐานต่างๆ ตั้งแต่ระบบขนส่ง ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ และจะมีคำเรียกเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone) คลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse) และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Economic Zone) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าจะให้ความสำคัญกับการประกอบกิจกรรม ประเภทใด หรือคำใดจะเป็นที่น่าดึงดูดนักลงทุนมากที่สุด

กล่าวโดยสรุป เขตเศรษฐกิจพิเศษ คือเขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการ ในการ ดำเนินกิจการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศของประเทศ

รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจัดตั้งได้หลายรูปแบบเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุน โดยการให้สิทธิประโยชน์และกำหนดเงื่อนไขในการประกอบการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ได้แก่

1. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA)

เขตการค้าเสรี หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายในการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยที่สุดหรือเป็นศูนย์เปอร์เซ็นต์และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับนอกกลุ่ม เขตการค้าเสรีในปัจจุบัน ได้แก่ NAFTA และ AFTA

2. เขตอุตสาหกรรมเสรี (Free Industrial Zone)

เขตอุตสาหกรรมเสรี หมายถึง พื้นที่ที่บริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ โดยมีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางด้านภาษี

3. เขตปลอดภาษี (Free Trade Zone)

เขตปลอดภาษี หมายถึง อาณาบริเวณที่อยู่ใกล้ท่าเรือหรือท่าอากาศยานที่อนุญาตให้นำเข้าโดยไม่ต้องเสียภาษี เป็นการนำเข้าเพื่อส่งไปยังประเทศที่สามหรือนำเข้า

4. เขตการค้าชายแดนเสรี

เขตการค้าชายแดนเสรี หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหรืออุตสาหกรรมส่งเสริม สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีโครงการนำร่อง 3 พื้นที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนเสรี ได้แก่ อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

5. เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป)

เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป) ในประเทศไทย เช่น อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป หมายถึง

5.1 อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ด้านการเกษตร การประมงจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย

5.2 อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบด้านการเกษตรภายในประเทศมาทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศ

แนวความคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษมีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่างๆ เพื่อมิให้การพัฒนากระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนาซึ่งนอกจากจะช่วยกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่เฉพาะที่ได้รับการ

จัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ใกล้เคียงโดยตรงแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีการค้าโลกอีกด้วย

ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศในกลุ่ม OECD ไม่มีแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่จะเน้น“การพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบ” โดยการลดกฎระเบียบและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น(Deregulations) มีการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้บริการในลักษณะของศูนย์บริการร่วม(Service Center) รวมทั้งมีการนำระบบเครือข่ายสารสนเทศ(Information Technology) มาใช้ ในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้รับบริการและในการให้บริการต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้รับบริการใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยมีการพัฒนาระบบการให้บริการเช่นนี้มาตั้งแต่ทศวรรษที่1970 แล้ว

กรณีสหภาพยุโรป (European Union) นั้น ถูกลูก Free Trans-bordering of goods, Labor and Capital ประเทศสมาชิกจึงไม่มีการพัฒนาพื้นที่พิเศษขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และเน้นการพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบเช่นเดียวกับประเทศในกลุ่ม OECD หากประเทศที่จะเข้าเป็นสมาชิกใหม่มีการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่เดิมก็ต้องยกเลิก(ซึ่งทำให้โปแลนด์ต้องยุบเลิกเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดและหันมาพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบตามที่EU กำหนดก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป)

สำหรับประเทศที่นำแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจมาปรับใช้ นั้นเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งสิ้น เนื่องจากโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของประเทศเหล่านี้ไม่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบในคราวเดียวกันหรือหากจะทำให้สำเร็จต้องใช้เวลาในการดำเนินการหลายสิบปีซึ่งไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในยุคไร้พรมแดน ประเทศเหล่านี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะก่อน อันจะทำให้การพัฒนาบริการกระจายไปตามส่วนต่างๆ ของประเทศในระยะเวลาต่อไป

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศแรกๆ ที่พัฒนาและประยุกต์ ใช้แนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่รัฐลงทุนด้านการจัดทำผังเมืองที่เหมาะสม การจัดหาสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการและอยู่อาศัยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งนำระบบการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพของประเทศตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เป้าหมาย โดยเน้นการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จภายในเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังสร้างเงื่อนไขที่กระตุ้นให้นักลงทุน(โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนต่างประเทศ) เข้ามาลงทุนในพื้นที่เป้าหมายด้วย เช่น การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีอากร การส่งเงินตราต่างประเทศเข้าออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้สิทธิพิเศษในการเข้ามาทำงานของแรงงานผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น เมื่อประกอบกับจีนเป็นตลาดการค้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดใน

โลก โดยมีผู้บริโภครู้ว่าหนึ่งพันล้านคนทั้งยังมีแรงงานราคาต่ำมาก จึงทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนเป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างประเทศและประสบความสำเร็จอย่างงดงามประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษไปปรับใช้และจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของตนขึ้น เช่น จอร์แดน รัฐคูไบ (สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) อิหร่าน เป็นต้น และเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ประสบความสำเร็จ แม้ในปัจจุบันอินเดียและเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยก็ได้ นำแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษไปประยุกต์ใช้แล้ว แต่อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น Special Economic Zone, Free Economic Zone, Free Zone

กล่าวโดยสรุปแล้ว เขตเศรษฐกิจพิเศษมีสาระสำคัญๆ 3 ประการ คือ

1. เขตเศรษฐกิจพิเศษไม่มีการจำกัดประเภทของธุรกิจ โดยนอกจากการอุตสาหกรรมแล้ว ผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังสามารถประกอบธุรกิจการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง การท่องเที่ยวการขนส่ง การเคหะและการก่อสร้าง การวิจัยและการผลิตที่ต้องใช้ เทคโนโลยีระดับสูงตลอดจนการค้าและการบริการด้วย
2. ผู้อาศัยและผู้ประกอบธุรกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องได้ รับสิทธิพิเศษทางภาษีอากร
3. องค์กรบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องมีอำนาจอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ผู้ประกอบการและผู้อาศัยในเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกเรื่อง เพื่อให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ ปรากฏเป็นนโยบายในการดำเนินงานอย่างจริงจังในสมัยการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) เมื่อที่ประชุม กนพ. ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ดังกล่าว ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ 1. แม่สอด 2. อรัญประเทศ 3. ตรารัต 4. มุกดาหาร 5. สะเดา (ด้านศุลกากรสะเดาและปาดังเบซาร์) โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันเพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาในพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด่านชายแดน อีกทั้ง ที่ประชุม กนพ. ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ได้แก่ 1. สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2. การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ 3. มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว และ 4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พร้อมกันนี้ที่ประชุม กนพ. ได้ กำหนดแผนการดำเนินงานและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังนี้

1. อนุมัติให้ ตั้งคณะอนุกรรมการ 3 ชุด เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับ มอบหมายให้ กนพ. พิจารณาภายในเดือนสิงหาคม 2557 ได้แก่

1.1 คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ด้านการลงทุน เสนอขอบเขตและจัดหาพื้นที่สิทธิประโยชน์ และแผนพัฒนาระบบบริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน โดยมีปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธาน และผอ.สำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นเลขานุการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(สกท.) และ สศช. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

1.2 คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง เสนอแนวทางการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว การพัฒนาฝีมือแรงงาน และแผนการจัดตั้ง One Stop Service แรงงานต่างด้าว โดยมี ปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธาน และกระทรวงแรงงานเป็นฝ่าย เลขานุการ สศช.เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

1.3 คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรเสนอแผนและลำดับ ความสำคัญ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน แผนปรับปรุงด้านศุลกากร/ด้านชายแดน และแผนพัฒนา นิคมอุตสาหกรรม โดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน และผอ.สำนักงานนโยบายและแผนการ ขนส่งและจราจร(สนข.) เป็นเลขานุการ กรมศุลกากรและ สศช. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2. ให้ สศช. ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ในลักษณะ ก่อน-หลัง ในประเด็นดังนี้

2.1 ความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

2.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

2.4 ความพึงพอใจของภาคส่วนต่างๆ

2.5 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องมี ประสิทธิภาพ และก่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบในการพัฒนาและจัดตั้งเขต เศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วนิดา กิจตะวงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเรื่องการลงทุนด้าน สุขภาพของโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย- เชียงแสน) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาแยกแยะมลพิษทางอากาศในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการสร้างถนนแนวใหม่ แยกทางหลวงหมายเลข1 (เชียงราย- เชียงแสน) 2. เพื่อประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ด้านสุขภาพของ

โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย- เชียงแสน) การศึกษานี้ใช้ แนวคิดตามหลักทุนมนุษย์ (Human Capital Approach) โดยวัดมูลค่าด้านสุขภาพตามหลักต้นทุนของการเจ็บป่วย (Cost of Illness) และใช้จำนวนผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพอันเนื่องมาจากสารมลพิษทางอากาศ ให้ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจ คือ จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และปริมาณสารประกอบของไฮโดรคาร์บอนในฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เมื่อปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และปริมาณสารประกอบของไฮโดรคาร์บอนสามารถหาได้ จากแบบจำลองมลพิษทางอากาศ ผลจากการศึกษา พบว่าการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ(เชียงราย- เชียงแสน) จะช่วยลดปริมาณปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เฉลี่ยทั้ง 3 ฤดู ลดลงประมาณร้อยละ 7.9, 13.4 และ 31.8 ในปีพ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และมีสารประกอบไฮโดรคาร์บอนเฉลี่ยทั้ง 3 ฤดูลดลงประมาณร้อยละ 9.7, 9.5 และ 33.5 ในปีพ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และปริมาณสารมลพิษที่เกิดขึ้นบนถนนสายเดิมในกรณีที่มีโครงการนั้นมากกว่าปริมาณสารมลพิษจะเกิดขึ้นบนถนนของโครงการประมาณ 1.3 - 1.9 เท่า การมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย - เชียงแสน) ทำให้มีจำนวนผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจลดลงประมาณร้อยละ 2.01, 4.53 และ 3.24 ในปี พ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับและการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย- เชียงแสน) จะมีผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจน้อยกว่าถนนสายเดิมแม้ จะมีโครงการแล้วประมาณ 3.18, 2.77 และ 2.76 เท่า ในปี พ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย- เชียงแสน) จะช่วยลดต้นทุนด้านสุขภาพของถนนสายเดิมลงได้ ประมาณ 174,498 บาท, 630,231 บาท และ 703,163 บาท ในปี พ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย- เชียงแสน) จะมีต้นทุนด้านสุขภาพน้อยกว่าถนนสายเดิมในปี พ.ศ. 2554 ประมาณ 5,834,842 บาท ปี พ.ศ. 2563 ประมาณ 8,487,436 บาท และปี พ.ศ. 2573 ประมาณ 13,377,042 บาท

ศรินทิพย์ ประเสริฐฐานนท์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิดของการส่งเสริมการลงทุน 2. เพื่อศึกษารูปแบบของเศรษฐกิจพิเศษต่างประเทศ 3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย 4. เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 5. เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษการส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทยจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายสำหรับส่งเสริมการลงทุนคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 โดยเน้นเฉพาะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น ดังนั้น เพื่อสนับสนุนการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงได้ มีการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ

การผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมีปัญหาข้อเท็จจริงดังนี้ 1. ปัญหาสิทธิประโยชน์ของการลงทุน 2. ปัญหาการกำกับดูแล 3. ปัญหาสิ่งแวดล้อมและผังเมือง 4. ปัญหารูปแบบเศรษฐกิจพิเศษ

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้ 1. สิทธิประโยชน์ของนักลงทุนในการเช่าที่ดินนั้น ควรจะได้คราวละ 30 ปีต่อครั้ง ค่าเช่าที่ดินในเขตฯ ถูกกว่านอกเขตฯ และห้ามไม่ให้นักลงทุนประกอบอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย 2. ในการบริหารการกำกับดูแลเขตเศรษฐกิจพิเศษควรจะต้องได้รับนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางเพราะในการดำเนินการด้านบริหารจะได้สอดคล้องและมีมาตรฐานเดียวกัน 3. จัดให้มีการคานอำนาจซึ่งกันและกันทุกฝ่ายระหว่างคณะกรรมการบริหารของเขตฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ในการร่วมพิจารณาหรือข้อพิพาทต่างๆ รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและผังเมืองที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของเขตฯ 4. ไม่ควรยกเลิกกฎหมายนิคมอุตสาหกรรมแต่ควรจัดหาพื้นที่ใหม่สำหรับการจัดตั้งเขตฯ ผู้ศึกษามีความคิดว่าควรที่จะแก้ไขและปรับปรุงเพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักลงทุนที่จะประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษและเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง

ชัยณรงค์ เครือนวน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการผู้ขับเคลื่อนกระบวนการสะสมทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง ผลจากการศึกษาพบว่า พัฒนาการของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยองสามารถแบ่งออกเป็นสามช่วงใหญ่ๆ คือ ช่วงอุตสาหกรรมยุคดั้งเดิมการประกอบการอุตสาหกรรมในยุคนี้สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของการแปรรูปวัตถุดิบทางเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปอย่างง่าย ช่วงที่สองอุตสาหกรรมหลังการสร้างถนนสุขุมวิท อุตสาหกรรมช่วงนี้ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีฐานเกี่ยวเนื่องกับภาคเกษตรกรรม แต่เริ่มปรากฏให้เห็นโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาคเกษตรกรรมเกิดขึ้น ช่วงที่สามอุตสาหกรรมภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นช่วงนี้เป็นอุตสาหกรรมหนักที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับภาคเกษตรกรรมและไม่มีความสัมพันธ์กับโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่นเลย ส่วนผู้ขับเคลื่อนกระบวนการสะสมทุนเป็นผลจากการขับเคลื่อนของกลุ่มทุนหลัก สามกลุ่มภายใต้บริบทของพันธมิตรสามเสาในการสะสมทุน(Triple Alliance) คือ รัฐ กลุ่มนายทุนต่างชาติและกลุ่มนายทุนชาติ ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมยังส่งผลประโยชน์ในเชิงเชื่อมโยง (Effect Linkage) ไปถึงกลุ่มนายทุนท้องถิ่น ความสัมพันธ์ของพันธมิตรในการสะสมทุนเป็นไป ในลักษณะของการที่ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร

แต่จะเป็นไปในลักษณะของการพึ่งพิงซึ่งกันและกัน ผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้โครงสร้างทางการผลิตของจังหวัดเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและนำไปสู่ความเติบโตของตัวเลขทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค แต่ผลประโยชน์ที่แท้จริงอันเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมกลับตกไปอยู่ในมือของกลุ่มชนชั้นนำเพียงไม่กี่กลุ่ม ตรงกันข้ามผลของการแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจ ได้ ก่อให้เกิดวิถีแห่งการเอารอดเอาเปรียบทางชนชั้น การละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน การทุจริตและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาวะเกิดขึ้นตามมามากมาย สิ่งเหล่านี้ นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นต่างๆ ในสังคม ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดระยองจึงเป็นไปในลักษณะที่มีฝ่ายหนึ่งได้และฝ่ายหนึ่งเสีย (Zerosum Game)

นุศรา ตันลาพุม(2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงรายการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและแผนการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ท้องถิ่นและเอกชนที่จะรองรับโครงการเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อให้การดำเนินโครงการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนทราบถึงปัจจัยที่จะทำให้ศักยภาพของโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบและเกิดประโยชน์สูงสุด งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยเน้นเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ ประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละสาขาอาชีพอันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน กลุ่มเอกชน ผู้นำชุมชนและผู้ ประกอบการค้าชายแดน ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจะเกิดขึ้นได้ ต่างต้องมีการพึ่งพาศักยภาพทั้งด้านการค้า การลงทุน การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนวัตถุดิบ จึงต้องอาศัยการค้าระหว่างเพื่อนบ้านเป็นจุดเชื่อมโยงในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ และภายในประเทศรัฐบาลยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น ให้เกิดการประสานความร่วมมือการทำงานให้สอดคล้องกัน ตลอดจนมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคมนาคม ส่งเสริมงบประมาณพัฒนาท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการค้า การลงทุนให้ มีโอกาสแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ นอกจากนี้ควรดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้เป็นจุดแข็งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป รัฐบาลควรเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ที่คาดว่าจะเป็เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นแนวทาง และเตรียมความพร้อมในการรองรับกับวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลงจากความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเป็นแนวเศรษฐกิจที่ทันสมัยไร้พรมแดน อันเป็นความพร้อมในการบริหารจัดการได้ง่ายยิ่งขึ้น

สรุป

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่าในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนต้องใช้นโยบายของรัฐบาลเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีการใช้เติบโตอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งจำเป็นที่ ภาครัฐต้องมีโครงการในการขยายนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ เพื่อสอดรับกับการขยายตัวของเศรษฐกิจ และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค โดยต้องคำนึงสภาพแวดล้อมและปัจจัยในหลายๆ ด้าน ในพื้นที่ที่จะขยายในการนิคมอุตสาหกรรม เช่น ด้านสภาวะแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ การวางแผนผังในการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเบาและ หนัก รวมไปถึงการจัดการบริหารงานภายในนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ภาครัฐ ต้องเป็นตัวนำในการสร้างความมั่นใจให้นักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ ให้มาลงทุนสร้างฐานการ ผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ประเทศมีการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

บทที่ 3

ปัญหาและอุปสรรคต่อแนวทางการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

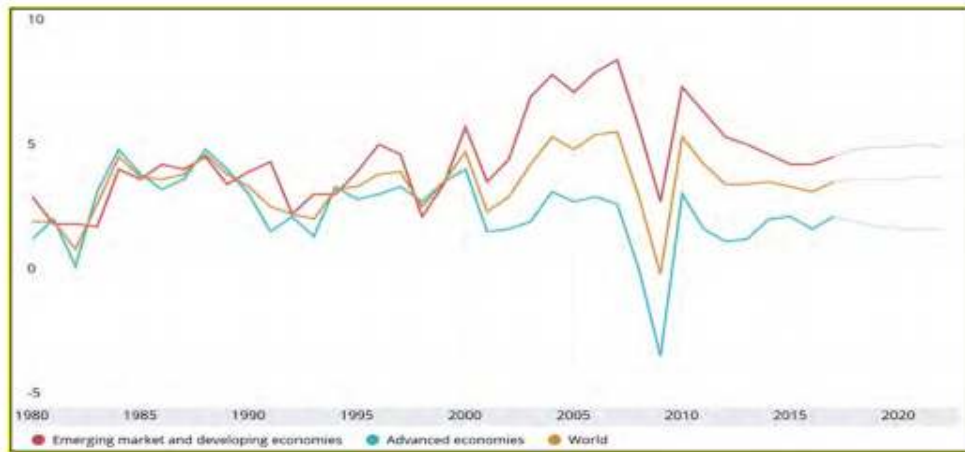
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ อีอีซี กำลังจะกลายเป็นหัวใจการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะฉะนั้น การวางโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การที่นักลงทุนจะให้ความเชื่อมั่นในการลงทุนประกอบด้วยปัจจัยหลายๆ ด้าน อาทิ ความมั่นคงด้านพลังงาน แหล่งน้ำและความปลอดภัย การรักษาสิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิตของประชาชน ล้วนแต่มีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งสิ้น โดยเฉพาะ ไฟฟ้า น้ำดิบ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของ อุตสาหกรรมและการผลิต ที่จะต้องมีความสมดุลและได้มาตรฐานด้วยตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0

การเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก

หลังจากหลายทศวรรษของการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การค้าโลกทั้งในส่วนของสินค้าขั้นสุดท้าย (Final Goods) และชิ้นส่วนและส่วนประกอบ ได้ชะลอตัวลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รายงานล่าสุดของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) (World Economic Outlook, April 2018) ได้คาดการณ์ว่า เศรษฐกิจโลกจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงขึ้นตั้งแต่ช่วงกลางปี 2016 แต่ก็เตือนว่า “สำหรับประเทศส่วนใหญ่ การเจริญเติบโตที่น่าพึงพอใจนี้อาจไม่ยั่งยืนยาว” จากการขาดเสถียรภาพและความเสี่ยงในระยะยาวต่อระบบเศรษฐกิจโลก และคาดว่า การค้าระหว่างประเทศจะขยายตัวต่ำกว่าการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลกอย่างมาก ในปีต่อไป

ความต้องการนำเข้าที่ลดลงเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีระดับรายได้สูง โดยเฉพาะประเทศ สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของประเทศเหล่านี้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โลกที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา (1990-2008) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกจากเอเชียตะวันออกรวมทั้งประเทศไทย เมื่อการส่งออกสินค้าขั้นสุดท้ายจากภูมิภาคนี้ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วชะลอตัวลงก็เกิดผลทำนองเดียวกันกับการค้าระหว่างประเทศภายในภูมิภาค โดยส่วนใหญ่ครอบคลุมชิ้นส่วนและส่วนประกอบ เพื่อประกอบเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย เช่น iPhone เพื่อจำหน่ายในตลาดประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะผ่านประเทศจีน การค้าโลกเกิดความไม่ชัดเจนขึ้นจากการกีดกันทางการค้าที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและในประเทศต่าง ๆ

แผนภาพที่ 3-1 อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงของโลก (อัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี)

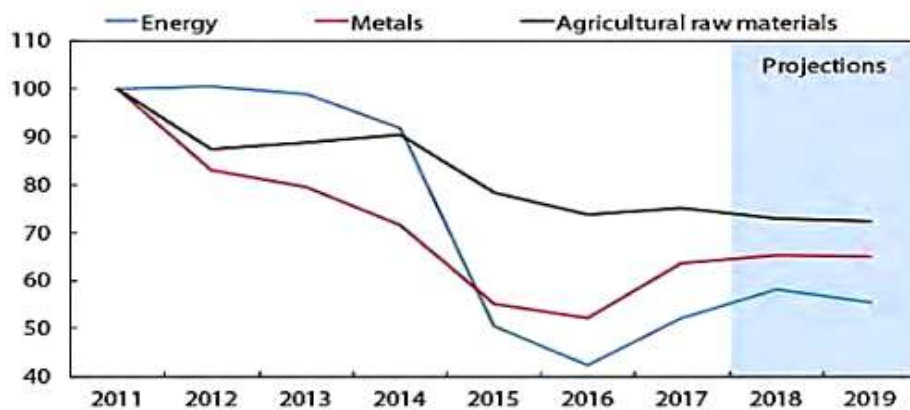
ที่มา: IMF (October 2017)

ความต้องการในอนาคตจากเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากรายได้สุทธิของครัวเรือนขยายตัว โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน จีน และอินเดีย (ACI) อย่างไรก็ตาม มีความไม่แน่นอน อย่างมากและความเสี่ยงที่มาควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงของความต้องการของเศรษฐกิจโลกและที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างสมดุลใหม่ในลักษณะของการสร้างความเจริญเติบโตที่มาจากผู้บริโภค และการเพิ่มศักยภาพของห่วงโซ่มูลค่าของประเทศจีนนั้น อาจไม่สามารถส่งผลต่อการเพิ่มการนำเข้าสินค้าที่ผลิตในภูมิภาคนี้ได้ทันทีทันใด แนวทางการสร้างการเจริญเติบโตที่มาจากส่งออกที่ได้เคยมีมาในอดีตนั้น กำลังเผชิญกับความท้าทายรวมทั้งสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่ผันผวนอย่างมากในช่วงหลายปี ต่อจากนี้ กระแสเงินทุนเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนลดลง กระแสเงินทุนเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ปี 2553 ซึ่งประเทศในเอเชียตะวันออกประสบกับสถานการณ์เงินทุนสุทธิไหลออก แม้ว่าระยะหลังนี้มีการฟื้นตัวบ้างแต่กระแสเงินทุนไหลเข้าอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับสูงสุดที่เคยทำได้ก่อนหน้านี้ และหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ จะพบว่าสถานการณ์ดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 2000 แต่ช่วงนี้เป็นช่วงเวลา สภาพคล่องระดับโลกที่มีจำนวนมากของภาคเอกชนได้รับผลตอบแทนต่ำ ในขณะที่มีความต้องการเงินทุนเพื่อใช้สนับสนุนในโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก การที่อัตราดอกเบี้ย ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนและโครงสร้างหนี้ของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ และทำให้สถานการณ์การเงินมีความตึงตัวมากขึ้น หากเมื่อพิจารณากระแสเงินทุนเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน พบว่าสัดส่วนของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่ไปสู่การผลิตในประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไปแล้วกำลังลดลงอย่างต่อเนื่อง ความท้าทายที่เกิดขึ้นคือ การดึงดูดเงินทุนที่ยังไม่มีความ

ต้องการใช้เหล่านี้เพื่อเป็นเงินลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินลงทุนภาคเอกชนมาลงทุนในโครงการนวัตกรรมต่างๆ ที่สามารถสร้างมูลค่าให้กับตลาดการค้าระหว่างประเทศได้

ราคาสินค้าปรับตัวซ้ำ ราคาสินค้าที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอ่อนตัวของความต้องการในตลาดโลกนั้น คาดว่าจะยังคงอยู่ในระดับต่ำต่อไป ราคาสินค้าเกษตรที่ลดลงไปประมาณร้อยละ 22 นับจากที่แตะราคาสูงสุดในปี 2554 ยังคงไม่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นมากนักในระยะปานกลาง ประเด็นเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มในปัจจัยที่มี เช่น การแปรรูปอาหารจาก ภาคการเกษตรเพื่อตอบสนองตลาดระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

แผนภาพที่ 3-2 ราคาสินค้า

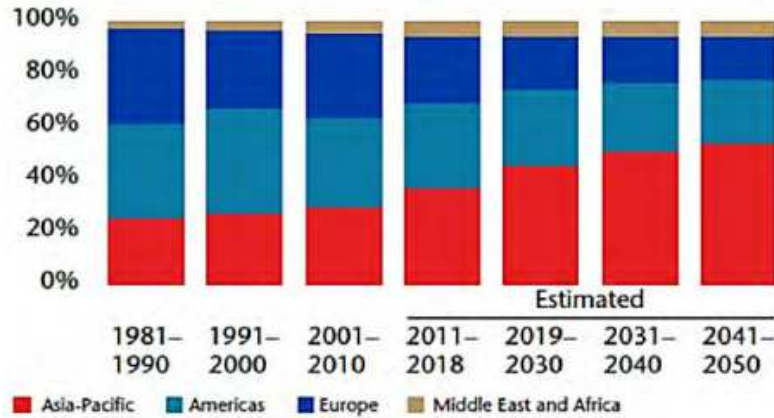
ที่มา: IMF (2018)

ปัจจัยขับเคลื่อนระดับโลกที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของเอเชียตะวันออกที่ผ่านมา ได้เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการพัฒนาที่เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้ดำเนินมาอย่างมีประสิทธิภาพมาหลายทศวรรษ ส่งผลให้เกิดการสะสมความมั่งคั่งและความมีเสถียรภาพทางการเงินของระบบเศรษฐกิจโลก ภายใต้กรอบการดำเนินการดังกล่าว เศรษฐกิจเกิดใหม่ของเอเชียมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยการส่งออก รวมทั้งการขยายตัวของการค้าภายในภูมิภาค สิ่งนี้สะท้อนถึงการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิดของภูมิภาคไปสู่เศรษฐกิจโลกภายในกรอบห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain: GVC) เช่น อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน ที่เอื้อโดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการเพิ่มขึ้น ของความเชื่อมโยงข้ามพรมแดน ตลาดภายนอกภูมิภาคอย่างสหรัฐอเมริกา และประชาคมยุโรปเป็นตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตจากภูมิภาคเอเชียที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกลายเป็นส่วนที่สำคัญของการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก จากการกลายเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดสำหรับผู้ผลิตในทวีปเอเชีย อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่สินค้า เหล่านี้เป็นสินค้าขั้นกลาง มีการนำเข้าประมาณร้อยละ 50 ของชิ้นส่วนและส่วนประกอบ สำหรับประกอบเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายเพื่อจำหน่ายใน

ตลาดในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา และ ยุโรป (EU) เช่น iPhone เป็นต้น ดังนั้น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงเป็นจุดหมายปลายทางหลักแห่งเดียวสำหรับสินค้าส่งออก ของไทยนั้นเป็นเพียงตลาดสำหรับสินค้าชั้นกลางไม่ใช่ตลาดสินค้าชั้นสุดท้ายในบริบทการผลิตของตลาดโลก สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ผ่านมา ไม่มีแนวโน้มที่จะเกิดซ้ำอีกในช่วงเวลาอันใกล้ วิกฤตเศรษฐกิจโลก ในปี ค.ศ. 2008 ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของระเบียบโลก (Global Order) ที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงการจัดเตรียมองค์กระดบพหุภาคีที่ไม่เพียงพอ เช่น การตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสาขาทางการเงินและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ รวมถึงการรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ในเรื่องของกฎระเบียบทางเศรษฐกิจในระดับสากลอย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกัน ความไม่แน่นอนของการกีดกันทางการค้าระดับโลกก็ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ความสามารถขององค์กรพหุภาคีที่มีอยู่ในการกำหนดและบังคับใช้กฎระเบียบร่วมกันนั้นดูที่ท่าว่าจะอ่อนแอลง การเปลี่ยนแปลงใน “น้ำหนัก” ของเศรษฐกิจโลก : สหรัฐอเมริกาและยุโรป ความต้องการระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจโลกกำลังเกิดขึ้น วิกฤติโลก (2008) และผลพวงกำลังเร่งการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางเศรษฐกิจในด้านภูมิเศรษฐกิจ ขนาดเชิงเปรียบเทียบของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและยุโรปมีการหดตัวลงเมื่อเทียบกับเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นของเอเชียที่มีจีน อินเดีย และอาเซียน รวมทั้งอัตราการเติบโตของสหรัฐฯ และยุโรปมีแนวโน้มที่จะยังคงชะลอตัวในปีต่อๆ ไป ประเทศที่พัฒนาแล้ว 25 ประเทศมีรายได้คงที่หรือลดลง สำหรับครัวเรือนส่วนใหญ่ในช่วงปีพ.ศ. 2548-2557 ดังนั้น ผู้บริโภคสหรัฐฯและสหภาพยุโรป จึงไม่น่าจะเป็นแหล่งสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของเอเชียในปีต่อๆ ไป เหมือนอย่างที่ผ่านมา เศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วของสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่นจะยังคงมีรายได้สุทธิที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี และยังคงเป็นตลาดที่น่าสนใจและสำคัญ ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2559 GDP ต่อหัว ของสหรัฐฯ สูงกว่าประเทศจีนถึง 4 เท่า และสูงกว่าอินเดีย 9 เท่า สำหรับประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชีย รายได้ยังคงต่ำกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่มาก อย่างน้อยก็ในช่วงอนาคตใกล้ๆ นี้

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชีย การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและยั่งยืนของเอเชีย นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นอย่างมากในส่วนแบ่งการผลิตของโลก จีนเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกเมื่อวัดด้วยมูลค่า GDP และเป็น ประเทศที่ใหญ่ที่สุดเมื่อวัดด้วยความเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) ที่มีสัดส่วน ร้อยละ 18 ของ GDP โลก ซึ่งสูงกว่าสหรัฐฯ ที่มีประมาณร้อยละ 16 ทั้งนี้ เมื่อวัดด้วยมูลค่า GDP อินเดีย เป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 6 และเป็นอันดับที่ 3 เมื่อวัดด้วยความเสมอภาคของอำนาจซื้อ ที่มีประมาณ ร้อยละ 7 ของ GDP โลก อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 6 และอาจเป็นอันดับที่ 3 ภายในปีพ.ศ. 2573 และในปีพ.ศ. 2568 คาดว่าภูมิภาคเอเชียจะมีส่วนแบ่งการผลิตเกือบครึ่งหนึ่งของผลผลิตโลก

แผนภาพที่ 3-3 สัดส่วน GDP ของเอเชียในตลาดโลก

ที่มา: Economist Intelligence Unit (2017)

ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาเซียน จีนและอินเดีย (ACI) จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการขยายตลาดสำหรับสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายในภูมิภาคในระยะยาว โดยคาดว่าประชากรและรายได้ที่เพิ่มขึ้น จะเพิ่มส่วนแบ่งการใช้จ่ายของผู้บริโภคทั่วโลก ที่ประมาณว่าร้อยละ 40 จะมาจากเอเชีย ภายในปี พ.ศ. 2573 เศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชีย เศรษฐกิจ 2 ระดับความเร็วและตลาด 2 ชั้น การเติบโตของรายได้ในตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน จีน และ อินเดีย จะเพิ่มจำนวนผู้บริโภคชั้นกลาง (รายได้สุทธิ 5,000-15,000 เหรียญสหรัฐต่อปี) ขึ้นจำนวนมาก ซึ่งหมายถึงกำลังซื้อรวมปริมาณมากด้วย อย่างไรก็ตามรายได้สุทธิของเศรษฐกิจเอเชียรวมทั้งจีนจะยังคงน้อยกว่ากำลังซื้อของผู้บริโภคในประเทศที่พัฒนาแล้วในสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น ต่อไปอีกหลายปี นอกจากนั้น ตลาดผู้บริโภคจะมีลักษณะที่กระจุกกระจายมากขึ้น และด้วยสัดส่วนประชากรในชนบทที่สูงขึ้น แม้ว่ามีความพยายามเป็นอย่างมากในเรื่อง "การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางในเอเชีย" แต่ลักษณะของตลาดเกิดใหม่ในภูมิภาคเอเชียที่มี 2 ระดับ แสดงถึงโอกาสที่สำคัญและมีความหลากหลายสำหรับบริษัทในภูมิภาคนี้รวมทั้ง SMEs ด้วย บริษัทฯ จะต้องปรับแต่งผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต และรูปแบบธุรกิจของตน เพื่อให้บริการและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ให้ตอบสนองความต้องการและข้อจำกัดของตลาดขนาดใหญ่ของผู้บริโภค ที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำและต่ำมาก นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการพัฒนาความเป็นผู้นำในตลาด ผลิตภัณฑ์ที่กว้างขึ้นในตลาดโลก โดยอาศัยนวัตกรรมเบื้องต้นสำหรับตลาดเกิดใหม่ ความท้าทายด้านประชากรศาสตร์ เอเชียเผชิญกับความท้าทายทางด้านประชากรศาสตร์ที่มี นัยสำคัญ ประชากรสูงอายุกาว่าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 71 ตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปี 2573 เทียบกับร้อยละ 55 ในอเมริกาเหนือ และร้อยละ 31 ในยุโรป เอเชียจะต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการคลัง ในการบริหารต้นทุน ด้านการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น การรักษาผลิตภาพการผลิตที่

ใช้แรงงานผู้สูงอายุและด้วยปริมาณที่ลดลง และการสร้างความมั่นใจในการรักษาระบบการป้องกันทางสังคมให้ยั่งยืน

ความร่วมมือในเอเชียและอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย (CLMVT) กำลังดำเนินการโครงการความร่วมมือแบบทวิภาคีและอนุภูมิภาคแบบต่างๆ เพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดน ตัวอย่างความร่วมมือแบบทวิภาคีคือ Joint Committee (Thailand-Cambodia) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาและเชื่อมต่อบริเวณชายแดน (JCBD) อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) รวมทั้งเศรษฐกิจ CLMVT และประเทศจีนมีการริเริ่มโครงการต่างๆ ภายใต้ อนุภูมิภาคด้วยโครงการ GMS ที่ ADB ให้การสนับสนุนเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือที่เก่าแก่ที่สุด และกว้างขวางที่สุด ที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเชื่อมต่อโครงสร้างพื้นฐาน และในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ไม่ใช่ทางกายภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าของอนุภูมิภาค การประชุม สหประชาชาติความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอริวดี- เจ้าพระยา - แม่น้ำ โขง (ACMECS) ครั้งที่ 8 ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ที่กรุงเทพฯ ก็เกี่ยวข้องกับประเทศ CLMVT ในการนำแผนแม่บทฉบับแรก (พ.ศ. 2562 - 2566) มา ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง การประสานความร่วมมือทางการค้าและการลงทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดตั้งกองทุนเพื่อการลงทุน จุดมุ่งหมายของความร่วมมือของอนุภูมิภาคโดยประเทศ CLMVT คือการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจด้วยการเชื่อมโยงข้ามพรมแดนที่มีประสิทธิภาพ การย้ายที่ตั้งการผลิตที่ใช้แรงงานสูง สมรรถนะต่ำ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีต่ำจากประเทศไทยไปยังประเทศ CLMV และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเชื่อมโยงข้ามพรมแดน จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด โดยการช่วยยกระดับเศรษฐกิจไทย และสร้างความหลากหลายให้กับเศรษฐกิจ CLMV นอกจากนี้ เศรษฐกิจ CLMV ยังเป็นตลาดที่กำลังเติบโตขึ้นและได้รับการบริการต่ำ ระดับการเสริมสร้างเข้มแข็งของความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ จึงไม่เพียงแต่เป็นเวทีการผลิตในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น แต่ยังช่วยให้สามารถเข้าถึงตลาดอนุภูมิภาคที่กำลังเติบโตได้อีกด้วย

2. เมียนมา เชื่อมโยงเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) เมียนมามีศักยภาพทางเศรษฐกิจมหาศาล โดยมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและประชากร เกือบ 60 ล้านคน มีพรมแดนติดกับประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ไม่หยุดนิ่งและขนาดใหญ่ที่สุดของโลกคือ จีน และอินเดีย รวมทั้งลาวและไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บังคลาเทศในภูมิภาคเอเชียใต้เมียนมา จึงพร้อมที่จะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างตะวันออกเฉียงใต้กับเอเชียใต้ยกตัวอย่างเช่น การเป็นประเทศสุดท้าย ทางตะวันตกของ GMS East-West Economic Corridor และเป็นส่วนหนึ่งของ North-South Economic Corridor

ในเส้นทางคูนหมิง - กรุงเทพฯ การพัฒนาทวายเป็นท่าเรือที่เชื่อมโยง GMS Southern Economic Corridor ช่วยทำให้สามารถเข้าถึงประเทศอินเดียและประเทศอื่นๆ ต่อจากนั้นได้ โครงการทางหลวงไตรภาคี ของอินเดีย - เมียนมา - ไทย ที่วางแผนไว้จะเสริมสร้างความเข้มแข็งการเชื่อมโยงระหว่าง ตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้

3. จีน การปรับสมดุลทางเศรษฐกิจและบทบาทภายนอก ภาพรวม : จีนมีบทบาทสำคัญในการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค และการรวมตัวกันในการผลิตส่งผลให้จีนกลายเป็นตลาดเดียวที่ใหญ่ที่สุดสำหรับกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีส่วนสำคัญด้านความต้องการสินค้าขั้นพื้นฐานของโลกที่เพิ่มขึ้น การลงทุนในต่างประเทศของจีนขณะนี้สูงกว่า ประเทศญี่ปุ่น และเป็นอันดับสองรองจากสหรัฐฯ ประชากรมากกว่า 600 ล้านคนหลุดพ้นจากความยากจนและมี 116 ล้านครัวเรือนที่เป็นชนชั้นกลาง (มีรายได้สุทธิต่อปีไม่น้อยกว่า 21,000 เหรียญสหรัฐฯ) การบริโภคภาคเอกชนขยายตัวมากกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์ในช่วงปี 2553 ถึงปี 2558 ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงหนึ่งในสี่ของการบริโภคทั่วโลก การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเติบโตของประเทศจีนอาศัยการลงทุนมหาศาลในด้านการเพิ่มกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมและการส่งออกที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยมาตรการดอกเบี้ยต่ำ และรายได้ ครัวเรือนและการบริโภคต่ำ (ซึ่งเป็นส่วนประกอบของ GDP) ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ปริมาณหนี้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นกว่าสองเท่าของ GDP พร้อมกับความต้องการเครดิตที่มีมากขึ้น เพื่อการสร้างความมูลค่าเพิ่ม และเพื่อเป็นการตอบสนองดังกล่าว จีนกำลังมุ่งสู่ยุทธศาสตร์การปรับสมดุลใหม่เพื่อเพิ่มสัดส่วนรายได้ครัวเรือนใน GDP และการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเติบโตที่เกิดจากการบริโภคภายในประเทศ เป็นตัวนำการปรับสมดุลนี้น่าจะนำไปสู่แนวทางการเติบโตที่ลดลง แต่คาดว่าจะมีเสถียรภาพมากขึ้นในระยะยาว แต่มีผลกระทบที่ยังไม่แน่นอน ต่อการนำเข้าและคู่ค้าเช่นไทย ขยับบทบาทระดับโลกและระดับภูมิภาค จีนกำลังมุ่งเน้นการลงทุนด้านต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่มีขนาดใหญ่และที่ครอบคลุมและมีความมุ่งมั่นมากที่สุดคือ โครงการ "เส้นทาง ทางการค้าหรือทางสายไหมศตวรรษที่ 21" (Belt and Road Initiative: BRI) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์เศรษฐกิจ จีน กับเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา รัฐบาลจีนวางแผนที่จะอำนวยความสะดวก ในโครงการลงทุนที่สำคัญ ด้านพลังงาน ท่าเรือ และรถไฟ ในบริบทนี้จีนเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชีย (AIIB) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานในประเทศที่เข้าร่วม อาจกลายเป็นหนทางในการสร้างตลาดสำหรับบริษัทจีน เช่น ธุรกิจการขนส่งและเพื่อการส่งออกกำลังการผลิตส่วนเกินในบางอุตสาหกรรมและสินค้า เช่น ซีเมนต์ และเหล็ก หากประสบความสำเร็จ BRI อาจนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางใหม่ของการส่งออกและการลงทุนของจีน การเร่งการรวมตัวทางการค้าผ่านโครงสร้างพื้นฐาน การปรับโฉมเอเชียและการดึงภูมิภาคที่ยังไม่พัฒนาให้เข้าสู่ตลาดโลกอย่างเต็มตัวมากขึ้น

4. บทบาทของญี่ปุ่นกับภูมิภาคที่กำลังพัฒนา ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีมูลค่า GDP ใหญ่เป็นอันดับสามของโลก และเป็นอันดับสี่ในด้านการมีอำนาจในการซื้อ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเอเชีย

และการรวมตัวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่มาของการลงทุน โดยตรงที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศในเอเชียด้วยกันและกับตลาดต่างประเทศ ซึ่งได้รับแรงหนุนจากยุทธศาสตร์ ข้ามพรมแดนที่มีความซับซ้อนในอุตสาหกรรม เช่น รถยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพและความช่วยเหลือด้านการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของประเทศและของโลกจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้อีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรวัยสูงอายุและกำลังแรงงานที่กำลังหดตัว ญี่ปุ่นจึงกำลังเร่งย้ายการผลิตออกนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปยังเอเชีย เพื่อตอบสนองความท้าทายต่างๆ ญี่ปุ่นได้ใช้ยุทธศาสตร์ภูมิภาคใหม่ "อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง วิสัยทัศน์ใหม่สำหรับอนาคตของอุตสาหกรรมญี่ปุ่น" มีจุดมุ่งหมายเพื่อเชื่อมโยงการผลิตข้ามพรมแดน และผนวกรวมบริษัทท้องถิ่นเข้ากับเครือข่ายระดับภูมิภาคและระดับโลกที่นำโดยญี่ปุ่น ยุทธศาสตร์นี้จะช่วยเพิ่มโอกาสให้แก่บริษัทในท้องถิ่นผ่านการร่วมมือกับบริษัทญี่ปุ่นชั้นนำ รวมถึงการเพิ่มการเข้าถึงตลาดในระดับภูมิภาคและระดับโลก ญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะยังคงเป็นแหล่งสำคัญของการลงทุน เทคโนโลยี ความรู้ และความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค/ระดับโลก รวมถึงความต้องการของตลาดของผู้ที่มีรายได้สูงสำหรับประเทศในภูมิภาค ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ญี่ปุ่นและจีนได้ร่วมกันอย่างเป็นทางการที่จะให้ญี่ปุ่นเข้าร่วมในโครงการเส้นทางสายไหม (Belt and Road Initiative) รวมถึงการจัดตั้งสภาความร่วมมือเอเซีย-แอฟริกาเพื่อร่วมกันพิจารณาความร่วมมือในแต่ละโครงการ โดยมีโครงการ EEC เป็นเป้าหมายโครงการนำร่อง

5. อินเดีย แหล่งพลังงานของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ของเอเชีย อินเดียเป็นประเทศที่มี GDP ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 6 ของโลก และเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 3 ในด้านอำนาจในการซื้อ นับเป็นเศรษฐกิจที่เติบโตเร็วที่สุดในรอบหลายปีที่ผ่านมาและคาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่อง การเริ่มเปิดตัวตั้งแต่ปีพ.ศ. 2557 ได้มีการปรับปรุงสภาพทางธุรกิจให้แข็งแกร่งขึ้นสำหรับภาคเอกชน ตัวอย่างเช่น การเปิดช่องทางออนไลน์แบบหน้าต่างเดียวเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน การเปิดตัวทีมจัดการพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกในข้อเสนอในการลงทุน ความก้าวหน้าในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการ Smart Cities Mission นิวเดลี- มุมไบ Industrial Corridor การเดินเรือขนส่งสินค้าเฉพาะทางและการลงทุนแห่งชาติและเขตการผลิต การริเริ่มของรัฐบาลอื่นๆ เช่นโครงการ 'Make in India' เพื่อเพิ่มการผลิตในประเทศ 'Startup India' เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเป็นผู้ประกอบการ และ 'Digital India' เพื่อปรับปรุงการเชื่อมต่อแบบดิจิทัลควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เช่น การผ่อนปรนกฎระเบียบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ซึ่งคาดว่าจะมีผลในเชิงบวกต่อเศรษฐกิจของประเทศ อินเดียให้ความสำคัญกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระดับต้นๆ ในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจรวมถึงการมุ่งเน้นไปที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพรวมเศรษฐกิจประเทศ

ความท้าทายของประเทศไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นมาก ประเทศไทยยังปรับตัวช้า หลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตเป็นไปในลักษณะถดถอย ในขณะที่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในช่วงปี 2556 - 2560 อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของเศรษฐกิจไทยอยู่ในช่วงร้อยละ 3 - 4 ขณะที่ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 2534 - 2539 เศรษฐกิจไทยสามารถขยายตัวได้ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8 โดยในปี 2556 - 2557 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยต่ำสุดในอาเซียน ขณะที่ความสามารถในการส่งออกของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่ามูลค่าการส่งออกลดลงจากร้อยละ 14 ต่อปี ในปี 2541 - 2550 เหลือเพียงร้อยละ 4.5 ต่อปี ในช่วงปี 2551 - 2559 และขยายตัวประมาณร้อยละ 4 ในปี 2560

1. อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยในช่วงปี 2534 - 2560 ความสามารถด้านการแข่งขันที่ลดลง การลงทุนที่ต่ำและขาดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นเวลานานทำให้ความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องในเกือบทุกสาขาทั้งในภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และหลายมิติที่เคยเป็นกำลังสนับสนุน โดยเฉพาะการลงทุนด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและระบบบริการสาธารณูปโภคที่จะรองรับการขยายตัวของสาขาการผลิตต่างๆ อาทิเช่น ท่าเรือแหลมฉบังซึ่งเคยสร้าง ข้อได้เปรียบต่ออุตสาหกรรมไทยกับประเทศเอเชียอื่นๆ ในอดีต ปัจจุบันมีความแออัดและมีความสามารถที่จำกัดในการรองรับเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ เมื่อเทียบกับท่าเรือใหม่ๆ ของเอเชียที่สร้างขึ้นภายหลัง รวมทั้งพื้นที่สถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่องทางบกที่ลาดกระบังมีความแออัด ไม่เพียงพอต่อการรองรับจำนวนตู้สินค้าที่เพิ่มมากขึ้น และการขาดการบริหารจัดการระบบรถไฟรางคู่ระหว่างศูนย์กระจายสินค้าทางบกและท่าเรือแหลมฉบังให้มีประสิทธิภาพ ด้วยปัญหาที่สะสมต่างๆ ข้างต้น ส่งผลให้การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม อยู่ในระดับต่ำและมูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวเพียงร้อยละ 0.1 และหดตัวลงถึงร้อยละ 1.1 ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา กับดักการพัฒนาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ แม้ว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องผ่านการดำเนินนโยบายพัฒนาที่มีการปรับเปลี่ยนบริบทและแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพและพลวัตของประเทศ ภูมิภาค และโลกอย่างต่อเนื่อง จากการดำเนินการพัฒนาในลักษณะของประเทศไทย 1.0 ที่เป็นการพัฒนาโดยเน้นที่การเกษตรกรรมดั้งเดิม ซึ่งเป็นการพึ่งพิงศักยภาพทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างล้นเหลือในประเทศ รวมทั้งระดับการพัฒนาของประเทศในฐานะประเทศที่มีรายได้ต่ำในช่วงเวลาดังกล่าว การยกระดับการพัฒนาสู่ประเทศไทย 2.0 ที่เป็นการเน้นอุตสาหกรรมเบา และประเทศไทย 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่เกิดขึ้นนั้นยังเป็นการพัฒนาต่อยอดจากการนำเข้าเทคโนโลยีและทุนจากต่างประเทศ ไม่มีกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างจริงจังขาดการสะสมทุน โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการพัฒนา ทุนมนุษย์ทำให้ภายใต้การพัฒนาในช่วงของประเทศไทย 3.0 นั้น ประเทศไทยไม่มีรากฐานที่แข็งแรงของตนเอง ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ ฟังฟังโอกาสทางการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ขณะที่ไม่ได้ดำเนินการสร้างความเข้มแข็งภายใน ประเทศไทยกำลังประสบกับ 3 กับดักการพัฒนาที่ทำให้แนวทางการพัฒนาตามแนวทาง ประเทศไทย 3.0 ไม่สามารถยกระดับการพัฒนาได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และนำไปสู่ความจำเป็นในการ ปรับแนวทางการพัฒนากับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) : การอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถขยับขึ้นไปแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่ขับเคลื่อนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ได้ (Competitive Nutcracker) ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถขยับลงมาแข่งกับประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยการผลิตสินค้าต้นทุนต่ำด้วยแรงงานจำนวนมากและมีต้นทุนต่ำได้ (Stuck in the Middle) ทำให้ความสามารถในการสร้างรายได้เพื่อยกระดับการพัฒนาให้พ้นจากระดับรายได้ปานกลางนั้น เป็นไปได้อย่างยากลำบาก กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap) : ช่องว่างของรายได้และโอกาสของคนจนและคนรวยห่างออกมากขึ้น ร้อยละ 20 ของประชากรที่มีรายได้มากที่สุด มีรายได้รวมกันประมาณร้อยละ 55 ของรายได้ รวมทั้งประเทศ ขณะที่ร้อยละ 20 ของประชากรกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุด มีรายได้รวมเพียงร้อยละ 4 ของรายได้รวมของประเทศเท่านั้น ทำให้เกิดสถานการณ์ในลักษณะที่มีผู้ที่ถูกทิ้งไว้เบื้องหลังจากการดำเนินการพัฒนาที่ผ่านมา กับดักความไม่สมดุล (Imbalance Trap) : แนวทางการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นการเน้นในเรื่องของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ แต่ละเลยการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อม การสร้างสังคมที่ดีมีสุข และการยกระดับศักยภาพและภูมิปัญญามนุษย์ซึ่งส่งผลสืบเนื่องให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ เช่น คุณภาพชีวิต เป็นต้น

ประเทศไทยจะล้าหลังลงไปอีกหากไม่รีบแก้ไข ประเด็นสำคัญคือ ความไม่พร้อมและความถดถอยในการพัฒนาเทคโนโลยี จากข้อมูลจากตารางที่ 3-1 พบว่า อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยถดถอยและอยู่ล้าหลังประเทศในอาเซียนเกือบทั้งหมด ทั้งนี้ คุณภาพของคนและการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการพัฒนาประเทศ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดนวัตกรรมและทำให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งการเกิดขึ้นได้ของนวัตกรรมต่างๆ นั้น ต้องอาศัยการพัฒนาคุณภาพแรงงานที่ดีและมีฝีมือ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังขาดความพร้อมที่จะพัฒนาคนเพื่อรองรับเทคโนโลยี ข้อมูลข้างต้นยังแสดงให้เห็นถึงความ ถดถอยในการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องเร่งพัฒนาให้เร็วที่สุด เนื่องจากประสิทธิภาพที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูงจึงเป็นสัญญาณว่าประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาเป็นการเร่งด่วน

ตารางที่ 3-1 อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดย WEF พ.ศ.2560-2561

	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์
ความพร้อมในด้านเทคโนโลยี	61	14	46	80	83
นวัตกรรม	50	9	22	31	65
คุณภาพการศึกษา	65	2	14	33	46

ที่มา: The Global Competitiveness Report 2017-2018, WEF

การขาดการบูรณาการระหว่างรัฐบาลและเอกชน หากมองย้อนกลับไปในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา การลงทุนของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำมาก โดยเติบโตเพียง ร้อยละ 2-3 ต่อปี ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค และต่ำกว่าการลงทุนในอดีตของประเทศไทยที่อยู่ในระดับ ร้อยละ 10 ต่อปีเสมอมา สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่ “นักลงทุนต่างประเทศมองประเทศไทยว่าน่าลงทุน น้อยลง” ทำให้ส่วนแบ่งจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) ในกลุ่ม อาเซียนสู่ประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 31 ในปี 2550 เหลือเพียงร้อยละ 17.6 ในปี 2558 ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า “การลงทุนที่ลดลง และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ล่าช้าเป็นปัจจัยสำคัญในการฉุดรั้งการเติบโตของเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศไทย” โดยการลงทุนที่ขยายตัวช้าในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีข้อกังวลจากนักลงทุนหลายประการ เช่น ความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การเมือง การขาดแคลนแรงงาน และความล่าช้าของการบริหารภาครัฐ แต่ความกังวลที่สำคัญคือ การลงทุนในลักษณะที่ต่างคนต่างทำ คือมีการส่งเสริมการลงทุนกับภาคเอกชน ในขณะที่ไม่ได้มีการวางแผนร่วมกับภาครัฐในการจัดวางปัจจัยพื้นฐาน อย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่เกิดพลังร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนให้กับประเทศได้ ยกตัวอย่างเช่น

1.1 การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่สำคัญ เช่น การขยายท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบและกำหนดแนวทางพัฒนาต่างๆ ในส่วนของตนเอง หากแต่ขาดการเชื่อมโยงไปยังหน่วยงานอื่นๆ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จำเป็นต้องวางแผนเชื่อมต่อบรรยากาศสำหรับการขนส่งสินค้าไปยังศูนย์กระจายสินค้าทางบก (In-land Distribution Centre) ทำให้เกิดอุปสรรคในด้านระยะเวลาและต้นทุนการขนส่ง รวมไปถึงพื้นที่ศูนย์กระจายสินค้าทางบกที่ไม่เพียงพอ

1.2 การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานใหม่ๆ ที่เป็นกลไกในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ เช่น การลงทุนในรถไฟความเร็วสูง เน้นการก่อสร้างทางรถไฟขาดการหารือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่จะนำไปสู่การใช้พื้นที่รถไฟอย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์เต็มที่กับประเทศ ซึ่งในยุคสมัยข้างหน้า บทบาทของทั้งสองฝ่ายจะต้องเปลี่ยนไปจาก 20 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ภาคเอกชนจะมีบทบาทมากขึ้น ในการร่วมผลักดันทิศทางการพัฒนาประเทศและภาครัฐมีบทบาทในการกำกับดูแลวางแผนและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาดังกล่าว ดังเช่นที่เกิดขึ้นในหลายประเทศชั้นนำทั่วโลก

2. เป้าหมายของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ประกอบด้วย “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” หรือการสร้าง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ที่มีเป้าหมายที่ประกอบด้วย การพ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลางหรือ ประเทศกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว การสร้างความอยู่ดีมีสุขทางสังคมด้วยการเป็น “สังคมที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” การพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ ในศตวรรษที่ 21” ควบคู่กับการเป็น “คนไทย 4.0 ในโลกที่หนึ่ง” และการมี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับตัว สภาพภูมิอากาศ” ควบคู่กับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ”

หากประเทศไทยต้องการก้าวข้ามจากสถานะของประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยต้องการการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหารจัดการ หนึ่งในเป้าหมายของการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วคือการที่ประชากรในประเทศนั้นมีรายได้ประชาชาติต่อหัว เกิน 12,475 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อปี ขณะที่ในปัจจุบัน ประชากรไทยมีรายได้ประชาชาติต่อหัวเท่ากับ 5,640 เหรียญสหรัฐต่อปี3 นั่นหมายถึง ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างน้อยร้อยละ 5-6 ต่อปีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึง ประเทศไทยต้องมีแผนการการลงทุน และแผนการพัฒนาเทคโนโลยีที่สอดคล้องกัน “เพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่ม” ของระบบเศรษฐกิจเพื่อยกระดับการพัฒนาอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบัน และอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ประเทศไทยสามารถต่อยอดการพัฒนาโดยอาศัยศักยภาพ ที่มีอยู่ได้รวมทั้งมีความครอบคลุมทั้งทางด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการต่างๆ นอกจากนี้การลงทุนที่เกิดขึ้นต้องเป็นการลงทุน “เพื่อสร้างความสมดุล” ที่มีการวางแผนอุตสาหกรรมในอนาคตที่มีความครอบคลุม ทั้งด้านกำลังคน สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี และมีการลดความเหลื่อมล้ำ โดยกระจายการลงทุนออกนอกพื้นที่ กรุงเทพมหานครที่มีความแออัด และมีข้อจำกัดในการพัฒนาสูง ยิ่งไปกว่านั้น ยังต้องมีระบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และจำเป็นต้องมีระบบในการดึงดูดบริษัทชั้นนำจากทั่วโลกมาเพื่อปรับปรุงและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยพัฒนาจากโครงสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาการผลิต (Manufacturing and asset based industry) ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจการผลิตสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีและ ความรู้การผลิตขั้นสูงที่มีมูลค่าเพิ่มจากการลงทุนพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ (Knowledge based industry)

3. โอกาสสำหรับก้าวต่อไปของประเทศไทยยังสดใส ขึ้นอยู่กับตัวเราเอง แม้ว่าจะมีความท้าทายในการดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็ตาม โอกาสในการบรรลุตามเป้าหมายในการพัฒนาดังกล่าวยังมีอยู่ โดยประเทศไทยจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากโอกาสเหล่านั้น อย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้สามารถรับมือกับความท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถเอาชนะความท้าทายเหล่านั้น และบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาดังกล่าวมาข้างต้นในที่สุด โอกาสเหล่านั้นประกอบด้วย ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประชาคมอาเซียน-จีน-อินเดีย กลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน

จีน และ อินเดีย มีประชากรรวมจำนวน 3 พันล้านคน และมีขนาดเศรษฐกิจ รวมกัน 1.2 ล้านล้าน เหรียญสหรัฐ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับประโยชน์โดยตรงจากที่ตั้งของประเทศที่เป็นที่ตั้ง ทางยุทธศาสตร์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจส่วนเหนือของอาเซียนคือ เมียนมา-ไทย-ลาว-กัมพูชา-เวียดนาม เข้าด้วยกัน และเชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่อาเซียนส่วนใต้ คือ มาเลเซีย- สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย อีกทั้ง ประเทศไทยยังสามารถเป็นประตูสำคัญในการเชื่อมต่อทางการค้าระหว่างประเทศกับประเทศจีนและ อินเดีย ซึ่งกำลังเติบโตเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีนัยสำคัญ การรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียน ได้ สร้างกลุ่มพลังทางเศรษฐกิจระดับโลกที่จะพัฒนาไปสู่กลุ่มเศรษฐกิจ ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 4 ของ โลกในปี 2593 หรืออีก 35 ปีข้างหน้า โดยมีมูลค่าประมาณ 10,507 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งจะช่วยให้ขยับ เพิ่มจากอันดับที่ 7 ของโลกในปัจจุบัน โดยมีขนาดเศรษฐกิจรองจาก ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และ อินเดีย โดยมีตลาดแรงงานรวมกว่า 700 ล้านคน ประเทศจีน แม้ว่าปัจจุบัน เศรษฐกิจประเทศจีนมีการ ชะลอตัวตามวัฏจักร แต่ในระยะยาว ความแข็งแกร่ง ของเศรษฐกิจจีนสามารถสร้างโอกาสในการเติบโต ให้แก่เศรษฐกิจไทย ด้วยฐานประชากรกว่า 1.3 พันล้านคนและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกว่า 8 ล้าน ล้านเหรียญสหรัฐ ประเทศอินเดีย รัฐบาลได้มุ่งเน้นการดำเนินนโยบายเชิงรุกในการเปิดประเทศ ซึ่ง หมายถึง โอกาสที่ประเทศ ไทยสามารถเชื่อมเข้าสู่เศรษฐกิจบนฐานประชากรกว่า 1.2 พันล้านคน และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ กว่า 1.8 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ผ่านทางท่าเรือทวาย ประเทศเมียนมา ทั้งนี้ไม่นับรวมถึงโอกาสที่จะเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน และออสเตรเลีย ที่ ประเทศไทย มีความสัมพันธ์อันดีมาโดยตลอด

แผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค

แผนปฏิบัติการนี้เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่ เขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และระหว่างพื้นที่พัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้ไร้รอยต่อ (Seamless Operation) เชื่อมโยงทางบก น้ำ อากาศ รวมถึง พัฒนาระบบสาธารณูปโภค ให้มีความเพียงพอและมี ประสิทธิภาพรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของ ภูมิภาค โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลักได้แก่

กลุ่มที่ 1 พัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งหลักเพื่อเชื่อมโยงกรุงเทพฯ กับเมืองสำคัญ และแหล่งเศรษฐกิจสำคัญในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มีความเพียงพอและมีประสิทธิภาพ รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นภายในพื้นที่และระหว่างพื้นที่ รวมทั้งขยายการเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านในระยะต่อไป (ตั้งแต่ปี 2565)

กลุ่มที่ 2 พัฒนารถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน ยกยกระดับคุณภาพการเดินทางระหว่าง พื้นที่ รองรับการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินหลักของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และเป็น ศูนย์กลางของการขยายเมืองในรัศมี 30 กม. เกิดเป็นเมืองการบินภาคตะวันออก โดยในระยะต่อไป

(ตั้งแต่ปี 2566) สามารถรองรับการเชื่อมต่อทางรางกับประเทศเพื่อนบ้าน จากสนามบินอุตะเถาไปยังจังหวัดระยอง จังหวัดตราด และเชื่อมต่อไปยังประเทศกัมพูชา และเชื่อมต่อกับรถไฟความเร็วสูง ไทย-จีน ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เพิ่มศักยภาพการเป็น Gateway ของประเทศ

กลุ่มที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพของท่าเรือแหลมฉบังด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็น Automation Port ขยายกิจกรรมขนส่งสินค้าทางท่อของท่าเรือมาตาพุด พัฒนาท่าเรือสตีทึบเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเรือ Ferry เรือ Cruise รวมถึงรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวน้ำมัน และบำรุงรักษาเรือของกองทัพเรือ (ทร.) อีกทั้งพัฒนารถไฟรางคู่เชื่อม 3 ท่าเรือ และเชื่อมต่อการขนส่งทางถนนแบบไร้รอยต่อ (Seamless Operation) สามารถขนส่งได้หลายรูปแบบ (Multi-Modal Transportation) และมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยบริหารจัดการจราจร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศ

ในภาพรวมสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและเป็นประตูเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค (CLMV) โดยรัฐบาลได้กำลั้หนดแผนงานยุทธศาสตร์ตามโครงสร้าง ซึ่งได้มีการวางกรอบนโยบายและแผนงานลงไปแล้ว โดยเป็นโครงแบ่งตามด้านต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางถนนประกอบด้วย 90 โครงการ มุ่งเน้นการจัดทำแผนแม่บทโครงข่ายถนน สนับสนุนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การศึกษาความเหมาะสมสำรวจออกแบบรายละเอียด เพื่อก่อสร้างถนน ขยายช่องทางจราจรและปรับปรุงผิวจราจร รองรับการเดินทางและการขนส่งเชื่อมโยงกับประตูเศรษฐกิจของประเทศ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาตาพุด และสนามบินอุตะเถา รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเกษตรกรรม และเมืองสำคัญภายในพื้นที่

2. การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางรางประกอบด้วย 9 โครงการ มุ่งเน้นการพัฒนารถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ - ระยอง (เชื่อม 3 สนามบิน : ดอนเมือง- สุวรรณภูมิ - อุตะเถา) เพื่อให้เกิดการรองรับที่มีผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อการพัฒนาสนามบินอุตะเถาที่จะเปิดให้บริการอาคารผู้โดยสารหลังที่ 3 อย่างเต็มรูปแบบใน ปี 2566 การพัฒนารถไฟทางคู่เชื่อมต่อกับโครงข่ายคมนาคมทางถนนแบบไร้รอยต่อ (Seamless Connection) และเชื่อมโยงประตูเศรษฐกิจ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาตาพุด รวมถึงเตรียมพร้อมการเชื่อมต่อระบบรางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งการพัฒนารถไฟรางเบาภายในเมืองพัทยา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและยกระดับชีวิตความอยู่ของประชาชนในเมืองพัทยา

3. การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางน้ำ ประกอบด้วย 19 โครงการ มุ่งเน้นการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 และท่าเรือมาตาพุด ระยะที่ 3 ซึ่งเป็นประตูเศรษฐกิจของประเทศ รองรับขยายตัวของความต้องการขนส่งสินค้าทางทะเลที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายและการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกรวมทั้ง การพัฒนาท่าเรือพาณิชย์สตีทึบเป็นท่าเรือเอนกประสงค์ และเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเรือ

Ferry ระหว่างชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกกับชายฝั่งทะเลภาคใต้ และการพัฒนาเส้นทางเดินเรือ Ferry พัทยา-หัวหิน

4. การพัฒนาสนามบินและระบบโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 20 โครงการ มุ่งเน้นการพัฒนาสนามบินอุตะเภา ให้เป็นสนามบินหลักของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นสนามบินหลักแห่งที่ 3 ของกรุงเทพฯ และเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาค จากการเพิ่มขีดความสามารถของสนามบินผ่านการพัฒนา 6 กิจกรรม ได้แก่ อาคารผู้โดยสารแห่งที่ 3 ศูนย์การค้าและธุรกิจเขตการค้าเสรีเพื่ออุตสาหกรรมการบิน อาคารคลังสินค้าและโลจิสติกส์ ศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน ศูนย์ฝึกบุคลากรการบิน รวมทั้ง การพัฒนาพื้นที่โดยรอบให้เป็นมหานครการบินระดับโลก และเป็นฐานอุตสาหกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมของประเทศไปสู่ผู้ผลิตชิ้นส่วนอากาศยานรายสำคัญของโลก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงอื่นๆ

5. การพัฒนาระบบไฟฟ้า ประกอบด้วย 12 โครงการ มุ่งเน้นการขยายระบบและเขตไฟฟ้า รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งไฟฟ้ารองรับการผลิตจากโรงไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างเพียงพอ

6. การพัฒนาระบบประปา ประกอบด้วย 18 โครงการ มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำดิบ/ระบบส่งน้ำ รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในปัจจุบัน อนาคตอย่างเพียงพอ การพัฒนาคุณภาพน้ำประปาและการขยายพื้นที่บริการประปาให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ รองรับการท่องเที่ยว การอยู่อาศัยของประชาชนและการพัฒนาเมืองใหม่ ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการย้ายแนวท่อหลบการก่อสร้างถนน/ขยายช่องทางจราจรของการพัฒนาระบบถนน

สรุป

แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคของภาคเอกชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ EEC นั้น ได้มีการวางนโยบายและแผนยุทธศาสตร์รวมถึงโครงการต่างๆ ในการที่จะขยายเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งจากการที่ได้วางโครงการต่างๆ นั้นทำให้เกิดการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่จะพัฒนาในเกิดการแข่งขันกับเศรษฐกิจโลก แต่ในการที่เร่งการพัฒนานั้นย่อมเกิดปัญหาตามมาหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงคนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของเขตอุตสาหกรรม โดยบริษัทเอกชนที่รับสัมปทานในการขยายโครงการต่างๆ ต้องมีการคำนึงถึงค่าใช้จ่ายตรงจุดนี้ ซึ่งภาครัฐไม่ได้มองปัญหาถึงจุดนี้ทำให้เกิดความล่าช้าและต้องปรับปรุงแผนเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดทำให้การทำงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งจากที่ผ่านการพัฒนาเป็นสิ่งที่ดีแต่ในการพัฒนานั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยในหลายด้านๆ ควบคู่กันไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อของงานที่ปฏิบัติทำให้ประสบความสำเร็จและตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

บทที่ 4

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน ของภาคเอกชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นการพิจารณาจากบริบทการจัดการทรัพยากรภาคในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากแรงกดดันของกระแสแนวคิดและสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบ PEST (Political Economic Sociocultural Technological Components) ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านการเมืองและนโยบายรัฐ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยีร่วมกับการวิเคราะห์โดยวิธี SWOT (Strengths Weaknesses Opportunities Threats) จากผลกระทบที่เป็นโอกาส ข้อจำกัด จุดแข็ง และจุดอ่อน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการ ทั้งการส่งเสริมและพัฒนาจุดแข็ง การปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน การเสริมสร้างโอกาส และการลดวิกฤตและภัยคุกคาม ดังนั้น การจัดการแนวทางการพัฒนาในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 – 2565 จึงได้นำประเด็นที่สำคัญเหล่านี้มาพิจารณาร่วมด้วย

การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม โดยวิธี PEST Analysis

1. มิติด้านการเมืองและนโยบายรัฐ (Political Component : P) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการเมืองและนโยบายรัฐที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งหมายรวมถึงพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก อันจะทำให้แผนการพัฒนาในพื้นที่ EEC มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวนโยบายการบริหารและพัฒนาพื้นที่ดังนี้

1.1 นโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน 11 ด้าน ด้านที่เกี่ยวข้องกับเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจคือและนโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ด้านที่ 6 และ 7 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นเสริมศักยภาพด้านต่างๆ ที่จะมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.2 ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) วางเป้าหมายอนาคต โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจึงประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ภาคการผลิตและบริการ ซึ่งมุ่งเน้นที่การพัฒนาเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตตลอดห่วงโซ่มูลค่า เพื่อก้าวกระโดดไปสู่การเป็นฐานการผลิตและบริการที่โดดเด่นในด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพ โดยยกระดับสู่เกษตรสมัยใหม่ที่เป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตร อาหาร พลังงานและวัสดุชีวภาพด้วยนวัตกรรม ยกยกระดับศักยภาพภาคอุตสาหกรรม ให้แข่งขันได้บนฐานเทคโนโลยีขั้นก้าวหน้า พัฒนาความหลากหลาย คุณภาพ และสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยวไทย และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ที่สร้างรายได้สูง ในขณะเดียวกัน การพัฒนาสังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Society) เพื่อสร้าง ผู้ประกอบการทางธุรกิจที่พิจารณาโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยการใช้นวัตกรรมและนวัตกรรม ขับเคลื่อนธุรกิจ (From Entrepreneur to Technopreneur) สู่การเป็น “ผู้ผลิตได้ ขายเป็น” ก็มีความสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทาง เศรษฐกิจของภาคการผลิตและบริการไทยตลอดห่วงโซ่มูลค่า โดยต้องมุ่งพัฒนาทั้งด้านศักยภาพของผู้ประกอบการ และปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญการพัฒนาในแนวทางสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะสัมฤทธิ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันรองรับอย่างเหมาะสม ทั้งการลงทุน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์และการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ตลอดห่วงโซ่มูลค่า เพื่อก้าวข้ามกับดักจากผู้ซื้อเทคโนโลยี ไปสู่การเป็นผู้ผลิต และขายเทคโนโลยีโดยเน้นการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ ความคิด และเทคโนโลยีต้นน้ำ สู่การพัฒนาเทคโนโลยีต้นแบบ และเพื่อวางรากฐาน ความเข้มข้นในการต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคม และชุมชน รวมถึงการพัฒนาและวิจัยแบบวิศวกรรม ย้อนกลับเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่ออุตสาหกรรมอนาคตที่ยังต้องอาศัยเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ต้องการวางรากฐานที่ แข็งแกร่งเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งในด้านเสถียรภาพและสมรรถนะทาง เศรษฐกิจมหภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงกลไกภาครัฐ ในการบริหารเศรษฐกิจ การคลัง และ ระบบประมาณของประเทศ ให้สามารถสนับสนุนการนำยุทธศาสตร์ การพัฒนาไปสู่การจัดสรรงบประมาณ และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดประสานและ เกิดบูรณาการควบคู่ไปกับการดำเนินยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

1.3 การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสู่ “ประเทศไทย 4.0” “ไทยแลนด์ 4.0” เป็น วิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล บน วิสัยทัศน์ ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ประเทศไทย 4.0 เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ Value-Based Economy หรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพ้นจาก กับดักประเทศรายได้ปานกลาง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยต้องขับเคลื่อนให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 3 มิติสำคัญคือ 1. เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า โภคภัณฑ์ ไปสู่สินค้าเชิง

นวัตกรรม 2. เปลี่ยนจากการขับเคลื่อน ประเทศด้วยอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ 3. เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ซึ่งแนวคิดประเทศไทย 4.0 มี 2 แนวคิดสำคัญ คือการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และเมื่อภายในเข้มแข็งต้องเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในกับเศรษฐกิจโลก โดย การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน มี 3 กลไกขับเคลื่อนหลักคือ การยกระดับนวัตกรรมของทุกภาคส่วนทั่ว ประเทศ การสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการ และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย ส่วนการเชื่อมโยงกับภายนอก ต้องดำเนินควบคู่กันไปโดยเป็นการเชื่อมโยงกับโลกใน 3 ระดับคือ เศรษฐกิจภายในประเทศ เศรษฐกิจภูมิภาค และเศรษฐกิจโลก

1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นในหลายสาขา และความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความเข้มข้นและชัดเจนขึ้น ขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้น ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น และการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึง ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้นปัญหาความยากจนลดลงและคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น

2. มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Component : E) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจที่ประกอบด้วย ความเชื่อมโยงกันระหว่าง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค การจัดการภาคอุตสาหกรรมไทย และโมเดลการ พัฒนาสู่ “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกับการจัดการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ดังนี้

2.1 ความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาการเพิ่มขึ้นของการผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่กำหนดมาตรฐานสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานสินค้าที่ได้รับการรับรองฉลากสิ่งแวดล้อม (Ecolabelling) และตลาดเกิดใหม่ซึ่งยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเข้มงวดมากนัก ส่วนความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศภายใต้สมาชิกขององค์การการค้าโลกได้ส่งเสริมการค้าเสรีระหว่าง ประเทศ ลดอุปสรรคทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อภาษีและส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่อาจนำมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้าได้ จึงมีความชัดเจนว่าประเด็นทางเศรษฐกิจมีความเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นในอนาคต ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการ กำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างโอกาส ในการรักษาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมถึง เร่งบูรณาการกรอบความ

ร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคีด้านการค้าและการลงทุน ส่งเสริมให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อ
 ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสังคม (Corporate Social Responsibility) รวมถึงสร้างสรรค์ คุณค่า
 เพิ่มร่วมกันให้กับสังคม (Creating Shared Value) โดยเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจในอนาคต

2.2 การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.
 2558 เพื่อสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่งเพิ่มโอกาสรับมือและปรับตัวกับความท้าทายจากภาค
 การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และภาวะคุกคามรูปแบบใหม่ และเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มี
 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดีและประชาชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถ
 เคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งสร้างเสริมขีดความสามารถใน
 การแข่งขันของอาเซียนในเวทีโลก ดังนั้น จึงควรคำนึงถึงทรัพยากรในพื้นที่ที่มีอยู่ ซึ่งอาจมีอัตราการใช้
 ทรัพยากรในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นจนเกินศักยภาพของระบบนิเวศ การควบคุมการใช้ที่ดินเพื่อขยายกำลังการผลิต
 และการวางระบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านพลังงาน การคมนาคมขนส่ง และการ
 ท่องเที่ยว ที่อาจจะส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้การทำลายระบบนิเวศเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การ
 สูญเสียความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่อาศัยอยู่ในระบบนิเวศ รวมทั้ง การส่งเสริมขีด
 ความสามารถในการลงทุนและผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน และ
 การสร้างมาตรการป้องกันสินค้าที่มีคุณภาพต่ำและไม่ได้มาตรฐานที่ผลิตได้ในอาเซียน

2.3 การปรับตัวเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเศรษฐกิจโลกในอนาคต
 การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกยังคงมีความเสี่ยงจากการค้าโลกที่อ่อนแอ ผลกระทบต่องบการคลังและ
 การค้า ของประเทศผู้ผลิตน้ำมันและความเสี่ยงที่เศรษฐกิจในประเทศแถบยุโรปและญี่ปุ่นจะชะงัก
 หรือประสบภาวะเงินฝืดอย่างยาวนาน จึงมีแนวโน้มว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโลกจะขยายการ
 ลงทุนไปยังประเทศที่เป็นตลาดเกิดใหม่ โดยเฉพาะตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย (Emerging Asia) เช่น จีน
 และอินเดีย เนื่องจากเป็น แหล่งทรัพยากรและแรงงานที่สำคัญ มีประชากรจำนวนมากและมีการ
 ขยายตัวของเมืองและชนชั้นกลางอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีการเพิ่มการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่ม
 ประเทศเอเชียและมีการเชื่อมเศรษฐกิจเป็นเครือข่ายธุรกิจที่เข้มแข็งกับประเทศในทวีปแอฟริกา
 ตะวันออกกลาง และละตินอเมริกา ดังนั้น พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกถือเป็นพื้นที่
 เหมาะสมต่อการรองรับการเจริญเติบโต มีศักยภาพและความพร้อมสูงที่จะเป็น “ประตูเศรษฐกิจ” เพื่อ
 เปิดตลาดการค้าไปสู่ภูมิภาคอื่นๆ ของโลก จึงควรพิจารณาการลงทุนและพัฒนาเครือข่ายโครงสร้าง
 พื้นฐานให้มีความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค โอกาสทางการค้า การเพิ่มขีด ความสามารถในการ
 แข่งขันด้วยการลดต้นทุนการผลิต การกำหนดมาตรฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 และการเข้าถึงตลาดใหม่ที่มีการผลิตและการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวโน้มจะ
 เพิ่มขึ้นในอนาคต อันเป็นผลจากมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Component : S) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการขยายเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอุตสาหกรรมของประเทศ ประกอบด้วย โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองและการเพิ่มรายได้ของประชากร สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกับการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงของประชากรและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัจจัยหลักที่มีผลต่อขนาดและโครงสร้างของประชากร ได้แก่ อัตราการเกิด อัตราการตาย และการย้ายถิ่น โดยมีพัฒนาการ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนปัจจัยดังกล่าว ซึ่งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่สำคัญและจะส่งผลกระทบต่อในอนาคตคือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก ซึ่งจะมีผลให้เกิดการขาดแคลนประชากรวัยแรงงานในอนาคต และส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประชาคมโลกมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศไทยและพื้นที่ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกด้วยเช่นกัน โดยถือเป็นโอกาสในฐานะศูนย์การให้บริการด้านการแพทย์ ระดับนานาชาติและบุคลากรทางสาธารณสุขที่มีความสามารถ

3.2 การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นฐานของประชากร สถานการณ์แนวโน้มค่อนข้างแน่นอนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ ประชากรจะมีการย้ายถิ่นฐานและมีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยปัจจัย ด้านสังคมและเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและภูมิภาค จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรชนบทและเมืองและระหว่างประเทศในลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างประเทศ ทั้งแรงงานไร้ฝีมือและแรงงานที่เป็นทักษะฝีมือสูงหรือมีความเชี่ยวชาญเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งจะเกิดความต้องการด้านการบริการสาธารณสุขบุคคล สาธารณูปการเพิ่มขึ้น มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น รวมถึงการจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การจัดการของเสียชุมชนที่เพิ่มขึ้น ปัญหาสังคม ชุมชนแออัด และวัฒนธรรม อาชญากรรม เป็นต้น

4. มิติด้านเทคโนโลยี(Technological Component : T) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งพบว่าแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีควรให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีลดการใช้ทรัพยากรลง ซึ่งเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญต่อการจัดการและบริหารงานของเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก ดังนี้

4.1 การใช้นวัตกรรมในการสร้างหรือคำนวณเพื่อให้เกิดความสัมพันธในการใช้พื้นที่และทรัพยากรภายในพื้นที่อันมีอย่างจำกัดทำให้เกิดประโยชน์ในการใช้สูงสุด เช่น การคำนวณการสร้างทางโดยใช้เทคโนโลยีในการคำนวณในการสร้างถนนให้เหมาะสมกับพื้นที่และวัตถุดิบในการสร้าง เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณการใช้ถนนให้เหมาะสมกับเส้นทางที่ดำเนินการไว้

4.2 การทำระบบข้อมูล Big data มาใช้ในการประมวลผลในการก่อสร้างและขยายส่วนงานด้านสาธารณูปโภค เพื่อทำให้เกิดความคุ้มค่าและลดต้นทุนในการทำโครงการด้านขยายพื้นที่เขตระเบียบเศรษฐกิจมีความคุ้มค่าและให้สัมพันธ์กับพื้นที่ที่ขยายตัวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอื่นๆ

4.3 นวัตกรรมสู่ความเป็น “ศูนย์” เป็นนวัตกรรมที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในโลก ซึ่งมุ่งผลิต ผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็น “ศูนย์” ในชีวิตประจำวัน เช่น การปล่อยมลพิษจากยานพาหนะเท่ากับศูนย์ (Zero emissions vehicle) การจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero waste management) เมืองที่มีการปล่อยคาร์บอนเป็นศูนย์ (Zero carbon cities) และสิ่งพิมพ์คาร์บอนเป็นศูนย์ เป็นต้น ดังนั้นแนวโน้มเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวจะส่งผลดีต่อรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต รวมทั้งเป็นโอกาสของประเทศไทยในการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่ม มากขึ้น

การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis

การวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนในเขตระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้วิธี SWOT Analysis ซึ่งจะประเมินทั้งสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายในพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยการประเมินสภาพการณ์ภายนอกพื้นที่จะวิเคราะห์ในเชิงโอกาสและข้อจำกัดของ สภาพแวดล้อม สำหรับการประเมินสภาพการณ์ภายในพื้นที่จะวิเคราะห์ในเชิงจุดแข็งและจุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ SWOT ในภาพรวม มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยภายในเขตระเบียบเศรษฐกิจ (Internal Factors)

จุดแข็ง (Strengths)

- S1 มีการบริหารจัดการภายในโดยในรูปแบบให้ภาคเอกชนมาบริหารอย่างเป็นระบบ
- S2 มีเส้นทางคมนาคมสะดวกในหลายๆ ทาง
- S3 เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ทรัพยากรทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยว
- S4 มีพื้นที่เหมาะแก่การตั้งเขตอุตสาหกรรม โดยมีแนวเขตติดทะเล เหมาะแก่การทำให้เป็นท่าเรือน้ำลึก

จุดอ่อน (Weaknesses)

- W1 พื้นที่ในการขยายตัวมีอยู่อย่างจำกัด
- W2 มีการกระจายของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่
- W3 การวางแผนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเบียบเศรษฐกิจพิเศษ มีการวางผังไม่เป็นระบบ มีการกระจายในการตั้งโรงงานไม่ถูกประเภท

2. การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Factors)

โอกาส (Opportunities)

- O1 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมและให้สิทธิพิเศษเพื่อเป็นการสนับสนุนในการจัดตั้งบริษัทอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ
- O2 รัฐบาลมีแผนงานในการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- O3 รัฐบาลมีนโยบายสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การเพิ่มผลผลิต SMEs และระบบโลจิสติกส์
- O4 รัฐบาลมีนโยบายด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอาเซียน
- O5 การเปิด AEC เป็นการสร้างโอกาส ด้านการบริการ การค้าและการลงทุน
- O6 งานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ เป็นโอกาสในการนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนาอุตสาหกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจ

อุปสรรค (Threats)

- T1 การวางผังเมืองในเขตอุตสาหกรรมมีความไม่ลงตัวกับสถานะแวดล้อมในพื้นที่
- T2 ปัญหามลพิษธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการวางผังเมืองในนิคมอุตสาหกรรมผิดแบบทำให้เกิดน้ำท่วม และดินถล่ม
- T3 นโยบายการบริหารประเทศมีการเปลี่ยนแปลงและขาดความต่อเนื่อง
- T4 ค่าแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านต่ำกว่าในประเทศ ส่งผลกระทบให้อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศในปัจจุบันและอนาคต
- T5 มีการต่อต้าน คัดค้าน จากคนในพื้นที่เมื่อมีการขยายเขตอุตสาหกรรม ส่งผลต่อภาพลักษณ์การพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ
- T6 ระบบและโครงสร้างการขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภคยังไม่เพียงพอต่อการขยายนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ
- T7 ระบบโลจิสติกส์ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่
- T8 การบูรณาการแผนงานและโครงการระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านอุตสาหกรรมยังไม่ชัดเจน
- T9 การขยายตัวด้านการลงทุนอยู่ในระดับต่ำ

การนำผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำมาตรการเชิงกลยุทธ์

ตารางที่ 4-1 มาตรการเชิงรุก (SO)

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
<p>S1 มีการบริหารจัดการภายในโดยในรูปแบบให้ภาคเอกชนมาบริหารอย่างเป็นระบบ</p> <p>S2 มีเส้นทางคมนาคมสะดวกในหลายๆ ทาง</p> <p>S3 เป็นแหล่งวัตถุดิบที่หาสะดวกที่สำคัญทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ทรัพยากรทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>S4 มีพื้นที่เหมาะแก่การตั้งเขตอุตสาหกรรม โดยมีแนวเขตติดทะเล เหมาะแก่การทำเป็นท่าเรือน้ำลึก</p>	<p>O1 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมและให้สิทธิพิเศษเพื่อเป็นการสนับสนุนในการจัดตั้งบริษัทอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ</p> <p>O2 รัฐบาลมีแผนงานในการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม</p> <p>O3 รัฐบาลมีนโยบายสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การเพิ่มผลผลิต SMEs และระบบโลจิสติกส์</p> <p>O4 รัฐบาลมีนโยบายด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอาเซียน</p> <p>O5 การเปิด AEC เป็นการสร้างโอกาส ด้านการบริการ การค้าและการลงทุน</p> <p>O6 งานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ เป็นโอกาสในการนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนาอุตสาหกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจ</p>

- ส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกมีการรวมกลุ่มกันในการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมหรือการสนับสนุนในด้านต่างๆ
- ขยายเส้นทางและระบบโลจิสติกส์ที่มีความทันสมัยและอำนวยความสะดวกในการจัดส่งสินค้าหรือวัตถุดิบต่างๆ ที่จะป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตของโรงงาน
- การกำกับและส่งเสริมกระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานสากล รองรับเศรษฐกิจสีเขียวและเป็นมิตรต่อสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม

4. ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการรวมทั้งบุคคลากรในการป้อนเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ให้มากขึ้นเพื่อกระจายรายได้และสร้างความเป็นธรรมให้สังคมมากขึ้น
5. สนับสนุนให้มีการปรับปรุงจัดพื้นที่อุตสาหกรรมที่เหมาะสม (Industrial Zoning) โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการผลิตหนัก
6. ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาสาธารณูปโภคโดยขยายไปสู่ค้าขายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มช่องทางการขยายห่วงโซ่อุปทานของสินค้า
7. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาการกำหนดมาตรฐานให้สามารถตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วน และได้รับการยอมรับ
8. กำกับดูแลและพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถผลิตสินค้าได้ตามมาตรฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
9. ส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาวัตถุดิบต้นน้ำให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อความต้องการและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4-2 มาตรการเชิงปรับปรุงและพัฒนา (WO)

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
<p>W1 พื้นที่ในการขยายตัวมีอยู่อย่างจำกัด</p> <p>W2 มีการกระจายของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่</p> <p>W3 การวางแผนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ มีการวางผังไม่เป็นระบบ มีการกระจายในการตั้งโรงงานไม่ถูกประเภท</p>	<p>O1 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมและให้สิทธิพิเศษเพื่อเป็นการสนับสนุนในการจัดตั้งบริษัทอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจ</p> <p>O2 รัฐบาลมีแผนงานในการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างชัดเจน</p> <p>O3 รัฐบาลมีนโยบายสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การเพิ่มผลผลิต SMEs และระบบโลจิสติกส์</p> <p>O4 รัฐบาลมีนโยบายด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอาเซียน</p> <p>O5 การเปิด AEC เป็นการสร้างโอกาส ด้านการบริการ การค้าและการลงทุน</p> <p>O6 งานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ เป็นโอกาสในการนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนาอุตสาหกรรม</p>

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้พื้นที่อย่างจำกัด
2. นำเสนอข้อมูลปัญหา ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหน่วยงานต้นสังกัดและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม
3. พัฒนาการให้บริการของกระทรวงผ่านศูนย์บริการร่วมที่สามารถตอบสนองได้อย่างเป็นเอกภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบการให้บริการผ่านระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่
4. ร่วมกับสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการในการวางแผนการพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4-3 มาตรการเชิงป้องกัน (ST)

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)
<p>S1 มีการบริหารจัดการภายในโดยในรูปแบบให้ภาคเอกชนมาบริหารอย่างเป็นระบบ</p> <p>S2 มีเส้นทางคมนาคมสะดวกในหลายๆ ทาง</p> <p>S3 เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ทรัพยากรทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>S4 มีพื้นที่เหมาะแก่การตั้งเขตอุตสาหกรรม โดยมีแนวเขตติดทะเล เหมาะแก่การทำให้เป็นท่าเรือน้ำลึก</p>	<p>T1 การวางผังเมืองในเขตอุตสาหกรรมมีความไม่ลงตัวกับสภาวะแวดล้อมในพื้นที่</p> <p>T2 ปัญหาร้ายธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการวางผังเมืองในนิคมอุตสาหกรรมผิดแบบทำให้เกิดน้ำท่วม และดินถล่ม</p> <p>T3 นโยบายการบริหารประเทศมีการปรับเปลี่ยนและขาดความต่อเนื่อง</p> <p>T4 ค่าแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านต่ำกว่าในประเทศ ส่งผลกระทบให้อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศในปัจจุบันและอนาคต</p> <p>T5 มีการต่อต้าน คัดค้าน จากคนในพื้นที่เมื่อมีการขยายเขตอุตสาหกรรม ส่งผลต่อภาพลักษณ์การพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ</p> <p>T6 ระบบและโครงสร้างการขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภคยังไม่เพียงพอต่อการขยายนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษ</p>

1. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารการจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นการลดต้นทุนการผลิตเพื่อรองรับการขยายตัวทางอุตสาหกรรม
2. ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมให้ตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3. ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความเข้าใจของชุมชนกับภาคอุตสาหกรรม
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างกลไกการรับรู้และนำเสนอปัญหา อุปสรรค เพื่อการแก้ไขกฎหมาย และประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม
5. สร้างความเข้าใจให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงการปรับตัว รวมทั้งการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน รองรับการแข่งขันแบบพลวัต อาทิ กระแสสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเศรษฐกิจโลก
6. ส่งเสริมและสร้างขยายพื้นที่ในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการดำเนินงานนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
7. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี(ในสถานประกอบการ)ที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4-4 มาตรการเชิงหลักเลียง (WT)

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
<p>W1 พื้นที่ในการขยายตัวมีอยู่อย่างจำกัด</p> <p>W2 มีการกระจุกกระจายของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่</p> <p>W3 การวางแผนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ มีการวางผังไม่เป็นระบบ มีการกระจุกกระจายในการตั้งโรงงานไม่ถูกประเภท</p>	<p>T1 การวางผังเมืองในเขตอุตสาหกรรมมีความไม่ลงตัวกับสภาวะแวดล้อมในพื้นที่</p> <p>T2 ปัญหามลพิษธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการวางผังเมืองในนิคมอุตสาหกรรมผิดแบบทำให้เกิดน้ำท่วมและดินถล่ม</p> <p>T3 นโยบายการบริหารประเทศมีการปรับเปลี่ยนและขาดความต่อเนื่อง</p> <p>T4 ค่าแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านต่ำกว่าในประเทศ ส่งผลกระทบให้อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศในปัจจุบันและอนาคต</p> <p>T5 มีการต่อต้าน คัดค้าน จากคนในพื้นที่เมื่อมีการขยายเขตอุตสาหกรรม ส่งผลต่อภาพลักษณ์</p>

ตารางที่ 4-4 มาตรการเชิงหลักเลียง (WT) (ต่อ)

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
	<p>การพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ</p> <p>T6 ระบบและโครงสร้างการขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภคยังไม่เพียงพอต่อการขยายนิคมอุตสาหกรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ</p> <p>T7 ระบบโลจิสติกส์ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่</p> <p>T8 การบูรณาการแผนงานและโครงการระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านอุตสาหกรรมยังไม่ชัดเจน</p> <p>T9 การขยายตัวด้านการลงทุนอยู่ในระดับต่ำ</p>

1. ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมให้ตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยภาครัฐส่งเสริม
2. พัฒนาอุตสาหกรรมด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตเพื่อรองรับการขยายตัวทางอุตสาหกรรม และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
4. ส่งเสริมให้มีการคิดค้นนวัตกรรม หรือเทคโนโลยี เพื่ออุตสาหกรรม โดยร่วมกับสถาบันทางการศึกษา เพื่อเพิ่มมูลค่าลดต้นทุนและลดมลภาวะ
5. ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความเข้าใจของชุมชนกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน
6. ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมประเทศในประชาคมอาเซียน
7. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสำนักงานในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี

8. บูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ เช่น แรงงาน พลังงาน ไฟฟ้า น้ำดิบ วัตถุประสงค์ทางการเกษตร การขนส่ง โลจิสติกส์ ฯลฯ เพื่อลดผลกระทบจากต้นทุนที่จะเพิ่มสูงขึ้น

บทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้จัดทำบทสัมภาษณ์และได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลและในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ โดยได้รวบรวมบทสรุปบทสัมภาษณ์ไว้โดยแบ่งแต่ละรายการ โดยมีเนื้อหาของบทสัมภาษณ์ที่แบ่งออกเป็นตามหัวข้อในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. สภาวะปัจจุบันของเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกสามารถขยายตัวได้มากน้อยขนาดไหน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงได้ข้อสรุปว่า ในปัจจุบันภาพเศรษฐกิจของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของเศรษฐกิจโลก โดยแหล่งเงินทุนที่มาลงทุนในเขตเศรษฐกิจนั้น ส่วนใหญ่มาจากฝั่งเอเชีย โดยการโรงงานก็มีจำนวนมากขึ้นและโยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่ตามประเทศเพื่อนบ้านก็มีจำนวนมากเช่นกัน ตามภาวะเศรษฐกิจของกระแสการเปลี่ยนแปลง จึงเห็นว่าประเทศไทยสามารถขยายตัวได้แต่ในช่วงแคบๆ ไม่ได้ใหญ่โตเหมือนก่อน และส่วนใหญ่ที่มาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมเขตระเบียงเศรษฐกิจนั้นก็ไม่ค่อยอยู่ได้นาน ซึ่งจะเป็นไปตามกระแสธุรกิจของโลก แต่มีการขยายตัวไม่มาก

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภคของเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยปกติแล้วปัญหาและอุปสรรคในด้านพัฒนาโครงสร้างมีหลายๆ ด้านแต่ส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยด้านการลงทุน เนื่องจากภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนแต่ขาดการลงทุน ซึ่งทำให้ภาคเอกชนเกิดความไม่มั่นใจในการบริหารงานของภาครัฐ ทำให้มีการชะลอการลงทุนในการขยายฐานอุตสาหกรรม ซึ่งก็เป็นผลกระทบกับการขยายตัวของโครงสร้างที่เขตอุตสาหกรรมในนิคมเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ รวมไปถึงทรัพยากรในพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดประกอบกับต้นทุนในการลงทุนสูง จึงเป็นเหตุสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้

3. นโยบายรัฐบาลมีผลอย่างไรต่อการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานของภาคเอกชน โดยมีส่วนสำคัญอย่างมากและมีปัญหาอย่างยิ่ง เนื่องจากภาครัฐมีนโยบายและแผนงานยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนแต่ขาดการต่อเนื่อง ทำให้โครงการทำลงไปแล้วนั้นเกิดการค้างคาในการปฏิบัติ ทำให้ภาคเอกชนที่ลงทุนทำไปแล้วนั้นเกิดการชะลอตัว และรัฐบาลมีระบบการเบิกจ่ายให้กับภาคเอกชนค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การขยายตัวในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมมีการขัดแย้ง สับสน เกิดขึ้น

4. ข้อเสนอแนะต่างๆ จากการที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.1 การวางนโยบายของภาครัฐในการลงไปปฏิบัติ ควรจะทำให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ สภาพสังคมในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้มีผลต่อการปฏิบัติทำงาน

4.2 ด้านงบประมาณที่อนุมัติโครงการในการขยายส่วนต่อพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานของเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ควรจะกำหนดแบบต่อเนื่องเพื่อที่จะได้มีการพัฒนาโครงการที่ชัดเจน จะทำให้ภาคเอกชนเกิดความมั่นใจในนโยบายที่ได้กำหนดลงมือทำต่อไป

4.3 ควรจะมีการบูรณาการในส่วนของภาครัฐและเอกชนในวางแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้แต่ละฝ่ายซึ่งจะสามารถเสนอปัญหาและลดการซ้ำซ้อนของงานและยังทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานมากที่สุด

สรุป

ในบทการวิเคราะห์ผลกระทบในแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนที่มีต่อเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยสรุปได้ว่านโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้ให้ปฏิบัตินั้นมีผลต่อการเศรษฐกิจและทิศทางในการพัฒนาเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการที่ภาครัฐในทำโครงการพัฒนาขยายโครงสร้างพื้นฐานในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษนั้น ทำให้เป็นผลดีต่อการขยายอุตสาหกรรมในกิจกรรมต่างๆ ในการผลิตเพื่อส่งออกแข่งขันในเวทีโลก แต่กระนั้นจากการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมนั้นย่อมจะมีผลตามมาโดยส่วนใหญ่แล้วผลจากการขยายตัวก็จะเป็นด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งเงินทุน ด้านพื้นที่ในการพัฒนาขยายส่วนต่อ และประชากรในพื้นที่ จะได้รับผลกระทบตามมา ซึ่งต้องมีแผนการรองรับในการขยายตัวโดยไม่ทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับผลกระทบมาก จึงจะทำให้การขยายตัวมีความยั่งยืนและสมดุลกัน โดยจะได้บริหารเชื่อมโยงกับแผนการวางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดเพิ่มมากขึ้นและส่งผลต่อในระดับประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวข้ามผ่าน “ประเทศกำลังพัฒนา” ไปสู่ “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” โดยให้ประเทศไทยพ้นจากการติดกับดัก 3 ประการได้แก่

1. กับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจที่อยู่ระหว่างประเทศรายได้ต่ำกับประเทศรายได้ปานกลางและไม่สามารถรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เคยมีอัตราสูงในอดีตให้สามารถคงอยู่ต่อไปในอนาคต
2. กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap) ที่แสดงออกมาในรูปความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างภาคการเกษตรกับภาคอุตสาหกรรม และความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการของรัฐบาลการศึกษา ในการยกระดับคุณภาพชีวิต
3. กับดักความไม่สมดุล (Imbalance Trap) สะท้อนจากความไม่สมดุลระหว่างการเติบโตของประเทศกับการเสื่อมถอยของสังคมและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนที่มีต่อเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการขยายตัวโครงสร้างพื้นฐานของเขตระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงแนวทางในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพให้กับภาคอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งเมื่อดำเนินการวิจัยตามลำดับแล้วจะทำได้แนวทางในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนที่มีต่อเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก เพื่อนำใช้ในการพัฒนาต่อยอดในการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาต่อไป

สรุป

แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi Modal Transport) อย่างไร้รอยต่อ (Seamless) ทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งระบบโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งพื้นที่อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว และกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประสานการพัฒนาาระบบคมนาคม โลจิสติกส์ และโครงการ EEC Track การปรับปรุงแผนภาพรวมและการขยายพื้นที่ ตลอดจนการเตรียมสาธารณูปโภค โดยเฉพาะด้านไฟฟ้าและน้ำประปา ให้พร้อมและเพียงพอ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดังนี้

1. การเพิ่มขีดความสามารถของระบบโลจิสติกส์ในการขนส่งสินค้าทางถนน และรถไฟ เชื่อมโยงท่าเรือแหลมฉบังกับพื้นที่เศรษฐกิจอื่นๆ ของประเทศ โดยเน้นในการเพิ่มสัดส่วนของการขนส่งสินค้าทางรางให้มากขึ้น และเชื่อมโยงการเข้าถึงพื้นที่อุตสาหกรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีโครงการหลักๆ ได้แก่

1.1 การยกระดับท่าเรือแหลมฉบัง ให้สามารถรองรับการขนส่งสินค้าทางรถไฟ ได้ มากขึ้น และสามารถรองรับระบบการขนถ่ายสินค้าตู้คอนเทนเนอร์ที่ทันสมัยด้วยระบบอัตโนมัติ

1.2 การยกระดับท่าเรือมาตาพุด เพิ่มความสามารถในการขนถ่ายสินค้าเหลว และก๊าซ รวมทั้งท่าเรืออื่นๆ ในอนาคต

1.3 การพัฒนารถไฟทางคู่เชื่อม 3 ท่าเรือ (แหลมฉบัง มาบตาพุด และจุกเสม็ด) ที่เชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่อุตสาหกรรม ยกกระดับโลจิสติกส์ด้านการขนส่งสินค้าอย่างไร้รอยต่อ เพื่อลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์

1.4 การพัฒนาถนนทางหลวงและทางหลวงพิเศษ (Motorway) ให้สามารถเชื่อมโยงแหล่งอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยว และเมือง อย่างทั่วถึง

1.5 ยกกระดับสนามบินอู่ตะเภา ที่ปัจจุบันสามารถรองรับผู้โดยสารได้ 3 - 5 ล้านคน ให้รองรับได้ถึง 60 ล้านคน ใน 20 ปีข้างหน้า และสนามบินอู่ตะเภาจะเป็นสนามบินหลักแห่งที่สามของกรุงเทพฯ ที่จะช่วยลดความแออัดของสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ และจะเป็นเครื่องยนต์เศรษฐกิจตัวใหม่ เหนี่ยวนำให้เกิดการเติบโตของธุรกิจต่อเนื่องในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการบิน อีกทั้งพื้นที่รอบสนามบินจะได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งธุรกิจตามแนวคิด Aerotropolis

1.6 พัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูงเชื่อมโยงสนามบินอู่ตะเภากับสุวรรณภูมิ และดอนเมืองแบบไร้รอยต่อ (Seamless) เกิดการเชื่อมต่อกรุงเทพฯ กับพื้นที่ภาคตะวันออก เหนี่ยวนำให้เกิดการขยายตัวและกระจายความเจริญของเมือง การค้าและบริการ จากกรุงเทพฯ สู่มุมพื้นที่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งในระยะยาวจะเชื่อมต่อสู่ระยอง จันทบุรี ตราด และเข้าสู่ ประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จะเชื่อมต่อกับรถไฟความเร็วสูงสายตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าสู่หนองคาย ลาว และจีน

2. พัฒนาสาธารณูปโภค (Utilities) ให้พร้อมทั้งคุณภาพ และความเพียงพอ โดยเฉพาะไฟฟ้าและแหล่งน้ำดิบ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการที่จะขยายตัวอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยในขั้นต้น นำไปสู่แผนปฏิบัติการนี้เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และระหว่างพื้นที่ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้ไร้รอยต่อ (Seamless Operation) เชื่อมโยงทางบก น้ำ อากาศ รวมถึงพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ให้มีความเพียงพอและมีประสิทธิภาพรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค โดยมี 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ลดต้นทุนโลจิสติกส์ในภาพรวม โดยส่งเสริมการขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำ
2. เพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายคมนาคมทางถนนแบบไร้รอยต่อ (Seamless Connection) เชื่อมโยงประตูเศรษฐกิจท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด สนามบินอู่ตะเภา โดยแก้ไขปัญหาคอขวด (Bottle neck) เชื่อมโยงโครงข่ายส่วนที่ยังขาดให้สมบูรณ์ (Missing Link) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่
3. เพิ่มขีดความสามารถการรองรับสินค้าส่งออก - นำเข้าทางทะเลที่จะเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้วยนวัตกรรม (Innovative Ports) เทคโนโลยีที่ทันสมัยและให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม (Green Port)
4. เพิ่มขีดความสามารถการรองรับปริมาณผู้โดยสารที่จะเดินทางเข้ามาอยู่อาศัย ทำงาน ติดต่อธุรกิจและท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและระหว่างพื้นที่
5. ยกระดับคุณภาพการเดินทางของประชาชน นักลงทุน และนักท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและระหว่างพื้นที่ให้ได้รับความสะดวกและปลอดภัย โดยการแยกเส้นทางการเดินทางและการขนส่ง ส่งเสริมระบบขนส่งสาธารณะคุณภาพสูง เช่น รถไฟฟ้า ความเร็วสูง (กทม.- ฉะเชิงเทรา-ชลบุรี -ระยอง) ระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมโยงเมืองสำคัญ เช่น พัทยา ศรีราชา บางแสน สนามบินอู่ตะเภา เป็นต้น
6. เพิ่มคุณภาพและความเพียงพอของการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ให้แก่ประชาชน นักลงทุน และนักท่องเที่ยว ภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและพื้นที่โดยรอบ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

อุทัย เลาหวิเชียร. รัฐประศาสนศาสตร์ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2543.

เอกสารวิจัย

ชัยณรงค์ เครือนวน. “เศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

นุศรา ตัณลาพุด. “ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัด เชียงราย”. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

วนิดา กิจตะวงค์. “การประเมินต้นทุนด้านสุขภาพที่เกิดจากมลพิษทางอากาศของโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (เชียงราย-เชียงใหม่)”. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

ศรินทิพย์ ประเสริฐฐานนท์. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ภาษาต่างประเทศ

Barnard, C. I. The function of Executive. Cambridge : Harvard University Press., 1938.

Drucker, P.F. Management challenges for 2nd century. New York : Harper Business., 1998.

Gulick, Luther ; Urwick, Lindon. Paper on the Science of Administration. Clifton : Augustus M. Kelley., 1937.

Fayol, Henri. General and Industrial Management. London : Sir Issac Pitman & Sons Ltd., 1949.

Mayo, Elton. The Human Problems of an Industrial Civilization. Boston : Harvard University., 1954.

Taylor. “Scientific Management”. Retrieved., 1995.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม
วัน เดือน ปีเกิด	18 กุมภาพันธ์ 2509
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ปริญญาตรี สาขาการสอบบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย - ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการเงิน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ - Leadership Succession Program รุ่น 9 มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรภาครัฐ - Executive Leadership Development Program ; Cornell University
ประวัติการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสินเชื่อโครงการ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ; IFCT - ผู้ช่วยผู้จัดการแผนกบัญชีและการเงิน บริษัทไทยโพลีเอททีลีน จำกัด ; กลุ่มปิโตรเคมี เครือซีเมนต์ไทย - ผู้อำนวยการฝ่ายสินเชื่อธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) - ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ ผู้บริหารกลุ่ม กลุ่มธุรกิจสินเชื่อภาคเอกชน ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
ตำแหน่งปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส สายงานธุรกิจภาครัฐ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของภาคเอกชนต่อ
การพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ผู้วิจัย นายกิตติพัฒน์ เพียรธรรม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 61

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคตะวันออกของประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดียที่มีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจสูง โดยสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของภูมิภาคเอเชียและประเทศแถบแปซิฟิก คิด เป็น 1 ใน 3 ของมูลค่า GDP ของโลก นอกจากนี้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก (จังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง) ยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และ อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และมีความพร้อมของโครงสร้าง พื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวง พิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) รถไฟทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก รวมทั้งยังมี พื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวของ ภาคอุตสาหกรรม จึงสามารถพัฒนาต่อยอดสู่การเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)” เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย ที่จะสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของ ประเทศ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เป็นยุทธศาสตร์ สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย 4.0” เพื่อนำพาประเทศสู่การเป็นประเทศ รายได้สูง ที่มาถูกทาง โดยพยายามแก้ไขจุดอ่อนของนโยบายก่อนหน้า เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษใน 10 จังหวัดชายแดน และการส่งเสริม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curve industries) รัฐบาลมุ่งหวังให้ โครงการ EEC ดึงดูดการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศในพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ซึ่งเป็น พื้นที่เดิมของโครงการพัฒนาอีสเทิร์นซีบอร์ดที่เกิดขึ้นในอดีต แม้ว่าการดึงดูดการลงทุนมีความสำคัญต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้น เป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนา EEC ไม่ควรวัดจากเพียงยอด ลงทุนที่ได้รับหรือจำนวนบริษัทชั้นนำระดับโลกที่มาลงทุน แต่ควรวัดจากความสามารถเทคโนโลยีของ

ประเทศ และทักษะของแรงงานไทยที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการปฏิรูปกฎระเบียบและการบริการภาครัฐที่จะตามมา และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว ในการดำเนินโครงการ EEC รัฐบาลได้ประกาศเสาหลักที่สำคัญ 3 ประการคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การให้แรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุน และการอำนวยความสะดวกในการลงทุน ประการแรก คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีทั้งการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม เช่น สนามบินอู่ตะเภา ท่าเรือมาบตาพุด ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือสัตหีบ รถไฟรางคู่ และมอเตอร์เวย์ และการเริ่มโครงการใหม่ เช่น รถไฟความเร็วสูง และเมืองอัจฉริยะ ประการที่สอง คือ การให้แรงจูงใจทางภาษีและไม่ใช่ภาษี โดยนักลงทุนในเขตส่งเสริมจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมามากเป็นประวัติการณ์ เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด 15 ปี ซึ่งทำให้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จะจัดเก็บจริงของไทยต่ำที่สุดในอาเซียน และการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงสุดเหลือเพียงร้อยละ 17 สำหรับบุคคลที่มีทักษะสูงในระดับโลก ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลไทยมีมาตรการในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้แรงจูงใจทางภาษีแล้ว นักลงทุนยังจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี เช่น การเช่าที่ดินได้สูงสุด 99 ปี การได้รับอนุญาตให้ทำธุรกรรมทางการเงินด้วยเงินตราต่างประเทศ และการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ให้เสร็จภายใน 1 ปี ประการที่สาม คือ การอำนวยความสะดวกในการลงทุน ซึ่งจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ในสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเลขาธิการของสำนักงานฯ สามารถอนุมัติหรือออกใบอนุญาตต่างๆ ได้ ทั้งที่เกี่ยวกับการควบคุมอาคาร การจดทะเบียนพาณิชย์ และการจัดสรรที่ดิน ซึ่งจะช่วยลดข้อกีดกันด้านกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และการให้บริการของรัฐที่ขาดความเป็นเอกภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การมุ่งมั่นดำเนินการตามมาตรการใน 3 เสาหลักดังกล่าวทำให้ EEC กลายเป็นโครงการที่น่าสนใจมากต่อนักลงทุน เมื่อเทียบกับการดึงดูดการลงทุนทั้งหลายของรัฐบาลไทยที่เคยมีมา ด้านรัฐบาลเองก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การลงทุนที่จะเกิดขึ้นใน EEC จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้การขยายตัวภาคอุตสาหกรรมของเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC เติบโตเป็นลักษณะก้าวกระโดดและรวดเร็วโดยการมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมายจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดการขาดแคลนด้านพลังงานไปถึงการขยายตัวของโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่จะมารองรับและสนับสนุนอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ และการวางแผนทางในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนที่จะมาลงทุนในการสร้างฐานและขยายพื้นที่ในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จากสาเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่จะมาส่งเสริมให้ศักยภาพในการผลิตอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก นั้นเริ่มจะเข้าขั้นวิกฤติ เนื่องจากสภาพใน

ปัจจุบันมีความการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในการผลิตเป็นอย่างสูง ประกอบกับการแข่งขันในด้านการผลิตในด้านอุตสาหกรรมที่ต้องแข่งขันกันในการส่งออกไปขายต่างประเทศ จึงเป็นเหตุต้องขยายพื้นที่ในการขยายโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากการที่ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ นั้นก็จะส่งผลในการผลิตให้มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่างๆ มาป้อนให้กับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมอยู่เสมอ ซึ่งจากการที่ต้องใช้พลังงานตลอดเวลาจึงทำให้มีผลกระทบต่อด้านสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดมลพิษและมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าในอนาคตธุรกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานจะมีความสำคัญมากต่อไป ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่ใช้และสามารถทำส่วนขยายให้เกิดประโยชน์ให้กับนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เป็นอยู่ ตลอดจนศึกษาด้านผลกระทบต่อการใช้หรือผลิตทรัพยากรต่างๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยและข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษ ที่อยู่เดิมและที่จะเกิดขึ้นใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และรูปแบบการประยุกต์ในการพัฒนารูปแบบด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค รวมไปถึงพลังงานด้านต่างๆ ที่จะใช้ภาคอุตสาหกรรมกับโครงการเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและส่งออกไปขายในต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางและวิธีการประยุกต์ใช้เพื่อต่อยอดการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค ในสอดคล้องควบคู่กับการพัฒนาโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยจะใช้ข้อมูลภายในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางออกมา ซึ่งจะทำให้ได้การกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษ ในด้านการวางโครงสร้างพื้นฐานและโครงการขยายส่วนนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานตามที่รัฐบาลได้ตั้งนโยบายไว้ ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาวิจัยทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากข้อมูลทฤษฎี ภูมิหนังสือ และเอกสารทางวิชาการ รายงาน เอกสารคู่มือ แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเศรษฐกิจ สถิติเศรษฐกิจ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เอกสารโครงการ/แผนงานการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

โดยปัญหาหลักที่ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจนพบเจอสาเหตุส่วนใหญ่ ที่สำคัญ โดยแบ่งออกเป็นลักษณะ 3 ส่วน ได้แก่

1. ปัญหาด้านการขยายตัวของพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน โดยอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศและต่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้น แต่ในปัจจุบันมีความแออัดและมีความสามารถที่จำกัดในการรองรับการเก็บสินค้า อาทิเช่น ท่าเรือที่มีขนาดไม่เพียงพอต่อการเทียบท่า รวมทั้งพื้นที่สถานีบรรจุและแยกสินค้าล่องทางบกที่ลาดกระบังมีความแออัด ไม่เพียงพอต่อการรองรับจำนวนตู้สินค้าที่เพิ่มมากขึ้นและการขาดการบริหารจัดการระบบรถไฟรางคู่ระหว่างศูนย์กระจายสินค้าทางบกและท่าเรือแหลมฉบังให้มีประสิทธิภาพ

2. การขาดการบูรณาการระหว่างรัฐบาลและเอกชน เช่น ความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การเมือง การขาดแคลนแรงงาน และความล่าช้าของการบริหารภาครัฐ แต่ความกังวลที่สำคัญคือ การลงทุนในลักษณะที่ต่างคนต่างทำ คือมีการส่งเสริมการลงทุนกับภาคเอกชน ในขณะที่ไม่ได้มีการวางแผนร่วมกับภาครัฐในการจัดวางปัจจัยพื้นฐาน อย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่เกิดพลังร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนให้กับประเทศได้ ยกตัวอย่างเช่น

3. ความไม่พร้อมและความถดถอยในการพัฒนาเทคโนโลยี ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยถดถอยและอยู่ล้าหลังประเทศในอาเซียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดนวัตกรรมและทำให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งการเกิดขึ้นได้ของนวัตกรรมต่างๆ นั้น ต้องอาศัยการพัฒนาคุณภาพแรงงานที่ดีและมีฝีมือ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังขาดความพร้อมที่จะพัฒนาคนเพื่อรองรับเทคโนโลยี

ซึ่งการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก ที่มีผลต่อโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคของภาคเอกชนต่อการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยจากการวิจัย ผู้วิจัยได้ข้อสรุปจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็นมาตรการ 4 มิติได้แก่

1. มิติด้านการเมืองและนโยบายรัฐ (Political Component : P) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการเมืองและนโยบายรัฐที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งหมายรวมถึงพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก อันจะทำให้แผนการพัฒนาในพื้นที่ EEC มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวนโยบายการบริหารและพัฒนาพื้นที่

2. มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Component : E) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจที่ประกอบด้วย ความเชื่อมโยงกันระหว่าง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค การจัดการภาคอุตสาหกรรมไทย และโมเดลการ พัฒนาสู่ “ประเทศไทย 4.0”

3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Component : S) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการขยายเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอุตสาหกรรมของประเทศ ประกอบด้วย โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองและการเพิ่มรายได้ของประชากร

4. มิติด้านเทคโนโลยี (Technological Component : T) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งพบว่าแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีควรให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีลดการใช้ทรัพยากรลง ซึ่งเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญต่อการจัดการและบริหารงานของเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะ

โดยจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยในขั้นต้น นำไปสู่แผนปฏิบัติการนี้เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และระหว่างพื้นที่ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้ไร้รอยต่อ (Seamless Operation) เชื่อมโยงทางบก น้ำ อากาศ รวมถึงพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ให้มีความเพียงพอและมีประสิทธิภาพรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค โดยมี 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ลดต้นทุนโลจิสติกส์ในภาพรวม โดยส่งเสริมการขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำ
2. เพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายคมนาคมทางถนนแบบไร้รอยต่อ (Seamless Connection)

เชื่อมโยงประตูเศรษฐกิจท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด สนามบินอู่ตะเภา โดยแก้ไขปัญหาคอขวด (Bottle neck) เชื่อมโยงโครงข่ายส่วนที่ยังขาดให้สมบูรณ์ (Missing Link) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่

3. เพิ่มขีดความสามารถการรองรับสินค้าส่งออก - นำเข้าทางทะเลที่จะเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้วยนวัตกรรม (Innovative Ports) เทคโนโลยีที่ทันสมัยและให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม (Green Port)

4. เพิ่มขีดความสามารถการรองรับปริมาณผู้โดยสารที่จะเดินทางเข้ามาอยู่อาศัย ทำงาน ติดต่อธุรกิจและท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและระหว่างพื้นที่

5. ยกระดับคุณภาพการเดินทางของประชาชน นักลงทุน และนักท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและระหว่างพื้นที่ให้ได้รับความสะดวกและปลอดภัย โดยการแยกเส้นทางการเดินทางและการขนส่ง ส่งเสริมระบบขนส่งสาธารณะคุณภาพสูง เช่น รถไฟ ความเร็วสูง (กทม.- ฉะเชิงเทรา-ชลบุรี -ระยอง) ระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมโยงเมืองสำคัญ เช่น พัทยา ศรีราชา บางแสน สนามบินอู่ตะเภา เป็นต้น

6. เพิ่มคุณภาพและความเพียงพอของการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ให้แก่ประชาชน นักลงทุน และนักท่องเที่ยว ภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและพื้นที่โดยรอบ